

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ
ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΜΑΡΙΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
ΤΡΙΠΟΛΗ ΙΟΥΝΙΟΣ 2020

A.M.: 4042201602029

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ	4
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ.....	6
1.1. Εισαγωγικά	6
1.2. Προηγούμενες έρευνες και στατιστικά	7
1.3. Θεσμικοί παράγοντες για την αντιμετώπιση της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης.....	10
1.4. Η κοινωνική σκοπιά της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης.....	13
1.5. Κέντρα φιλοξενίας και υποδοχής προσφύγων.....	16
1.6. Διαδικασία προ-καταγραφής αιτούντων διεθνούς προστασίας.....	18
1.7. Συμφωνία ΕΕ – Τουρκίας.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	25
2.1. Η Νομοθεσία για τους πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα.....	25
2.2. Νομοθεσία και πρακτικές κατά την πρώτη υποδοχή.....	26
2.3. Ευρωπαϊκές Συμβάσεις για δικαιούχους διεθνούς προστασίας	30
2.3.1. Σύμβαση του Δουβλίνου III	31
2.3.2. Συμφωνία Σένγκεν.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΕΝΤΑΞΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ	37
3.1. Υγεία.....	39
3.2. Στέγαση	42
3.3. Εκπαίδευση.....	47
3.4. Εργασία.....	56
3.5. Κοινωνική Αλληλεπίδραση Προσφύγων με Γηγενείς.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	67

5.1.	Φιλοσοφία της έρευνας.....	67
5.2.	Ερευνητική προσέγγιση.....	68
5.3.	Σχεδιασμός έρευνας.....	68
5.4.	Ερευνητικά ερωτήματα	69
5.5.	Τεχνικές έρευνας	71
5.5.1.	Σχεδιασμός Ερευνητικού Ερωτηματολογίου	71
5.5.2.	Πεδίο Διεξαγωγής Έρευνας - Διαδικασία Δειγματοληψίας - Δείγμα Έρευνας.....	72
5.5.3.	Δικαιολόγηση Τρόπου Στατιστικής Ανάλυσης	72
5.6.	Στοιχεία που επηρεάζουν τις απαντήσεις – εξαρτημένες μεταβλητές	73
5.7.	Στρατηγική έρευνας.....	73
5.8.	Διασφάλιση αξιοπιστίας έρευνας	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ		75
6.1.	Δημογραφικά δείγματος	75
6.2.	Στατιστικά στοιχεία έρευνας	78
6.2.1.	Ερευνητικό ερώτημα 1	78
6.2.2.	Ερευνητικό ερώτημα 2	81
6.2.3.	Ερευνητικό ερώτημα 3	82
6.2.4.	Ερευνητικό ερώτημα 4	87
6.2.5.	Ερευνητικό ερώτημα 5	90
6.3.	Συσχετισμός δημογραφικών στοιχείων με τις απόψεις των ερωτηθέντων	91
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....		103
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....		105

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1. Φύλο ερωτηθέντων.....	75
Πίνακας 2. Ηλικία ερωτηθέντων.....	76
Πίνακας 3. Εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτηθέντων.....	76
Πίνακας 4. Ιδιότητα ερωτηθέντων.....	77
Πίνακας 5. Αριθμός τουριστών που δέχεται η περιοχή κάθε χρόνο.....	78
Πίνακας 6. Κύριο είδος τουρισμού της περιοχής.....	79
Πίνακας 7. Εθνικότητα τουριστών στην περιοχή.....	79
Πίνακας 8. Ηλικία τουριστών στην περιοχή.....	80
Πίνακας 9. Μορφωτικό επίπεδο τουριστών στην περιοχή.....	81
Πίνακας 10. Αύξηση ή μείωση των μεταναστευτικών ροών κατά το τελευταίο έτος στην περιοχή.....	82
Πίνακας 11. Αποψη για την αρνητική επιρροή των μεταναστευτικών ροών στην Αργολίδα.....	82
Πίνακας 12. Υποδομές της περιοχής που δέχονται την επιρροή των μεταναστευτικών ροών.....	83
Πίνακας 13. Αποψη για δυσφήμιση της Αργολίδας λόγω της προσφυγικής κρίσης.....	84
Πίνακας 14. Σημαντικότητα διαφήμισης περιοχής στο εξωτερικό προς αποφυγή παραμέλησης λόγω προσφυγικής κρίσης.....	85
Πίνακας 15. Σημαντικότητα λήψης κυβερνητικών μέτρων για περιορισμό αρνητικών συνεπειών προσφυγικού.....	85
Πίνακας 16. Σημαντικότητα μη γκετοποίησης προσφύγων.....	86
Πίνακας 17. Σημαντικότητα απομάκρυνσης προσφύγων από δημοφιλείς περιοχές της περιοχής.....	87
Πίνακας 18. Αρνητικές επιπτώσεις του προσφυγικού για την περιοχή.....	88
Πίνακας 19. Αποψη για ύπαρξη κινδύνων προς τους κατοίκους από τις μεταναστευτικές ροές.....	89
Πίνακας 20. Αποψη για το αν το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο.....	89
Πίνακας 21. Σημαντικότητα επιρροής του προσφυγικού στην οικονομία της περιοχής.....	90

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1. Φύλο ερωτηθέντων.....	75
Διάγραμμα 2. Ηλικία ερωτηθέντων	76
Διάγραμμα 3. Εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτηθέντων	77
Διάγραμμα 4. Ιδιότητα ερωτηθέντων.....	77
Διάγραμμα 5. Αριθμός τουριστών που δέχεται η περιοχή κάθε χρόνο	78
Διάγραμμα 6. Κύριο είδος τουρισμού της περιοχής	79
Διάγραμμα 7. Εθνικότητα τουριστών στην περιοχή	80
Διάγραμμα 8. Ηλικία τουριστών στην περιοχή.....	80
Διάγραμμα 9. Μορφωτικό επίπεδο τουριστών στην περιοχή	81
Διάγραμμα 10. Αύξηση ή μείωση των μεταναστευτικών ροών κατά το τελευταίο έτος στην περιοχή	82
Διάγραμμα 11. Άποψη για την αρνητική επιρροή των μεταναστευτικών ροών στην Αργολίδα	83
Διάγραμμα 12. Υποδομές της περιοχής που δέχονται την επιρροή των μεταναστευτικών ροών	83
Διάγραμμα 13. Άποψη για δυσφήμιση της Αργολίδας λόγω της προσφυγικής κρίσης	84
Διάγραμμα 14. Σημαντικότητα διαφήμισης περιοχής στο εξωτερικό προς αποφυγή παραμέλησης λόγων προσφυγικής κρίσης.....	85
Διάγραμμα 15. Σημαντικότητα λήψης κυβερνητικών μέτρων για περιορισμό αρνητικών συνεπειών προσφυγικού	86
Διάγραμμα 16. Σημαντικότητα μη γκετοποίησης προσφύγων.....	86
Διάγραμμα 17. Σημαντικότητα απομάκρυνσης προσφύγων από δημοφιλείς περιοχές της περιοχής	87
Διάγραμμα 18. Αρνητικές επιπτώσεις του προσφυγικού για την περιοχή	88
Διάγραμμα 19. Άποψη για ύπαρξη κινδύνων προς τους κατοίκους από τις μεταναστευτικές ροές.....	89
Διάγραμμα 20. Άποψη για το αν το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο	90
Διάγραμμα 21. Σημαντικότητα επιρροής του προσφυγικού στην οικονομία της περιοχής	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

1.1. Εισαγωγικά

Η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των προσφύγων και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967 έχει αναπτύξει το εθνικό σύστημα ασύλου, το οποίο διέπεται και από την ευρωπαϊκή και την ελληνική νομοθεσία. Βασική αρχή για την προστασία των προσφύγων, και οι νομικές αρχές που κατοχυρώνουν αντικατοπτρίζονται σε αναρίθμητους άλλους διεθνείς, περιφερειακούς και εθνικούς νόμους και πρακτικές που διέπουν τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι πρόσφυγες.

Σύμφωνα με την Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, πρόσφυγας είναι το άτομο που «λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων, βρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την ιθαγένεια και δεν μπορεί ή, εξαιτίας αυτού του φόβου, δεν επιθυμεί να απολαμβάνει της προστασίας της χώρας αυτής...». Επίσης με την ίδια σύμβαση οι πρόσφυγες δεν πρέπει να απελαύνονται ή να επιστρέφουν στην χώρα που εγκατέλειψαν.

Στο ενημερωτικό φυλλάδιο της Ύπατης Αρμοστείας το 2010 με τίτλο: «Προστατεύοντας τους Πρόσφυγες και ο Ρόλος της Ύπατης Αρμοστείας» αναφέρετε ότι το 2009 περισσότεροι από 77.000 άνθρωποι έκαναν αυτό το ταξίδι με κίνδυνο της ζωής τους μέσα σε βάρκες των διακινητών. Από αυτούς τουλάχιστον 309 έχασαν την ζωή τους, είτε από πνιγμό στα νερά του Αιγαίου Πελάγους, είτε σκοτώθηκαν από τους διακινητές. (Unhcr, 2010: 7)

Οι πρόσφυγες που διασώζονται από την θάλασσα μεταφέρονται από τις τοπικές αρχές στο κοντινότερο λιμάνι και εκεί τους παρέχονται οι πρώτες βοήθειες καθώς και η προσωρινή προστασία από το κράτος μέχρι να εξεταστεί το αίτημα τους για άσυλο.

Κατά τον Ν. 4251/2014 ορίζεται ότι:

- Αλλοδαπός είναι το φυσικό πρόσωπο χωρίς ελληνική ιθαγένεια ή που είναι ανιθαγενής από άλλη χώρα.

- Πολίτης τρίτης χώρας είναι το φυσικό πρόσωπο χωρίς την ελληνική ιθαγένεια ούτε την ιθαγένεια άλλου κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως ορίζεται στο άρθρο 20 παράγραφος 1 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Πρόσφυγας: Ο πολίτης τρίτης χώρας ή ανιθαγενής στο πρόσωπο του οποίου πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του νόμου 1Α της Σύμβασης της Γενεύης.
- Δικαιούχος διεθνούς προστασίας: Ο αλλοδαπός ή ανιθαγενής στον οποίο έχει χορηγηθεί από την ελληνική αρχή καθεστώς πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας και μπορεί να κατοικεί μόνιμα στην χώρα υποδοχής του.
- Δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία: Είναι το ειδικό ατομικό δελτίο που εκδίδεται για τον αιτούντα άσυλο αφού περάσει την εξέταση του αιτήματός του από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές και του επιτρέπει την παραμονή στην ελληνική επικράτεια.
- Ασυνόδευτος ανήλικος είναι το άτομο ηλικίας κάτω των 18 ετών, το οποίο υποδέχεται η Ελλάδα, χωρίς να συνοδεύεται από κάποιον ενήλικα υπεύθυνο για τη φροντίδα του ή μέλος της οικογένειάς του.

Για τον ανήλικο ασυνόδευτο πρόσφυγα ορίζεται από τον Εισαγγελέα ανηλίκων Επίτροπος όπου αναλαμβάνει όλες τις διαδικασίες εκπροσωπώντας τον ανήλικο νόμιμα. Αν δεν υπάρχει Εισαγγελέας τότε αρμόδιος εισαγγελέας Πρωτοδικών, ο επίτροπος ασυνόδευτου ανηλίκου και το Εποπτικό Συμβούλιο Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων. (ν.4251/2014 αρθ.1 παρ.1)

1.2. Προηγούμενες έρευνες και στατιστικά

Έχουν γίνει κάποιες έρευνες για την κατανόηση της έκτασης που έχει πάρει η προσφυγική κρίση και παραθέτουμε τα στατιστικά των αφίξεων των τελευταίων χρόνων. Με αυτό τον τρόπο θα κατανοήσουμε την επιτακτική ανάγκη που υπήρξε για παρέμβαση του κράτους και των Ενωμένων Εθνών.

Σε έρευνα της Ύπατης Αρμοστείας οι αφίξεις από το 2014 αλλάζουν και κυμαίνονται ανάλογα με τις νομοθεσίες που αλλάζουν και το πλήθος του μετακινούμενου πληθυσμού. Το 2014 οι αφίξεις στα νησιά του Αιγαίου πελάγους ήταν 41.038, το 2015 αυξήθηκαν σε έναν υπερβάλλοντα αριθμό των 856.723. Ο αριθμός των αφίξεων μειώθηκε σημαντικά το 2016 σε

173.450 και το 2017 σε 29.718. Φτάνοντας στο 2018 από τον Ιανουάριο μέχρι και 18 Οκτωβρίου οι αφίξεις έφτασαν τις 25.766 πρόσφυγες.

Παρατηρούμε ότι μετά από το Μάρτιο του 2016 όπου υπήρξε η συμφωνία Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκίας οι αφίξεις στην Ελλάδα μειώθηκαν σε μεγάλο βαθμό.

Από τους 25.766 πρόσφυγες που έφτασαν στην Ευρώπη το 2018 το 29,2% ήταν Σύριοι, το 23,3% ήταν Αφγανοί, το 19,4 ήταν από το Ιράκ και το 4,5% ήταν από την Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και το 14,5% από άλλες χώρες της Ανατολής και την Βόρειας Αφρικής. (Uhcrc, 2018:1-2)

Από τις αφίξεις του 2018 οι περισσότερες έφτασαν εδώ από την θάλασσα και 12.207 δια της χερσαίας οδού. Επίσης 39,6% ήταν ανήλικοι άνδρες και το 50% του πληθυσμού που έφτασε στην Ελλάδα ήταν γυναίκες και παιδιά. Από όσους έφτασαν την Ελλάδα το 2018 το 52% πέρασαν στην Αργολίδα, το 20% στην Σάμο και 13% στην Χίο, ένα μικρό ποσοστό στα Δωδεκάνησα τις τάξεως του 15%. (Καθημερινή, 2018)

Όσο αναφορά το θέμα της ένταξης των προσφύγων, τα τελευταία τρία χρόνια υπήρξε σημαντική ερευνητική δραστηριότητα σχετικά με το θέμα και η συντριπτική πλειοψηφία αυτού του έργου υποδηλώνει φυσικά ότι η πρόσβαση στην αγορά εργασίας είναι αναμφισβήτητος ο σημαντικότερος παράγοντας για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Ωστόσο, αυτό το έργο μπορεί να χωριστεί αναλυτικά σε δύο κυρίαρχες κατηγορίες. Από τη μια πλευρά, υπάρχουν μελέτες των οποίων τα ευρήματα δείχνουν ότι το μεγαλύτερο μέρος του βάρους των προσπαθειών των προσφύγων για την ένταξη τους θα πρέπει, ή τελικά θα στηρίζεται στους ώμους των ίδιων των προσφύγων. Αυτή η προσέγγιση είναι επηρεασμένη έντονα από τις θεωρίες του ανθρώπινου κεφαλαίου και επικεντρώνεται κυρίως στην κοινωνική χαρακτηριστικά του πληθυσμού προκειμένου να αντιμετωπίσει θέματα ένταξης.

Από την άλλη μεριά, υπάρχει μια άλλη πτυχή της έρευνας που αντιπροσωπεύει μια πιο κρίσιμη προσέγγιση και επικεντρώνεται περισσότερο στα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά των χωρών υποδοχής και στα διάφορα εμπόδια αυτά θέτουν για την ένταξη των προσφύγων.

Όσον αφορά την πρώτη προσέγγιση, η έρευνα ήταν κατά κύριο λόγο ποσοτική και έχει εντοπιστηκαν πολλοί βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την είσοδο στην αγορά εργασίας. Χρησιμοποιώντας στοιχεία έρευνας και διεξοδική στατιστική ανάλυση, αποδίδει

ιδιαίτερη σημασία στην εκπαίδευση ή την επάρκεια στο η γλώσσα της χώρας υποδοχής ως σημαντικοί καθοριστικοί παράγοντες της ολοκλήρωσης. Ομοίως, αυτός ο τύπος έρευνας έχει επισημάνει τη σημασία της ανθεκτικότητας των προσφύγων και προσαρμοστικότητα στα χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας ή το πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στην επιχειρηματική δραστηριότητα.

Με αυτό το σκεπτικό, το κράτος θα μπορούσε να διευκολύνει αυτές τις προσπάθειες με την καθιέρωση ορισμένων πολιτικές, αλλά στο επίκεντρό της το επιχείρημα δείχνει ότι είναι η ενεργοποίηση των ίδιων των προσφύγων αυτό είναι ύψιστης σημασίας για την επιτυχή ολοκλήρωση της αγοράς εργασίας.

Εκτός από την ποσοτική έρευνα, υπήρξε επίσης κάποια ποιοτική εργασία προσέγγισαν την ένταξη των προσφύγων στην αγορά εργασίας με παρόμοιο τρόπο. Αυτές οι μελέτες υπογραμμίζουν έντονα την ανάγκη να εγκατασταθούν οι πρόσφυγες στις χώρες υποδοχής καθώς και η ικανότητά τους να προσαρμόζονται γρήγορα πολιτιστικά προς τη λειτουργία των τοπικών κοινοτήτων και των αγορών εργασίας.

Από την άλλη πλευρά, το δεύτερο σκέλος της έρευνας δείχνει ότι είναι το διαρθρωτικό εμπόδια στις χώρες υποδοχής και όχι προσωπικά χαρακτηριστικά που υπονομεύουν την αγορά εργασίας ένταξη των προσφύγων.

Για άλλη μια φορά, υπάρχουν πολλές ποσοτικές μελέτες που δείχνουν ότι υπάρχει μόνιμα κακή απόδειξη της ένταξης των προσφύγων λόγω της διακριτικής μεταχείρισης στην αγορά εργασίας πρακτικές, άκαμπτες θεσμικές ρυθμίσεις σχετικά με τις δεξιότητες αναγνώριση και δημιουργία και υπερεκπροσώπηση των μεταναστών και των προσφύγων στο Ισραήλ περιστασιακές και χαμηλής κατάστασης εργασίες.

Το βασικό επιχείρημα αυτής της έρευνας είναι ότι υπάρχουν τρία διαφορετικά μέρη της προετοιμασίας, σημείο που υπονομεύει σοβαρά την κοινωνική κατάσταση των προσφύγων, αλλά, το σημαντικότερο, επηρεάζουν έντονα τον προσανατολισμό τους στην εργασία και τους καθιστούν ιδιαίτερα ευάλωτους στους κινδύνους μελλοντικού αποκλεισμού. Οι κύριοι λόγοι για αυτό είναι ότι οι πρόσφυγες είναι πολιτισμικά συνηθισμένοι να εργάζονται σε χαμηλού στάτους και περιστασιακές εργασίες, καθώς και με την απώλεια των κοινωνικών δικαιωμάτων. Αυτές είναι οι εξελίξεις που οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν αρχικά στη χώρα προέλευσης, στη συνέχεια στην Τουρκία και τέλος στην Ελλάδα.

Ακολουθώντας αυτές τις διαδικασίες περιθωριοποίησης, την έξοδο από αυτό το κοινωνικό πλαίσιο γίνεται μια αναγκαιότητα για την οποία οι πρόσφυγες είναι πρόθυμοι να αποδεχθούν τις κοινωνικές συνθήκες, που διαφορετικά μπορεί να μην έχουν αποδεχθεί. Αυτό με τη σειρά του μπορεί αποτελεσματικά να υπονομεύουν τη μελλοντική κοινωνική τους θέση στις χώρες υποδοχής, καθώς αποτελεί σοβαρή απειλή μελλοντικής κοινωνικής ένταξης. (XyrolytasN. 2018: 638-641)

1.3. Θεσμικοί παράγοντες για την αντιμετώπιση της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης

Η Ελλάδα δεν ήταν προετοιμασμένη για να δεχτεί ένα τόσο μεγάλο όγκο από προσφυγικό πληθυσμό, έτσι δεν είχε οργανώσει από την αρχή μία πολιτική αντιμετώπισης της κρίσης. Έβαλε σε εφαρμογή τους νόμους που προϋπήρχαν και τους διαμόρφωσε ανάλογα με τις ανάγκες που προέκυπταν. Με σαφής εντολές από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, το Λιμενικό σώμα και οι Ένοπλες Δυνάμεις έχουν αναλάβει την περιφρούρηση των συνόρων του Αιγαίου. Επίσης και ο FRONTEX.

Ο FRONTEX είναι ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. Βοηθά τα κράτη μέλη της ΕΕ και τις συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων τους. Επίσης, συμβάλλει στην εναρμόνιση των συνοριακών ελέγχων σε ολόκληρη την ΕΕ. Ο οργανισμός αυτός διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των τελωνειακών αρχών όλων των χωρών της ΕΕ, παρέχοντας τεχνική βοήθεια και εμπειρογνώσια. (web, Ευρωπαϊκή Ένωση)

Οι αρμόδιες Αρχές εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την υποβολή της αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας, ενημερώνουν τον πρόσφυγα για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνεται σε σχέση με τις συνθήκες υποδοχής και τις παροχές που προβλέπονται, χορηγώντας σε αυτόν ενημερωτικό έντυπο σε γλώσσα που κατανοεί, λαμβάνοντας υπόψη την ατομική του κατάσταση και την ηλικία του.

Το έντυπο αυτό εκδίδεται με μέριμνα της αρμόδιας Αρχής υποδοχής και περιλαμβάνει πληροφορίες για τους φορείς που παρέχουν νομική ή ψυχολογική συνδρομή, καθώς και για τους φορείς που μπορούν να συνδράμουν τους αιτούντες ή να τους

ενημερώνουν για τις υπάρχουσες συνθήκες και υπηρεσίες υποδοχής τους, συμπεριλαμβανομένης της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Εάν ο αιτών δεν κατανοεί τις γλώσσες στις οποίες έχει εκδοθεί το προαναφερόμενο ενημερωτικό έντυπο ή εάν είναι αναλφάβητος, ενημερώνεται προφορικά με τη συνδρομή διερμηνέα. (Άρθρο 5 - Νόμος 4540/2018 - Ενημέρωση (άρθρο 5 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ)

Κατά το Ν. 4332/ 2015 άρθρο 3 παράγραφος 2 ο έλεγχος των προσώπων που εισέρχονται στο ελληνικό έδαφος ή εξέρχονται από αυτό ανήκει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και ενεργείται από τις κατά τόπους αρμόδιες, για το σκοπό αυτόν, αστυνομικές αρχές.

Το Υπουργείο Μεταναστευτικής πολιτικής με την απόφαση 6183/2018 που υπογράφηκε στις 31 Αυγούστου 2018, αποφάσισε τη σύναψη συμβάσεων μισθώσεως ακινήτων, ξενοδοχείων και διαμερισμάτων για τη στέγαση των διαμενόντων στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης στις Νήσους Αργολίδα, Σάμο, Χίο, Κω και Λέρο, νεοεισερχόμενων πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών ανηκόντων σε ευάλωτες ομάδες προσώπων, σε κατάλληλους χώρους/εγκαταστάσεις προσωρινής υποδοχής και φιλοξενίας είτε των νησιών είτε της ενδοχώρας. Αυτό αποφασίστηκε λόγω των εκτάκτως αυξημένων εισροών που παρατηρήθηκαν κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου έως και Αυγούστου του έτους 2018 και για την άμεση μεταφορά των εκεί διαμενόντων νεοεισερχόμενων πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών ανηκόντων σε ευάλωτες ομάδες προσώπων, σε κατάλληλους χώρους/εγκαταστάσεις προσωρινής υποδοχής και φιλοξενίας, της ενδοχώρας, καθίσταται επείγουσα και επιτακτική η σύναψη συμβάσεων μισθώσεως ακινήτων, ξενοδοχείων και διαμερισμάτων, προμήθειας αγαθών και παροχής υπηρεσιών αποκλειστικά για την αντιμετώπιση αναγκών μεταφοράς, προσωρινής υποδοχής και φιλοξενίας των προαναφερθέντων νεοεισερχόμενων πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών.

Σύμφωνα με τον Ν. 4540/2018 αρθ. 12 οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την διατήρηση την οικογενειακής ενότητας των αιτούντων διεθνή προστασία που βρίσκονται στην Ελληνική επικράτεια, εφόσον τους παρέχεται στέγαση. Τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται με την συναίνεση των αιτούντων.

Και το άρθ. 13 της ίδιας Νομοθεσίας αναφέρεται στις ιατρικές εξετάσεις που υποβάλλονται, οι πολίτες τρίτων χωρών νόμιμα, όπως προβλέπεται στο αρθ.9 του

N.4375/2016 και τις σχετικές έγγραφες οδηγίες των αρμόδιων υπηρεσιών για την πρόληψη μετάδοσης νοσημάτων του Υπουργείου Υγείας, προκειμένου να διερευνηθεί αν πάσχουν από ασθένεια που εγκυμονεί κίνδυνο επιδημίας, κατά τα οριζόμενα από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, ή ασθένεια που μεταδίδεται αερογενώς ή με τον συγχρωτισμό. Οι αρμόδιες Αρχές μεριμνούν για την λήψη των αναγκαίων για την προάσπιση της δημόσιας υγείας προληπτικών και θεραπευτικών μέτρων και διαχειρίζονται τα ιατρικά δεδομένα των ασθενών, σύμφωνα με την αρχή της εμπιστευτικότητας.

Στο αρθ.14 οι ανήλικοι πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς κατά την παραμονή τους στη χώρα έχουν πρόσβαση στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, υπό προϋποθέσεις ανάλογες με αυτές που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες και με διευκολύνσεις ως προς την εγγραφή σε περίπτωση δυσχερειών υποβολής των απαιτούμενων δικαιολογητικών, και για όσο χρονικό διάστημα δεν εκτελείται μέτρο απομάκρυνσης που εκκρεμή κατά των ίδιων ή των γονέων τους.

Επίσης η ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα λαμβάνει χώρα το αργότερο εντός τριών μηνών από την ημερομηνία ολοκλήρωσης της ταυτοποίησης του ανηλίκου.

Στο αρθ. 17 αναφέρονται οι Γενικοί κανόνες για τις υλικές συνθήκες υποδοχής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης όπου η αρμόδια Αρχή υποδοχής σε συνεργασία με τους κατά περίπτωση αρμόδιους κρατικούς φορείς, διεθνείς οργανισμούς και πιστοποιημένους κοινωνικούς φορείς μεριμνά για την παροχή στους αιτούντες υλικών συνθηκών υποδοχής, μέσω εθνικών, ενωσιακών ή άλλων πόρων. Οι υλικές συνθήκες υποδοχής μπορεί να παρέχονται σε είδος ή υπό τη μορφή οικονομικού βοηθήματος και εξασφαλίζουν στους αιτούντες ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο, το οποίο εγγυάται τη συντήρησή τους και προάγει τη σωματική και ψυχική τους υγεία, με γνώμονα το σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Το ίδιο βιοτικό επίπεδο εξασφαλίζεται και στην περίπτωση των αιτούντων που τελούν υπό κράτηση. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται στην περίπτωση ατόμων με ειδικές ανάγκες υποδοχής, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 20.

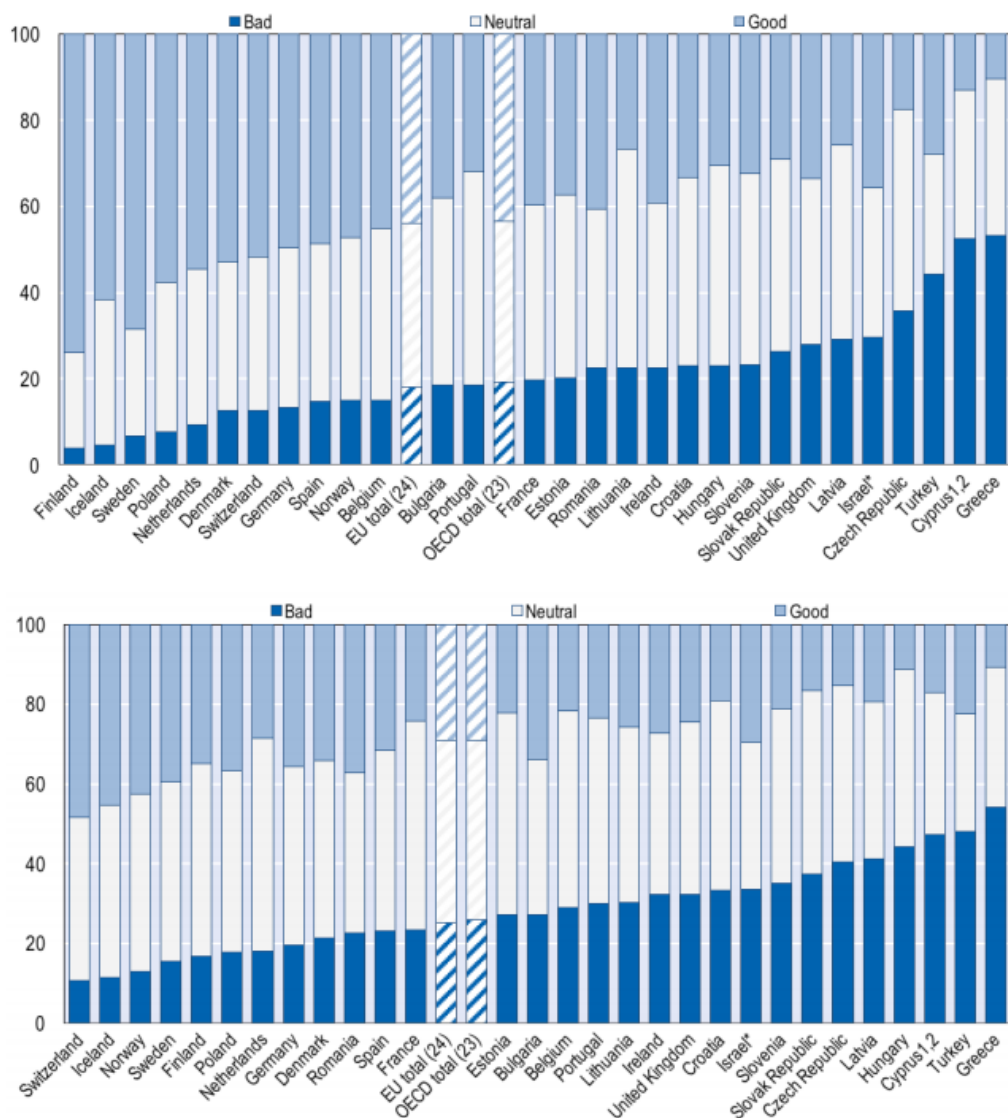
Οι αιτούντες έχουν το δικαίωμα της ελεύθερης πρόσβασης στις Δημόσιες Δομές Υγείας και δικαιούνται νοσηλευτικής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένης της απαραίτητης αγωγής για ασθένειες και της αναγκαίας ψυχιατρικής φροντίδας, όπου απαιτείται, σύμφωνα με το άρθρο 33 του ν. 4368/2016. (<https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/877>)

1.4. Η κοινωνική σκοπιά της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης

Η τρέχουσα προσφυγική κρίση είναι εμβληματική για την αμφισημία και την αποτυχία της Ευρώπης να διαχειριστεί τις αναγκαστικές μετακινήσεις στη σημερινή εποχή. Παρά το γεγονός ότι είναι το λίκνο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ίδιας της έννοιας του πολιτικού ασύλου, η Ευρώπη κυριαρχείται ταυτόχρονα από τη λογική της ασφάλειας, που κυριαρχεί επί του παρόντος σε παγκόσμιο επίπεδο. Αντιμέτωπη με τη μεγαλύτερη μετακίνηση μεταναστών και προσφύγων από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ευρώπη επέδειξε την αυθαιρεσία των συνόρων της, τόσο εσωτερικών όσο και εξωτερικών.

Η στρατηγική «διαχείρισης των ολοκληρωμένων συνόρων» για τη συγκράτηση της μετανάστευσης συνοδεύεται από τη διαδικασία διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε 28 κράτη μέλη, ενισχύοντας έτσι την προσπάθεια για την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων. Ωστόσο, σήμερα είναι ακριβώς η έκκληση της διαφύλαξης των εξωτερικών της συνόρων, που θέτουν σε κίνδυνο την ίδια την ιδέα ενός κοινού ευρωπαϊκού χώρου, όπως αποδεικνύεται από την αυξανόμενη τάση να ανασταλεί η ελεύθερη κυκλοφορία στην Ευρώπη, επαναφέροντας τους εσωτερικούς ελέγχους και τα όρια (Ρόντος, etal, 2017).

Μια πρώτη διάσταση που αξίζει να διερευνηθεί είναι η κοινωνική στάση απέναντι στη μετανάστευση. Αυτή προσδιορίζεται, ως οι ατομικές και κοινωνικές αντιλήψεις σχετικά με τη συμβολή των μεταναστών στον πολιτισμό και την οικονομία της χώρας διαμονής τους. Αυτές οι αντιλήψεις περιγράφονται καλά σε στοιχεία διεπιστημονικής έρευνας από την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα ως ατομική έκταση συμφωνίας με τις δύο δηλώσεις: «ο πολιτισμός μιας χώρας υπονομεύεται ή εμπλουτίζεται από τους μετανάστες» και «η μετανάστευση είναι καλή για την οικονομία της χώρας». Το παρακάτω σχήμα, αντλείται από την έκθεση του ΟΟΣΑ σχετικά με τους «Δείκτες της ενσωμάτωσης των μεταναστών του 2015: Εγκατάσταση», και δείχνει πόσο άνιση και διασκορπισμένη είναι η μέση κοινωνική κρίση σχετικά με την πολιτιστική συμβολή και οικονομική συμβολή των μεταναστών.

Εικόνα 1. Αναγνωρισμένοι πολιτιστικοί αντίκτυποι (πάνω διάγραμμα) και οικονομικοί αντίκτυποι (κάτω διάγραμμα) μεταναστών στη χώρα προορισμού (Δείκτες ενσωμάτωσης των μεταναστών 2015: Εγκατάσταση στον ΟΟΣΑ, 2015)

Η διαχείριση των ανθρωπιστικών μεταναστεύσεων αποτελεί έναν από τους τομείς στους οποίους έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στη διαδικασία της «κοινοτικοποίησης», δηλαδή στην ανάπτυξη μιας προσέγγισης σε επίπεδο ΕΕ σε ένα ζήτημα που κάποτε ήταν προνόμιο των επιμέρους κρατών. Παρόλα αυτά, δυστυχώς, αυτό έχει οδηγήσει σε αύξηση των εθνικών συμφερόντων. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε πως οι πολλές επίμονες εκκλήσεις τείνουν να επικεντρώνονται στη διανομή του «βάρους» των προσφυγικών ροών και όχι στην τάση να μοιράζονται την ευθύνη της διαχείρισης αυτής της μνημειώδους πρόκλησης. Η κατάσταση που αναδεικνύεται αγγίζει τον ίδιο τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς συστήματος προστασίας, δεδομένου ότι ένα κρατικό σύστημα με εγγενείς περιορισμούς πρέπει να αλληλεπιδρά με ένα φαινόμενο όπως η αναγκαστική μετανάστευση, η φύση της οποίας ξεπερνά τα όρια των μεμονωμένων χωρών. Κατά ειρωνικό τρόπο, η

απελπισία που καθιστά δυνατή την κλιμάκωση των ανύψωσης πλεγμάτων, καθώς και των τειχών που δημιουργούνται από νόμους και κανονισμούς, οδήγησε σε ένα επίπεδο συνεργασίας, αν και μέτριο, που μέχρι τώρα οι ευρωπαϊκές χώρες δεν μπόρεσαν να επιτύχουν. Τέλος, η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με την ανάγκη επανεξέτασης της έννοιας των συνόρων, η οποία δύσκολα συμβιβάζεται με την ιδέα της καθολικής ανθρώπινης ισότητας, μιας από τις θεμελιώδεις αρχές στις οποίες στηρίζεται ο ευρωπαϊκός πολιτισμός.

Το προσφυγικό ζήτημα αποκαλύπτει το αναπόφευκτο χάσμα μεταξύ της λογικής των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του προνομίου του εθνικού κράτους να αποκλείσει τα «ανεπιθύμητα». Πράγματι, ως αποτέλεσμα μιας μονομερούς διαδικασίας καθορισμού από τις χώρες προορισμού, ο αριθμός των προσφύγων είναι εμβληματικός για την αντίφαση ενός κρατικού συστήματος που ανταποκρίνεται στα αιτήματα για δικαιοσύνη και ανήκει στην σημερινή παγκόσμια κοινωνία και αποδεικνύει τους περιορισμούς των συστημάτων μας για την προστασία των φτωχών και ευάλωτων, με βάση τη φαντασία των εθνικών κοινωνιών που οριοθετούνται από εθνικούς φράκτες (Σακελλαρόπουλος, 2014).

Στο σημερινό πλαίσιο της ανθρώπινης κινητικότητας, η διάκριση μεταξύ οικονομικής και ανθρωπιστικής μετανάστευσης είναι όλο και πιο ασταθής και αβέβαιη και μερικές φορές, έχει ανοιχτά αμφισβητηθεί από όσους πιστεύουν στην ύπαρξη ενός παγκόσμιου δικαιώματος μετανάστευσης (βασισμένο στις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας, της ισότητας όλων των ανθρώπων ή στο δικαίωμα να μεταβούν στο εξωτερικό για να αναζητήσουν αξιοπρεπείς συνθήκες ζωής που δεν είναι εγγυημένες στην πατρίδα τους).

Προφανώς, η διάκριση αυτή δεν μπορεί να βασίζεται σε ρητά κριτήρια όπως η χώρα καταγωγής ή ο τύπος του πρόσφυγα όπως ορίζεται στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951, για παράδειγμα ως πολιτικός αντιφρονούντας διωγμένος από τις αρχές της χώρας του. Σήμερα, η αναγκαστική μετανάστευση έχει μια συλλογική, όχι ατομική, διαμόρφωση και αντανακλά μια κοινή ανάγκη να φύγει κανείς από καταστάσεις κρίσης των οποίων οι συνέπειες και η εξέλιξη είναι απρόβλεπτες. Η απειλή από την οποία μπορεί κανείς να δραπετεύσει δεν είναι απαραίτητως το κράτος, αλλά μπορεί να είναι μη κρατική ή ακόμη και μέλη της οικογένειας.

Ο φόβος της δίωξης δεν περιορίζεται στη φυλάκιση, αλλά μπορεί να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του φόβου να υποβληθεί σε αποστείρωση ή εκτομή, παραβιάσεις των δικαιωμάτων των ομοφυλοφίλων και η επιβίωση που τίθεται σε κίνδυνο από τις περιβαλλοντικές καταστροφές. Επιπλέον, οι μετανάστες δεν φτάνουν απαραίτητως σε μια ξένη επικράτεια, αλλά συχνά

καταλήγουν σε ένα από τα πολλά υπερπλήρωτα στρατόπεδα προσφύγων, σε χώρους όπου πολλοί από αυτούς θα καταλήξουν σε κάποιο είδος αιχμαλωσίας. Η μετανάστευση είναι μερικές φορές όχι μόνο εξαναγκασμένη να γίνει, αλλά και υποχρεωτική, μέσω διαφόρων μορφών εμπορίας και υποδούλωσης. Τέλος, τα συστήματα προστασίας έχουν οικοδομηθεί σύμφωνα με αρσενικό αρχέτυπο, αν και γνωρίζουμε τώρα ότι τα μονοπάτια των αναγκαστικών μεταναστών είναι βαθιά εγγενή, μια κατάσταση που τα καθιστά ανεπαρκή για την κάλυψη των αναγκών και των ειδικών κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες μετανάστες.

1.5. Κέντρα φιλοξενίας και υποδοχής προσφύγων

Με τον Ν. 4540/2018 αρθ. 18 η στέγαση των αιτούντων παρέχεται σε είδος, λαμβάνει κάποιες μορφές, από αυτές είτε μπορεί να διαμείνει σε μία ή σε συνδυασμό τους κάποιων:

Η πρώτη μορφή διαμονής είναι σε χώρο που χρησιμοποιείται προς το σκοπό της στέγασης των αιτούντων ασύλου και μπορούν να διαμείνουν εκεί μέχρις ότου εξεταστεί η αίτηση τους για διεθνή προστασία που ασκούνται από τις αρχές στα σύνορα ή σε ζώνες διέλευσης.

Δεύτερο μέρος είναι τα κέντρα φιλοξενίας, όπου μπορεί να είναι σε δημόσια ή ιδιωτικά κτίρια κατάλληλα έτσι διαμορφωμένα ώστε να μπορούν να φιλοξενήσουν πρόσφυγες, μπορεί να είναι υπό την εποπτεία δημόσιων ή ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών φορέων ή διεθνών οργανισμών.

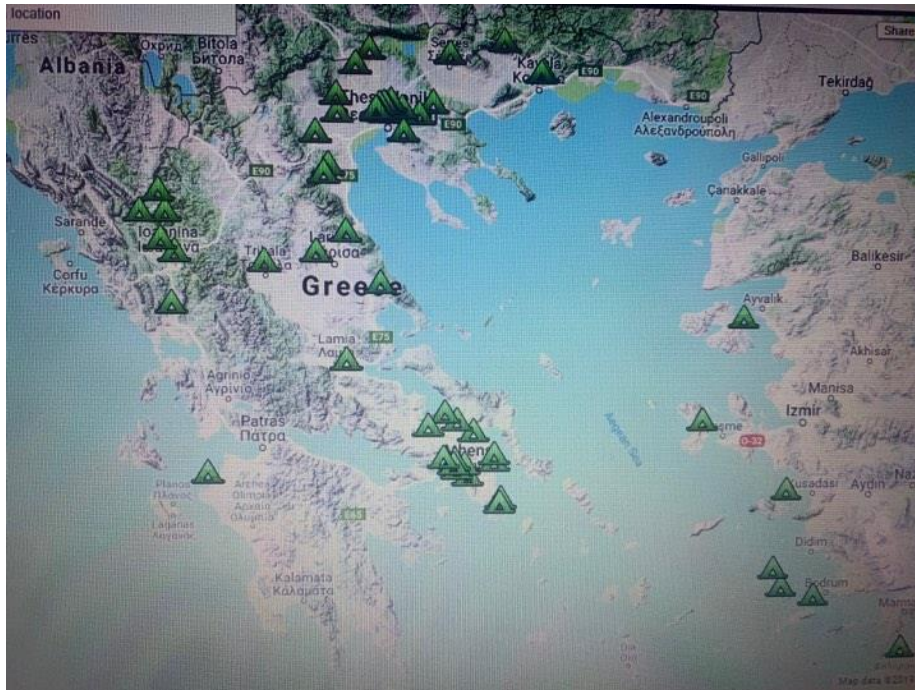
Επίσης τρίτη μορφή είναι οι ιδιωτικές κατοικίες, διαμερίσματα, ξενοδοχεία που ενοικιάζονται με στεγαστικά προγράμματα για πρόσφυγες και αιτούντες. Αυτές μισθώνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς μη κερδοσκοπικούς φορείς ή διεθνείς οργανισμούς.

Όλες οι παραπάνω μορφές στέγασης είναι όλες υπό την επίβλεψη της αρμόδιας Αρχής υποδοχής, σε συνεργασία με τους ανά αρμοδιότητα κρατικούς φορείς. (Τράπεζα Πληροφοριών Νομοθεσίας, Ν.4540/2018)

Κατά την άφιξη των προσφύγων στα παράλια του Ανατολικού Αιγαίου φτάνουν στα κέντρα φιλοξενίας και ταυτοποίησης της Μόριας στην Αργολίδα, της Χίου, της Κω, της Σάμου και της Λέρου. Εκεί ξεκινάει η πρώτη καταγραφή και περίθαλψη των προσφύγων.

Έπειτα υπάρχουν Κέντρα Φιλοξενίας Προσφύγων- Μεταναστών σε όλη την Ελλάδα και είναι τα μέρη μετεγκαταστάσεις τους μετά από την πρώτη καταγραφή τους. Τα μέρη αυτά είναι είτε υπαίθρια, είτε ξενώνες φιλοξενίας, είτε ξενοδοχεία. Αυτά είναι στον Ελαιώνα, στην Μαλακάσα, στο Λαύριο, στο Σκαρμαμαγκά, στο Σχιστό, στην Ελευσίνα, στα Οινόφυτα, στον Ριτσώνα, στην Θήβα, στις Θερμοπύλες, στο Κουτσοχέρι, στον Βόλο, στο Κυψελochώρι, στα Τρίκαλα, στα Λαγκαδίκια, στα Λουτρά (Βολβής), στα Νέα Καβάλας, στο Βαγιοχώρι, στις Σέρρες, στην Δράμα, στη Καβάλα, στον Έβρο, στην Αλεξάνδρεια (Ημαθίας), στην Αγία Βαρβάρα (Βέροιας), στα Διαβατά, στην Κάτω Μηλιά, στο Καλοχώρι, στην Σίνδου, στα Γιαντισά, στην Ανδραβίδα, στην Φιλιπιάδα, στα Δολιανά, στην Αγία Ελένη και στον Κάτσικα.

Στα παράλια της Αργολίδας, σύμφωνα με Δελτία Τύπου της Unhcr, έφτασαν το 2018 μόλις 12,841 πρόσφυγες. Στα παράλια της Χίου 3.214 πρόσφυγες, στην Σάμο 5.521, στην Λέρο 653 πρόσφυγες και στην Κω 2.386 πρόσφυγες. Στην Σύμη, την Ρόδο και στο Καστελόριζο έφτασαν πολύ λιγότεροι πρόσφυγες. Η Αργολίδα και η Σάμος δέχτηκαν έναν μεγάλο αριθμό προσφύγων λόγω και της κοντινής απόστασης των παραλίων με τις Τούρκικες ακτές.

Πηγή φωτογραφίας : <http://google.org/crisismap/a/gmail.com/greece>

1.6. Διαδικασία προ-καταγραφής αιτούντων διεθνούς προστασίας

Στο Δελτίο Τύπου της Ύπατης Αρμοστείας τον Μάιο του 2016 δημοσιεύσετε ότι θα ξεκινήσει η καταγραφή όσων βρίσκονται σε χώρους υποδοχής στην ενδοχώρα και επιθυμούν να ζητήσουν διεθνή προστασία.

Η Υπηρεσία Ασύλου πραγματοποίησε πρόγραμμα προ-καταγραφής των αιτούντων διεθνούς προστασίας στο εσωτερικό της χώρας από τα τέλη Μαΐου ως τα τέλη Ιουλίου του 2016, με την οικονομική στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών). Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) υποστήριξαν την Υπηρεσία Ασύλου για την ολοκλήρωση της διαδικασίας της καταγραφής όπου έπρεπε α γίνει γρήγορα και αποτελεσματικά. (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2016, Δελτίο Τύπου)

Για την καταγραφή των αιτούντων άσυλο θα υπάρξει η προ-καταγραφή όπου θα διαρκέσει μερικές εβδομάδες.

Αυτοί όπου έφτασαν στην Ελλάδα πριν από τις 20 Μαρτίου 2016 και θέλουν να ζητήσουν διεθνή προστασία στην χώρα, θα μπορούν να ξεκινήσουν την διαδικασία της

καταγραφής. Η προ-καταγραφή είναι το αρχικό βήμα για την υποβολή της αίτησης διεθνούς προστασίας στην χώρα υποδοχής, που μπορεί να οδηγήσει σε:

- (α) έλεγχο της αίτησης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές, και την προκείμενη χορήγηση καθεστώτος,
- (β) η μετεγκατάσταση σε άλλο Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο του Κανονισμού Δουβλίνο III, ή
- (γ) η μετακίνηση σε άλλο Κράτος-Μέλος στο πλαίσιο του προγράμματος της μετεγκατάστασης.

Πριν και κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου προγράμματος, θα παρέχεται στους συγκεκριμένους ενδιαφερόμενους ενημέρωση για τις επιλογές που έχουν, μέσω ενημερωτικών φυλλαδίων και πρόσωπο με πρόσωπο επαφής στις ανοικτές δομές φιλοξενίας. Ακόμη η Πρώτη Υποδοχή του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης σε κάθε νέα άφιξη βάρκας με πρόσφυγες σε συνεργασία με τον κατάλληλο διερμηνέα τους ενημερώνει για τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και τα δικαιώματα τους στην χώρα υποδοχής. Επιπλέον, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM) συμμετέχει στην παροχή πληροφοριών στους ενδιαφερόμενους πρόσφυγες για τις δυνατότητες εθελούσιου επαναπατρισμού στις χώρες καταγωγής τους.

Αυτοί που θέλουν να ξεκινήσουν την καταγραφή τους, θα πρέπει να παραβρίσκονται οι ίδιοι στη καταγραφή, μαζί με τα τυχόν μέλη της οικογένειάς τους. Θα ληφθεί φωτογραφία του καθενός μέλους και θα χορηγηθεί σε όλα τα μέλη της οικογένειας δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία. (Unhcr, 2016, Δελτίο Τύπου)

Η πρόσβαση στη διαδικασία διεθνούς προστασίας είναι ελεύθερη και δωρεάν.

Λόγω μεγάλου αριθμού ατόμων που επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας καθίσταται δυσχερής η εξυπηρέτηση με την τυπική διαδικασία της αυτοπρόσωπης εμφάνισής στην Υπηρεσία Ασύλου. Ως εκ τούτου παρέχεται η δυνατότητα απόδοσης ημερομηνίας καταγραφής (ραντεβού) μέσω της διαδικτυακής εφαρμογής Skype.

Όταν υποβάλεται αίτηση, εάν δεν μπορούν να συνεννοηθούν με τον υπάλληλο της Υπηρεσίας Ασύλου, θα υπάρχει διερμηνέας για να βοηθήσει. Και επίσης θα πρέπει να απαντηθούν με πλήρη ειλικρίνεια οι ερωτήσεις του υπαλλήλου. Εάν καταθέσουν αναληθή στοιχεία ή ισχυρισμούς αυτό θα επηρεάσει αρνητικά την κρίση επί της αίτησής.

Αν είναι κάποιος ασυνόδευτος ανήλικος, δηλαδή κάτω των 18 ετών και δεν συνοδεύετε από κάποιον ενήλικο που είναι υπεύθυνος για τη φροντίδα, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία οι Αρχές πρέπει να ενημερώσουν άμεσα τον αρμόδιο Εισαγγελέα. Ο Εισαγγελέας θα ορίσει έναν εκπρόσωπο (Επίτροπο) που θα έχει την ευθύνη και θα προασπίζει τα συμφέροντά του. Αν είναι κάτω των 15 ετών την αίτηση διεθνούς προστασίας πρέπει να την υποβάλει ο εκπρόσωπος που έχει οριστεί. Αν είναι άνω των 15 ετών, μπορεί ο ίδιος να υποβάλει την αίτησή. Οι Αρχές θα φροντίσουν για την προστασία του και τη φιλοξενία του σε κατάλληλο περιβάλλον για ανηλίκους.

Όταν υποβάλει την αίτηση διεθνούς προστασίας, θα φωτογραφηθεί και θα ληφθούν τα δακτυλικά αποτυπώματα, καθώς και των μελών της οικογένειάς του πρόσφυγα που είναι άνω των 14 ετών. Τα δακτυλικά αποτυπώματα θα εισαχθούν στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Βάση EURODAC, και σε περίπτωση που έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας σε άλλο κράτος της Ευρώπης που εφαρμόζει τον Κανονισμό «Δουβλίνο III», ενδέχεται να μεταφερθεί εκεί για να εξετασθεί η αίτησή. (Υπουργείο Μεταναστευτικής πολιτικής, Δουβλίνο III, χ.χ.)

Θα πρέπει να παραδώσει τα ταξιδιωτικά έγγραφα (διαβατήριο) ή οποιοδήποτε άλλο έγγραφο έχει στην κατοχή του και έχει σχέση με την εξέταση της αίτησής και με την εξακρίβωση της ταυτότητας και των μελών της οικογένειάς του, της χώρας προέλευσης και του τόπου καταγωγής, καθώς και της οικογενειακής κατάστασης.

Πιθανόν ο πρόσφυγας να περάσει από σωματική έρευνα ή έρευνα των αντικειμένων του για την ασφάλεια. Μπορεί να υποβληθεί και σε κάποιες ιατρικές εξετάσεις για τυχόν λοιμώδη νοσήματα.

Η Υπηρεσία Ασύλου θα ενημερώσει τους πρόσφυγες για την ημερομηνία συνέντευξης και θα λάβουν το δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία όπου πιθανόν να έχει διάρκεια έως έξι μήνες. Το δελτίο αυτό πρέπει να το έχει πάντα μαζί του. Όταν υποβάλει την αίτηση θα τον πληροφορήσει στην μητρική του γλώσσα ή σε γλώσσα που κατανοεί για τις διαδικασίες, τα δικαιώματα του και τις υποχρεώσεις του ως αιτούντος διεθνή προστασία, καθώς και για τις προθεσμίες που θα πρέπει να τηρήσει και ισχύουν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Αν είναι θύμα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλων σοβαρών πράξεων βίας, πρέπει να ενημερωθεί σχετικά με αυτό τις Αρχές, ώστε να βοηθήσουν και να του παρέχετε του πρόσφυγα η κατάλληλη φροντίδα. Μπορεί να ζητήσει να επικοινωνήσει με την Ύπατη

Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ή με οργάνωση όπου παρέχετε νομική, ιατρική και ψυχολογική συνδρομή.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας έχει το δικαίωμα να ζητήσει τη βοήθεια δικηγόρου ή άλλου συμβούλου δικής του επιλογής (χωρίς τη μεσολάβηση της Υπηρεσίας Ασύλου). Η αμοιβή και τα έξοδα του δικηγόρου ή άλλου συμβούλου θα βαρύνουν τους ίδιους. Εφόσον θέλει, μπορεί να του δοθεί σύντομος χρόνος για να προετοιμασθεί κατάλληλα για τη συνέντευξη και να συμβουλευθεί δικηγόρο ή άλλο σύμβουλο για να τον βοηθήσει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Υπάρχει το δικαίωμα στην συνέντευξη ο πρόσφυγας να ζητήσει τον διερμηνέα να είναι από υπάλληλο του φύλου που επιθυμεί, ιδιαίτερα αν συντρέχουν σοβαροί λόγοι για αυτό. Το σχετικό αίτημά θα εξεταστεί από την Υπηρεσία και θα δοθεί η δυνατότητα εφόσον υπάρχει η δυνατότητα αυτή.

Αν είναι ασυνόδευτος ανήλικος, θα πρέπει να ενημερωθεί από τον εκπρόσωπο του για τη συνέντευξη. Ο εκπρόσωπός θα προσκληθεί και μπορεί να είναι μαζί του στη συνέντευξη. Οι Αρχές μπορούν να κάνουν ιατρικές εξετάσεις για να προσδιορίσουν την ηλικία. Για τη διαδικασία αυτή πρέπει να ενημερωθεί ο ανήλικος πρόσφυγας και ο εκπρόσωπός και πρέπει να συμφωνεί και ο Ασυνόδευτος Ανήλικος ή ο εκπρόσωπός. (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, Υπηρεσία Ασύλου)

1.7. Συμφωνία ΕΕ – Τουρκίας

Η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, από τον Μάρτιο του 2016, είχε ως στόχο να ελέγξει την εισροή των μεταναστών, όπου μέχρι τότε ήταν ανεξέλεγκτη στα νησιά του Αιγαίου Πελάγους. Επίσης ελέγχει την είσοδο και έξοδο των προσφύγων στην Ευρώπη. Έτσι μειώθηκε σημαντικά ο αριθμός των προσφύγων και μεταναστών που έρχονται από την Τουρκία. Από τα ρεκόρ των αφίξεων ήταν μία μέρα τον Οκτώβριο του 2015 όπου έφτασαν στις 10000, αμέσως μετά την συνθήκη ο μέσος όρος έφτασε στις 74 την ημέρα στην Ελλάδα. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017)

Για να μειωθεί το αίσθημα επιχείρησης των διακινητών και να προσφερθεί, Στους μετανάστες που κινδυνεύουν μία δεύτερη λύση, η ΕΕ και η Τουρκία πήραν την απόφαση να διακόψουν την παράνομη μετακίνηση τους από την Τουρκία προς τα εδάφη της Ευρώπης. (Uphcr,2016) Η συμφωνία υπογράφηκε σε μια συνεδρίαση των Ευρωπαίων αξιωματούχων με τον πρωθυπουργό της Τουρκίας Αχμετ Νταβούτογλου.

Έτσι προχώρησαν στην συμφωνία της συνθήκης της ΕΕ- Τουρκίας και το CNN σε δημοσιογραφικό άρθρο, στις 18 Μαρτίου το 2016, αναφέρει τα πιο σημαντικά σημεία της συμφωνίας αυτής παρακάτω:

- Οι μετανάστες που διασχίζουν την χώρα της Τουρκίας και φθάνουν στις ακτές των ελληνικών νησιών από τις 20 Μαρτίου 2016 και μετά θα επιστρέφονται στην Τουρκία. Αυτή η διαδικασία ακολουθεί τον σεβασμό της συμφωνία της ΕΕ αλλά και των διεθνών κανόνων προκειμένου για να μην πραγματοποιούνται μαζικές απελάσεις Όλοι οι μετανάστες θα προστατεύονται από την χώρα της υποδοχής βάσει των διεθνών στάνταρντ με σεβασμό και δεν θα επαναπροωθούνται. Αυτό θα προστατεύσει τους πρόσφυγες και προσωρινά και έκτατα θα δράσει ώστε να διακοπή η ανθρώπινη δυστυχία και να υπάρχει δημόσια τάξη. Οι πρόσφυγες θα πρέπει μόλις φτάνουν σε ένα νησί να εγγράφονται και να κάνουν αίτηση άσυλο, όπου θα εξετάζονται ατομικά για την παροχή ασύλου από τις ελληνικές αρχές. Πάνω από όλα τα αίτημα ασύλου εξετάζονται με σεβασμό στο Διεθνές Καθεστώς Ασύλου και σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία. Θα επιστέφουν στην Τουρκία όσοι πρόσφυγες δεν καταθέτουν αίτηση ασύλου, ή κριθήκαν χωρίς βάση ή μη δέκτες οι αιτήσεις τους. Η Τουρκία και η Ελλάδα, βοηθούμενες από τις ευρωπαϊκές αρχές και τις αρμόδιες υπηρεσίες, θα λάβουν τα απαραίτητα μέτρα και θα προχωρήσουν στις απαραίτητες διμερείς συμφωνίες. Σε αυτές περιλαμβάνεται η παρουσία Τούρκων αξιωματούχων στα ελληνικά νησιά και Ελλήνων αξιωματούχων στην Τουρκία από τις 20 Μαρτίου 2016 και μετά, προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή λειτουργία και των κέντρων υποδοχής και η συνεργασία. Το κόστος της επιστροφής των παράτυπων μεταναστών θα καλυφθεί από την Ε.Ε.
- Κάθε φορά που θα επιστρέφεται ένας Σύριος στην Τουρκία από την χώρα υποδοχής, ένας άλλος Σύριος θα εγκατασταθεί σε μία χώρα της Ε.Ε., με τα κριτήρια που έχει θεσπίσει ο ΟΗΕ. Θα ολοκληρωθεί ένας μηχανισμός, σε συνεργασία με την Κομισιόν, τις Ευρωπαϊκές Αρχές, με άλλα κράτη-μέλη, καθώς και την Ύπατη Αρμοστεία του

ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, με σκοπό να επισημανθεί ότι η συμφωνία αυτή που υπογράφηκε ξεκινά την ισχύει της από την πρώτη ημέρα της υπογραφής. Αρχικά θα ελέγχουν τα αίτημα ασύλου των μεταναστών που δεν εισήρθαν ή προσπαθήσει στο παρελθόν να εισέλθουν παράνομα σε χώρες τις Ε.Ε. Από πλευράς Ε.Ε., θα γίνει μετακίνηση προσφύγων, από την συμφωνία των κρατών-μελών στη Σύνοδο της 20ής Ιουλίου 2015, αφού είχαν μείνει 18.000 «θέσεις» ανοιχτές για μετακίνηση προσφύγων προς την ΕΕ. Εάν υπάρξει ξανά ιδιαίτερη ανάγκη για μετακίνηση προσφύγων θα πραγματοποιηθεί παρόμοια εθελούσια διαδικασία που θα δοθούν ακόμη 54.000 θέσεις σε ανθρώπους. Τα οργανικά μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου υποδέχτηκαν τη συμφωνία της Κομισιόν να προτείνει κάποια αλλαγή στη συμφωνία μετακίνησης που πάρθηκε στις 22 Σεπτεμβρίου 2015 ώστε κάθε συμφωνία για μετεγκατάσταση να ισοσταθμίζετε από μη καταναμημένες θέσεις. Θα τερματισθεί όμως η συμφωνία δεν μπορέσει να ελέγξει αποτελεσματικά την όλη διαδικασία παράτυπης μετανάστευσης ή εάν ο αριθμός των επιστροφών στην Τουρκία αυξηθεί.

- Η Τουρκία θα λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να με επιτρέψει τη εμφάνιση νέων δρόμων παράνομης εισόδου στην ΕΕ είτε από την ξηρά είτε από την θάλασσα, καθώς θα συνεργαστεί με όλες τις χώρες που συνορεύει και την Ε.Ε. για την επίτευξη του στόχου της συμφωνίας.
- Η Ε.Ε. με την Τουρκία σε ένα πνεύμα συνεργασίας θα ολοκληρώσει τη διαδικασία εκταμίευσης των τριών δισ. ευρώ προς την χώρα της Τουρκίας, προκειμένου να βοηθηθεί οικονομικά η Τουρκία στην προσπάθεια παροχής παροχών σε όσους χρήζουν προσωρινής προστασίας και αυτό θα πρέπει να γίνει πριν από τα τέλη Μαρτίου. Θα ξεκινήσει μέσα σε μία βδομάδα η σύσταση μίας λίστας με προγράμματα για τους πρόσφυγες σε διάφορους τομείς όπως της υγείας, της εκπαίδευσης, της υποδομών, της τροφής και άλλων θεμάτων που αφορούν την καλύτερη ποιότητα ζωής των προσφύγων. Μόλις όλα τα παραπάνω ολοκληρωθούν με σωστό τρόπο η Ε.Ε. θα εκταμιεύσει επιπλέον τρία δισ. ευρώ μέχρι το τέλος του 2018.
- Η Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη της θα συνεργαστούν με την Τουρκία σε οποιαδήποτε ενέργεια θα συμβάλει στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ανθρώπων στη Συρία κυρίως σε μέρη που συνορεύουν με την χώρα. Αυτό θα επιτρέψει στον πληθυσμό να και στους πρόσφυγες να συνεχίσουν να ζουν σε περιοχές που θα είναι πιο ασφαλείς.(Cnn,2016)

Η ΕΕ έχει παράσχει βοήθεια στην Ελλάδα και στην Ιταλία για τη δημιουργία των επονομαζόμενων hotspots ώστε να παρέχει στις αρχές των χωρών την δυνατότητα να διαχειρίζονται ευκολότερα τις εισερχόμενες μεταναστευτικές ροές. Στο πλαίσιο αυτό, έχει επίσης παράσχει εμπειρογνώμονες από τα κράτη μέλη για να συμβάλουν στον έλεγχο, την ταυτοποίηση και την καταχώριση των προσφύγων που εισέρχονται και για να τους πληροφορούν σε όλα τα σχετικά με το δικαίωμά τους να υποβάλουν αίτηση για διεθνή προστασία. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1. Η Νομοθεσία για τους πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα

Η Ελλάδα ως συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και στο Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967 ακολουθεί το διεθνές προσφυγικό δίκαιο, διεθνής συμβάσεις και νομοθεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, η βασική νομοθεσία για το άσυλο στη χώρα είναι το Π.Δ. 167/2014 (Φ.Ε.Κ. 252 Α΄ 1.12.2014), ο Ν. 4251/2014 (Φ.Ε.Κ. 80 Α΄ 1.04.2014) για την είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια και ο Ν. 4332/2015 (Φ.Ε.Κ. 76 Α΄ 9.07.2015) για την κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας.

Το ελληνικό νομικό πλαίσιο για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο έχει δεχθεί κριτική ως ανεπαρκές, με αδυναμία να καλύψει τις βασικές ανάγκες και αφιλόξενο (Kiagiaetall, 2010). Λόγω της γεωγραφικής θέσης που κατέχει η χώρα αποτελεί πύλη εισόδου προσώπων που δικαιούνται διεθνή προστασία, αναζητώντας μια καλύτερη ζωή. Η υποδοχή των δικαιούχων διεθνής προστασίας είναι ζωτικής σημασίας για την ένταξη τους. Με σκοπό τη βέλτιστη υποδοχή αυτού του πληθυσμού αναπτύχθηκε ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το Άσυλο και τη Διαχείριση των Μεταναστευτικών Ροών, το οποίο επικυρωποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2013. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης περιγράφει «τις δράσεις της ελληνικής κυβέρνησης για τα θέματα πρώτης υποδοχής, το νέο σύστημα ασύλου, την υποδοχή των αιτούντων άσυλο, των ευάλωτων ομάδων και των ασυνόδευτων ανηλίκων, τα προαναχωρησιακά (pre-removal) κέντρα κράτησης, τις επιστροφές και τον έλεγχο συνόρων» (UNHCR, XXXb).

Σε αυτό το πλαίσιο, τον Οκτώβριο του 2013, υιοθετήθηκε το Π.Δ. 141/2013 (Φ.Ε.Κ. 226 Α΄ 21.10.2013) όπου ακολουθώντας την Οδηγία 2011/95/ΕΕ καθόρισε «τις απαιτήσεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των αλλοδαπών ή των ανιθα-γενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας».

Ακολουθώντας τα διεθνή και θεσμικά κείμενα που περιέχουν τις διατάξεις για το νομικό καθεστώς των προσφύγων, η Ελλάδα υιοθετεί έναν ευρύτερο ορισμό της έννοιας του πρόσφυγα για τα πρόσωπα που «δεν πληρούν τα κριτήρια της Σύμβασης του 1951, αλλά έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία». Η παροχή διεθνούς προστασίας περιλαμβάνει την

αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα και την επικουρική προστασία ή συμπληρωματική μορφή προστασίας (UNHCR, 2005a:7).

Η παροχή επικουρικής προστασίας χορηγείται σε πρόσωπα που κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρή βλάβη στη χώρα καταγωγής τους και διαφεύγουν την αδιάκριτη βία. Η σοβαρή βλάβη, σύμφωνα με το Π.Δ. 141/2013 (Φ.Ε.Κ. 226 Α' 21.10.2013), συνίσταται σε:

- θανατική ποινή ή εκτέλεση, ή
- βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία ή
- σοβαρή προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω βίας ασκούμενης αδιακρίτως σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.

Συνεπώς, ένα άτομο απολαμβάνει προστασία από ένα άλλο κράτος, επειδή η δική του χώρα δεν μπορεί ή αρνείται να τον προστατεύσει και προστατεύεται από την επαναπροώθηση. Τέτοιου είδους προστασία απολαμβάνουν συνήθως «οι Κούρδοι του Ιράν και Παλαιστίνιοι του Ιράκ». Σε περιόδους πόλεμου που πραγματοποιούνται «μαζικοί εκτοπισμοί πληθυσμών», ο Ο.Η.Ε. αναγνωρίζει και παρέχει σε αυτούς «το δικαίωμα συμπληρωματικής προστασίας» (Διεθνή προστασία: Συμπληρωματική προ-στασία, 2013).

Ακολούθως, σε μια προσπάθεια βελτίωσης της υποδοχής των προσφύγων, ιδρύεται η Υπηρεσία Ασύλου (Ν. 3907/2011). Το Σεπτέμβριο του 2013, υιοθετήθηκε το Π.Δ.133/2013 όπου τροποποίησε τις διατάξεις του Ν. 3907/2011 για την ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής και του Π.Δ. 104/2012 για την «οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου».

Η συγκεκριμένη υπηρεσία είναι αρμόδια για την εξέταση των αιτημάτων διεθνούς προστασίας και το νέο νομοθετικό πλαίσιο που ακολούθησε αποσκοπούν σε «ένα δίκαιο και αποτελεσματικό σύστημα ασύλου στην Ελλάδα» (UNHCR, XXXb). Υπάγεται στον Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη με σκοπό «να παραλαμβάνει, εξετάζει και αποφασίζει, βάσει της εθνικής νομοθεσίας και των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας, για τα αιτήματα ασύλου που υποβάλλονται στη χώρα» (Υπηρεσία Ασύλου, XXX).

2.2. Νομοθεσία και πρακτικές κατά την πρώτη υποδοχή

Ο σχεδιασμός του Εθνικού Σχεδίου Δράσης προέβλεπε τη δημιουργία Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής (Υ.Π.Υ), η οποία ιδρύθηκε το 2011, με στόχο «τη διαχείριση νεοαφιχθέντων, της εξέτασης των αναγκών τους και της παροχής βοήθειας». Σε αυτή υπάγονται τα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής και οι κινητές μονάδες πρώτης υποδοχής (Αργολίδα, Σάμο) με απώτερο σκοπό την αποφυγή κράτησης υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται παράτυπα στη χώρα (UNHCR, 2014:9). Το Μάρτιο του 2013 λειτούργησε το πρώτο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής (ΚΕ.Π.Υ.), στην περιοχή του Έβρου.

Λαμβάνοντας υπόψη, τον αριθμό των νεοαφιχθέντων που ήταν 20.843 άνθρωποι (θαλάσσια σύνορα) για τη δεύτερη εβδομάδα του Αυγούστου γίνεται αντιληπτό ότι η Ελλάδα υπολείπεται σε δομές πρώτης υποδοχής αδυνατώντας να παρέχει υπηρεσίες που προβλέπει η νομοθεσία με αποτέλεσμα να κρατούνται στα κέντρα ταυτοποίησης ή σε αστυνομικά τμήματα.

Το τελευταίο διάστημα Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Φορείς, για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των προσφύγων, έχουν πραγματοποιήσει αποστολές σε υπηρεσίες υποδοχής όπου αναφέρεται ότι «οι χώροι αυτοί είναι, σε τακτική βάση, υπερπλήρεις και δεν πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές: όταν υπάρχει υπερπληθυσμός, δεν υπάρχει, σε τακτική βάση, διαχωρισμός των γυναικών, των παιδιών και των μόνων ανδρών». Ακόμα, «σε ό, τι αφορά τα αστυνομικά τμήματα, αυτά δεν είναι διαμορφωμένα για να κρατούν άτομα για τους σκοπούς αυτούς, δεν παρέχουν στα άτομα που κρατούνται εκεί ουσιαστική δυνατότητα να υποβάλλουν μια αίτηση ασύλου ούτε επιτρέπουν τον σωστό εντοπισμό και την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων αναγκών» (UNHCR, 2014:10).

Η διαδικασία που ακολουθείται μετά τον εντοπισμό προσώπου που έχει εισέλθει παράτυπα στη χώρα, σύμφωνα με το Ν. 4249/2014 χαρακτηρίζεται ποινικό αδίκημα (Φ.Ε.Κ. Α' 73/24.3.2014), ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών μπορεί να προχωρήσει σε δύο ενέργειες: α) εντός 48 ωρών να ασκήσει δίωξη κατά του προσώπου που έχει εισέλθει παράτυπα, β) να μην ασκηθεί ποινική δίωξη ξεκινώντας τις διαδικασίες πρώτης υποδοχής (βλ. Πίνακα 2.1). Στη πράξη, η υποδοχή των νεοεισερχόμενων στην Ελλάδα «δεν ακολουθεί τις ίδιες διαδικασίες, δεν εφαρμόζεται με ομοιόμορφο τρόπο» (UNHCR, 2014:11).

Οι νεοεισερχόμενοι που φθάνουν στη χώρα από τα χερσαία σύνορα, όπως μέσω Έβρου, όπου υπάρχει ΚΕ.Π.Υ. κρατούνται για διάστημα έως 7 ημερών σε αστυνομικά τμήματα έως ότου ολοκληρωθεί η διαδικασία της πρώτης υποδοχής. Έπειτα, μεταφέρονται σε κλειστό ΚΕ.Π.Υ.. Οι νεοεισερχόμενοι από τα θαλάσσια σύνορα «υπόκεινται σε διοικητικές

διαδικασίες που διεξάγονται από κοινού από την Αστυνομία και από Κινητές Μονάδες Πρώτης Υποδοχής στα κέντρα ταυτοποίησης» (UNHCR, 2014:11).

Εφόσον ολοκληρωθεί η διαδικασία πρώτης υποδοχής, ο νεοεισερχόμενος είτε παραπέμπεται στην Υπηρεσία Ασύλου είτε στην Αστυνομία για απομάκρυνση. Αυτό δεν συμβαίνει όταν πρόκειται για Σύριους πρόσφυγες, για οικογένειες με παιδιά, για ευάλωτες ομάδες όπου εκδίδεται απόφαση μη επιστροφής. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι παραπέμπονται σε κατάλληλες δομές και η υπηρεσίες προς το βέλτιστο συμφέρον τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1 Σχηματική Παρουσίαση Διαδικασιών Πρώτης Υποδοχής

Πηγή:Ετήσια Έκθεση, 2014:29

Σε μια περίοδο προσφυγικής κρίσης, η κατάσταση που επικρατεί στα σημεία εισόδου της χώρας όπου δεν υπάρχει Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής είναι επονείδιστες. Τα νησιά Χίο, Λέρο, Κω δέχονται το μεγαλύτερο αριθμό νεοεισερχόμενων από τα ανατολικά σύνορα χωρίς αντίστοιχες υπηρεσίες με συνέπεια να δημιουργούνται «σοβαρά θέματα ανθρωπιστικού χαρακτήρα». Οι νεοεισερχόμενοι κρατούνται σε αστυνομικά κρατητήρια, χώρους λιμανιών ή άλλους προσωρινούς χώρους μέχρι η Αστυνομία «να διεξάγει βεβιασμένα τις διαδικασίες υποδοχής». Έπειτα, τα άτομα είναι ελεύθερα «χωρίς να γίνεται σωστή εξακρίβωση της υπηκοότητας τους ούτε αξιολόγηση των ιατρικών ή ιδιαίτερων αναγκών τους». Δεν παρέχεται ουσιαστική φροντίδα και προστασία, τα άτομα είναι «ουσιαστικά στην τύχη τους χωρίς υποδοχή, υποστήριξη ή πρόσβαση σε καταφύγιο έκτακτης ανάγκης» (UNHCR, 2014:13).

Οι νεοεισερχόμενοι που ζητούν διεθνή προστασία μπορούν να υποβάλλουν την αίτησή τους: α) στο ΠΓΑ Βορείου Έβρου, μετά από παραπομπή από το Κέντρο Πρώτης Υποδοχής Φυλακίου, β) στο ΠΓΑ Νότιου Έβρου (Αλεξανδρούπολη), γ) στο ΠΓΑ Αργολίδας, μετά από παραπομπή από την Κινητή Μονάδα Πρώτης Υποδοχής Αργολίδας ή την

Αστυνομία της περιοχής, δ) στο ΠΓΑ Ρόδου, μετά από παραπομπή από την Αστυνομία των Δωδεκανήσων, ε) στο ΠΓΑ Αττικής και στ) στο ΠΓΑ Θεσσαλονίκης.

Κατά τους πρώτους οχτώ μήνες του 2014, Ιανουάριο έως Αύγουστο, σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου, αιτήθηκαν χορήγηση ασύλου 6.245 πρόσωπα (βλ. Πίνακα 2.2). Πρόκειται για το σύνολο αιτήσεων που υποβλήθηκαν στα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου Αττικής, Ν.Έβρου, Β.Έβρου, Αργολίδας, Ρόδου, καθώς και στα αυτοτελή κλιμάκια ασύλου Αμυγδαλέζας, Θεσσαλονίκης, Πάτρας και Χίου. Σύμφωνα με στοιχεία της Έπατης Αρμοστείας για το έτος 2014 εισήλθαν στην Ελλάδα 43.500 πρόσφυγες (UNHCR, 2012).

Η μη δυνατότητα υποβολής αίτησης, λόγω έλλειψης γνώσης των δικαιωμάτων τους ή της ανεπάρκειας των αρμόδιων αρχών, ο μεγάλος χρόνος αναμονής της εξέτασης, «οι μη αιτιολογημένες αποφάσεις, γεγονός που οδηγεί σε αμφιβολίες ως προς την αντικειμενική εξέταση των αιτήσεων (Kiagiaetall, 2010) αποτελούν σημαντικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες καθ' όλη τη διαδικασία ασύλου. Επιπρόσθετα, πολλοί πρόσφυγες «επιθυμούν να μην υποβάλλουν αίτηση ασύλου στην Ελλάδα» με σκοπό να μετακινηθούν προς άλλες ευρωπαϊκές χώρες (UNHCR, 2014:15).

		%
Αντρες	5119	82%
Γυναίκες	1126	18%
Σύνολο	6245	100%
(Ασυνόδευτοι Ανήλικοι)	311	5,0 %

Πηγή: Υπηρεσία Ασύλου, 2014

2.3. Ευρωπαϊκές Συμβάσεις για δικαιούχους διεθνούς προστασίας

Σε επίπεδο ευρωπαϊκής ένωσης, οι κυριότερες συμβάσεις και συμφωνίες που έχουν κυρωθεί από τα κράτη – μέλη της, είναι η Σύμβαση του Δουβλίνου III και Συμφωνία Σένγκεν με σκοπό ένα Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου.

2.3.1. Σύμβαση του Δουβλίνου III

Η Σύμβαση του Δουβλίνου III¹ (ή Κανονισμός 604/2013), σε αναδιατύπωση του Δουβλίνου II (Κανονισμού 343/2003), αποτελεί το σημαντικότερο κείμενο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καθορίζει «το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα». Η χώρα που είναι υπεύθυνη για την εξέταση του αιτήματος ασύλου είναι το κράτος μέλος στο οποίο ο αιτών υποβάλλει την αίτηση διεθνούς προστασίας (άρθρο 7). Αν όμως, ο αιτών έχει εισέλθει παράτυπα σε μία χώρα, υπεύθυνη για την εξέταση του αιτήματος είναι η πρώτη χώρα εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση εφόσον δεν έχουν παρέλθει δώδεκα μήνες (άρθρο 13).

Ειδικότερα, για τους ασυνόδευτους ανηλίκους, υπεύθυνο κράτος μέλος για την εξέταση του αιτήματος είναι αυτό που βρίσκεται νόμιμα κάποιο άλλο μέλος της οικογένειας. Στη περίπτωση που κανένα μέλος της οικογένειας του ασυνόδευτου ανηλίκου δεν βρίσκεται νόμιμα σε κράτος μέλος του Δουβλίνου III τότε υπεύθυνη χώρα εξέτασης του αιτήματος είναι η πρώτη χώρα υποδοχής (άρθρο 8).

Για τους ενήλικους, σε περίπτωση που κάποιο μέλος της οικογένειάς (ο/η σύζυγος ή μόνιμος σύντροφος, όχι σε όλες τις χώρες και τα ανήλικα άγαμα τέκνα) είναι δικαιούχος διεθνούς προστασίας σε κράτος μέλος της Σύμβασης, τότε υπεύθυνο για την εξέταση του αιτήματος είναι αυτό εφόσον επιθυμείται από τον ενήλικο (άρθρο 9).

Σε άλλη περίπτωση που ο αιτών είναι κάτοχος άδειας διαμονής ή θεώρησης εισόδου, το κράτος του Δουβλίνου III που εξέδωσε την άδεια διαμονής ή θεώρηση εισόδου είναι υπεύθυνο κράτος να εξετάσει την αίτησή ακόμα και αν έληξε πριν από δύο χρόνια ή έξι μήνες αντίστοιχα (άρθρο 12).

Η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες (UNHCR, 2008:9) αναφέρει ότι στόχος της Σύμβασης είναι «να διασφαλίσει ότι κάθε αίτημα θα εξετάζεται δίκαια από ένα κράτος-μέλος, ώστε να αποτρέπονται πολλαπλές αιτήσεις και να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα του συστήματος».

---

¹ Τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν τη Σύμβαση του Δουβλίνου III είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Δανία, η Ελβετία, η Εσθονία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία, η Ισλανδία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Κροατία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λιχτενστάιν, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Νορβηγία, η Ολλανδία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Σουηδία, η Τσεχία και η Φινλανδία

Οι πρόσφυγες, σύμφωνα με το Δουβλίνο III, πρέπει να αιτούνται άσυλο στην πρώτη χώρα εισόδου της Ε.Ε με συνέπεια το ταξίδι τους να διακόπτεται. Σε περίπτωση που επιτυχώς φθάσουν σε άλλη Ευρωπαϊκή χώρα θα επαναπροωθηθούν στην πρώτη χώρα εισόδου. Η Τελώνη (2012:140) υποστηρίζει ότι «η εφαρμογή της συνθήκης του Δουβλίνου προξενεί επιπρόσθετο και αναίτιο πόνο στους ήδη τραυματισμένους πρόσφυγες».

Σε θεωρητικό επίπεδο επιδιώκεται η δίκαιη κατανομή των αιτήσεων ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, στην πράξη οι πρόσφυγες παγιδεύονται στη πρώτη χώρα εισόδου, δημιουργείται ασφυξία στις χώρες υποδοχής λόγω του αυξανόμενων αφίξεων από Συρία και Αφγανιστάν (εμπόλεμες συρράξεις) που κινούνται προς τα Δυτικά Βαλκάνια μέσω της Ελλάδας με αποτέλεσμα να διασφαλίζονται οι χώρες της Βορειοδυτικής Ευρώπης

Υπάρχουν απόψεις σύμφωνα με τις οποίες η υποχρέωση επιστροφής του αιτούντα άσυλο στην πρώτη χώρα εισόδου προκαλεί δυσκολίες στην Ελλάδα εφόσον είναι μία χώρα σημείο εισόδου στην Ευρώπη και οικονομικά αδύναμο μέλος (Voutira, 2013). Από στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε για τους πρόσφυγες στην Ελλάδα τη περίοδο 1^η Ιανουαρίου έως τις 14 Αυγούστου 2015 ο αριθμός των αφίξεων μέσω της θάλασσας και των χερσαίων συνόρων έφτασε τις 160.172 (UNHCR, 2015f). Οι δυσκολίες αφορούν τα κέντρα κράτησης, τις διαδικασίες ασύλου και τα χαμηλά επίπεδα παροχής του και τις συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων που έχουν χαρακτηριστεί από τη Διεθνή κοινότητα ως απάνθρωπες και η Ελλάδα μη ασφαλής χώρα για αιτούντες άσυλο (Voutira, 2013).

Ένα παράδειγμα που αξίζει να αναφερθεί, συνέβη 2011 όπου το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καταδίκασε τη στάση του Βελγίου και της Ελλάδας με αφορμή την επιστροφή ενός Αφγανού πρόσφυγα από το Βέλγιο στην Ελλάδα. Οκ Μ.Σ.Σ, Αφγανός υπήκοος, ταξίδεψε μέσω του Ιράν και της Τουρκίας και εισήλθε στην Ελλάδα (από τη Μυτιλήνη) στις 7 Δεκεμβρίου 2008. Στις 10 Φεβρουαρίου 2009 έφτασε χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα στο Γραφείο Αλλοδαπών του Βελγίου όπου αιτήθηκε άσυλο. Στις 15 Ιουνίου 2009 επιστράφηκε, χωρίς τη θέλησή του, στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον κανονισμό Δουβλίνο II. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο καταδίκασε την Ελλάδα για παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης του Δουβλίνου και ανέφερε ότι «η επιστροφή αιτούντων άσυλο πίσω στην Ελλάδα παραβιάζει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 2010).

Σύμφωνα με τον κανονισμό του Δουβλίνου, ένα κράτος μέλος μπορεί να κάνει χρήση της «ρήτρας διακριτικής ευχέρειας» (άρθρο 17) και να εξετάσει οικειοθελώς αίτηση ασύλου από υπήκοο τρίτης χώρας ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια του κανονισμού. Έτσι, η Γερμανία στις 21 Αυγούστου, ανακοίνωσε μέσω του οργανισμού Asylum Information Database (Aida, 2015) ότι προχωρά στην προσωρινή αναστολή των διαδικασιών της συνθήκης του Δουβλίνου για τους πρόσφυγες που προέρχονται από την Συρία. Συνεπώς, οι Σύριοι πρόσφυγες που βρίσκονται στη Γερμανία μπορούν να καταθέσουν αίτημα ασύλου στις γερμανικές αρχές δίχως να χρειάζεται να επιστρέψουν στη χώρα εισόδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως αναφέρεται από τον οργανισμό, «η Γερμανία αποτελεί έναν από τους τελικούς προορισμούς για πολλούς από τους ανθρώπους που αιτούνται άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση» όπου μέχρι τον Ιούλιο του 2015 είχαν κατατεθεί 44.417 αιτήματα ασύλου από Σύριους πρόσφυγες. Υπολογίζεται ότι θα υποβληθούν 800.000 αιτήσεις μέχρι το τέλος του έτους, «ξεπερνώντας κατά πολύ τον αριθμό των αιτούντων άσυλο που λαμβάνονται σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε.».

Η συνθήκη του Δουβλίνου III έχει χαρακτηριστεί από πολλούς ως μια υπέρτατη μηχανή καταγραφής κάθε ανθρώπου που μπαίνει στα σύνορα των χωρών μελών της συνθήκης. HFRONTEX, υπηρεσία υπεύθυνη για τη φύλαξη των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καταγράφει κάθε πρόσωπο, κρατά τα δακτυλικά αποτυπώματα των αιτούντων άσυλο και ενημερώνει τα κράτη μέλη της Σύμβασης για τη πρώτη χώρα υποδοχής (Voutira, 2013). Αποτελεί μια πολιτική της Ε.Ε. που εστιάζει στον έλεγχο των προσφυγικών ρευμάτων και στην αποτροπή τους στα σύνορα (Τελώνη, 2012:138).

Οι πολιτική αυτή έρχεται σε αντίθεση με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 που βασίζεται στα δικαιώματα των προσφύγων αλλά προχωρά σε μια Ευρώπη- Φρούριο που παραβιάζει αναγνωρισμένα δικαιώματα (Voutira, 2013).

Ο διευθυντής του γραφείου Ευρώπης της Ύπατης Αρμοστεία του Ο.Η.Ε για τους πρόσφυγες αναφέρει ότι «Η Ελλάδα και η Ευρώπη πρέπει να ηγηθούν της ανταπόκρισης στην παρούσα κρίση, η οποία μπορεί να επιλυθεί μόνο μέσω της αλληλεγγύης εντός και εκτός της Ε.Ε., καθώς και μέσω αυξημένων εναλλακτικών μέσων πρόσβασης στην Ευρώπη για τους πρόσφυγες που τρέπονται σε φυγή λόγω της βίας» (UNHCR, 2015e).

2.3.2. Συμφωνία Σένγκεν

Η Συμφωνία Σένγκεν που υπογράφηκε στις 14 Ιουνίου 1985 μεταξύ της Γερμανίας του Βελγίου, της Γαλλίας, του Λουξεμβούργου και των Κάτω Χωρών, αποσκοπεί στην προοδευτική κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα και θεσπίζει καθεστώς ελεύθερης κυκλοφορίας όλων των υπηκόων των κρατών τα οποία την έχουν υπογράψει, των άλλων κρατών της Κοινότητας ή των τρίτων χωρών.

Η Σύμβαση Σένγκεν κατήργησε τα εσωτερικά σύνορα, αντικαθιστώντας τα με ενιαία εξωτερικά σύνορα. Μολονότι υπογράφηκε στις 19 Ιουνίου 1990 από τα εν λόγω πέντε κράτη μέλη άρχισε να ισχύει από το 1995 δημιουργώντας τη ζώνη Σένγκεν. Η συνεργασία Σένγκεν ενσωματώθηκε στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με τη συνθήκη του Άμστερνταμ, το Μάιο 1999.

Οι συμφωνίες Σένγκεν επεκτάθηκαν με τη πάροδο του χρόνου και σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. όπου υπέγραψαν Πρωτόκολλα και Συμφωνίες προσχώρησης. Η Ιταλία το 1990, η Ισπανία και η Πορτογαλία το 1991, η Ελλάδα 1992, η Αυστρία το 1995, η Φιλανδία, η Σουηδία και η Δανία το 1996. Επίσης άλλα με ειδικό καθεστώς, και η Τσέχικη Δημοκρατία, η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβακία 2007. Η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο συμμετείχαν μόνο εν μέρει στο κεκτημένο Σένγκεν εφόσον έχουν διατηρήσει ακόμα ελέγχους στα σύνορά τους. Η Βουλγαρία, η Κύπρος και η Ρουμανία υπέγραψαν το 2008 και εφαρμόζονται μόνο τμήματα του κεκτημένου Σένγκεν, καθώς απαιτείται πρώτα απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να μπορούν να αρθούν οι έλεγχοι στα σύνορα των χωρών αυτών.

Στην Ελλάδα η Σύμβαση Εφαρμογής της Συνθήκης Σένγκεν, η Συνθήκη Σένγκεν και ορισμένα πρόσθετα Πρωτόκολλα κυρώθηκαν από το Κοινοβούλιο με το Νόμο 2514/1997.

Οι κύριοι κανόνες που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο Σένγκεν περιλαμβάνουν:

- άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα
- κοινή σειρά κανόνων που εφαρμόζονται σε άτομα που διασχίζουν τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της ΕΕ
- εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τους όρους εισόδου και θεώρησης διαβατηρίου για σύντομες διαμονές
- ενισχυμένη αστυνομική συνεργασία (συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων διασυνοριακής παρακολούθησης και συνεχούς καταδίωξης)

- ενισχυμένη δικαστική συνεργασία μέσω ενός ταχύτερου συστήματος έκδοσης και καλύτερης μεταβίβασης της εκτέλεσης των κατασταλτικών δικαστικών αποφάσεων
- θέσπιση και ανάπτυξη του συστήματος πληροφόρησης Σένγκεν (SIS) (AccessstoEuropeanUnionlaw, 2009).

Το σύστημα πληροφόρησης Σένγκεν ελέγχει τα εθνικά σύνορα και παρέχει τη δυνατότητα στις δικαστικές αρχές να αποκτούν πληροφορίες σχετικά με πρόσωπα ή αντικείμενα. Τα κράτη μέλη τροφοδοτούν το σύστημα με πληροφορίες μέσω εθνικών δικτύων (N-SIS) που είναι συνδεδεμένα με ένα κεντρικό σύστημα (C-SIS).

Σύμφωνα με τη Συνθήκη Σένγκεν οι υπήκοοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν το δικαίωμα να ταξιδεύουν σε οποιαδήποτε χώρα της ζώνης Σένγκεν χωρίς την επίδειξη ταυτότητας ή διαβατηρίου, αυτό δεν ισχύει για τις χώρες της Ε.Ε. που δεν ανήκουν στη ζώνη Σένγκεν (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, XXX).

Όσον αφορά τους υπηκόους τρίτων χωρών, ένα πρόσωπο μπορεί να ταξιδέψει σε ένα κράτος μέλος για μια διάρκεια τριών μηνών (90 ημερών) με την προϋπόθεση ότι πληροί τους όρους Σένγκεν. Οφείλει να έχει στην κατοχή του έγκυρο διαβατήριο, να μπορεί να αποδείξει το σκοπό του ταξιδιού του, να έχει στην κατοχή του επαρκείς πόρους συντήρησης για την περίοδο παραμονής και για την επιστροφή του και να μην είναι καταχωρημένος στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν για την άρνηση εισόδου ούτε να θεωρείται επικίνδυνος για την εθνική ασφάλεια όλων των κρατών Σένγκεν.

Το Σεπτέμβριο του 2015 η Γερμανία έθεσε εκτός ισχύος τη Συνθήκη του Σένγκεν. Επανέφερε στα σύνορα με την Αυστρία τους ελέγχους με σκοπό να περιορίσει τη μαζική εισροή προσφύγων που εισέρχονται στη Βαυαρία μέσω της Αυστρίας, για το λόγο αυτό διακόπηκαν τα δρομολόγια από και προς την Αυστρία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε ανακοίνωση της ανέφερε ότι «η προσωρινή επαναφορά των συνοριακών ελέγχων μεταξύ των κρατών μελών αποτελεί μια εξαιρετική δυνατότητα που προβλέπεται ρητά και ρυθμίζεται από τον Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν, σε περίπτωση κατάστασης κρίσης» (EuropeanCommission, 2015).

Η Διεθνής Αμνηστία και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών επικρίνουν την εφαρμογή τέτοιων πολιτικών πρακτικών και αναφέρουν ότι τα κλειστά σύνορα δεν επιλύουν την παγκόσμια προσφυγική κρίση αντίθετα προκαλούν μοιραίες επιπτώσεις (Διεθνής Αμνηστία, 2015).

Η προσφυγική κρίση σε επίπεδο Ευρώπης έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις χωρίς όμως να λαμβάνονται μέτρα και να διαιωνίζεται η ταλαιπωρία των ανθρώπων. Ο Υπατος Αρμοστής του Ο.Η.Ε AntonioGuterres υποστηρίζει ότι, «είναι μια καθοριστική στιγμή για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και δεν έχει πια καμία άλλη επιλογή από το να κινητοποιήσει όλες τις δυνάμεις της για να αντιμετωπίσει την παρούσα κρίση». Προσθέτει ότι, ο μόνος τρόπος να βρεθεί λύση στο πρόβλημα αυτό είναι η Ε.Ε. και όλα τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν μια κοινή στρατηγική, που θα βασίζεται στην υπευθυνότητα, την αλληλεγγύη και την εμπιστοσύνη» (UNHCR, 2015h).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΕΝΤΑΞΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Η Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 περιλαμβάνουν στις διατάξεις τους τη διαδικασία της ένταξης των προσφύγων.

Η κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών² προσδιορίζεται από νομικά κείμενα και αφορά «την ομαλή προσαρμογή των πολιτών τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία και στην αναγνώριση από πλευράς της ελληνικής κοινωνίας δυνατότητας ισότιμης συμμετοχής, στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της χώρας, όμοια με των Ελλήνων πολιτών» (Ν. 4251/άρθρο 128, παρ. 1).

Οι πολιτικές ένταξης που αναπτύσσονται προς αυτή την κατεύθυνση από το κράτος (Ν. 4251/αρ 129, παρ. 2) συμπεριλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης καιαφορούν: α) εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, ιστορίας και πολιτισμού β) εκστρατείες ενημέρωσης των πολιτών τρίτων χωρών για θέματα υγείας, κοινωνικής ασφάλισης και εργασίας, γ) ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για θέματα ξενοφοβίας, εμπορίας ανθρώπων, παράνομης διακίνησης μεταναστών, δ) εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα και την τοπική αυτοδιοίκηση για θέματα μετανάστευσης, ε) διαπολιτισμική μεσολάβηση και στ) ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών τρίτων χωρών σε συλλογικές δράσεις στα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών.

Η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. (2014:32-33) επισημαίνει ότι αυτές οι πολιτικές είναι «περιορισμένες» και «εστιάζονται κυρίως σε μετανάστες και όχι σε πρόσφυγες». Στηριζόμενη σε πρόσφατες έρευνες υποστηρίζει ότι, «η ένταξη στην Ελλάδα υπάρχει κυρίως στα χαρτιά ενώ στην πράξη είναι μάλλον ελάχιστη».

Η ίδια ορίζει την ένταξη ως μια «δυναμική και πολύπλευρη αμφίδρομη διαδικασία που απαιτεί προσπάθειες από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων της ετοιμότητας των προσφύγων να προσαρμοσθούν στη χώρα ασύλου χωρίς να αποποιηθούν την πολιτισμική τους ταυτότητα και της αντίστοιχης προθυμίας των κοινωνιών υποδοχής και των θεσμών της δημόσιας διοίκησης των χωρών ασύλου να υποδεχθούν τους πρόσφυγες και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες ενός διαφορετικού πληθυσμού» (UNHCR, 2007:1).

---

² Ο όρος Αλλοδαποί περιλαμβάνει τέσσερις γενικότερες κατηγορίες α) τους Υπηκόους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, β) τους Υπηκόους τρίτων χωρών γ) τους πολιτικούς πρόσφυγες και τους ανιθαγενείς δ) τους ομογενείς και τους παλινοστούντες

Η διαδικασία της ένταξης είναι «περίπλοκη και σταδιακή και με διαστάσεις διακριτές, αλλά αλληλοσυνδεόμενες, νομικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτι-σμικής υφής που είναι όλες σημαντικές για την ικανότητα των προσφύγων να εντα-χθούν με επιτυχία στην κοινωνία ως πλήρη μέλη της» (UNHCR, 2007:1).

Ωστόσο, «η έλλειψη γνώσης της γλώσσας της χώρας υποδοχής και τα διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα, οι διακρίσεις και η στάση της μη αποδοχής των αλλοδαπών, η έλλειψη κατανόησης των κοινωνιών υποδοχής για την ειδική κατάσταση των προσφύγων, οι συνέπειες της παρατεταμένης απραξίας διαρκούσης της ολοκλήρωσης της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα και η περιορισμένη πρόσβαση των δικαιούχων της επικουρικής προστασίας σε ορισμένα δικαιώματα» συχνά αποτελούν δυσκολίες που συναντούν οι πρόσφυγες στην χώρα ασύλου με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται ή να μην ολοκληρώνεται η ένταξη τους (UNHCR, 2007:1).

Η Σκλάβου (2008:158) συνοψίζει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες στη χώρα ασύλου και αφορούν την κάλυψη βασικών αναγκών, την εξεύρεση κατοικίας, τις διαδικασίες νομιμοποίησης, την αδυναμία πρόσβασης στην εκπαίδευση και την ανεργία.

Η κοινωνική ένταξη υποβοηθείται σημαντικά από την προώθηση των αρχών και των αξιών της κοινωνικής δικαιοσύνης και της διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Κανδυλάκη,2009:36). Κατά συνέπεια, η επιτυχής ένταξη των προσφύγων εξαρτάται από το είδος και την ποιότητα των δικαιωμάτων που τους χορηγούνται μετά την αναγνώριση της προσφυγικής ιδιότητας (Πασσά, 2008:81).

3.1. Υγεία

Οι πρόσφυγες που φτάνουν στην Ελλάδα είναι σωματικά και ψυχικά εξαντλημένοι από τις εμπειρίες που έχουν βιώσει πριν και κατά την διάρκεια του ταξιδιού. Εγκαταλείπουν την χώρα καταγωγής τους λόγω των βίαιων συγκρούσεων, της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υφίστανται για ένα καλύτερο μέλλον. Φτάνοντας στην Ελλάδα, σε ένα νέο πολιτισμικό περιβάλλον, όπου το σύστημα υποδοχής δεν διευκολύνει συχνά στην ένταξη τους, με το μέλλον να είναι αβέβαιο, προκαλούνται σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία τους.

Το θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου για την προστασία της υγείας, διασφαλίζεται από το Σύνταγμα της χώρας (Σκλάβου, 2008:60). Σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 (άρθρο 23) η χώρα «επιφυλάσσει στους νόμιμα διαμένοντες πρόσφυγες μεταχείριση όμοια με αυτήν που επιφυλάσσει στους πολίτες της, όσον αφορά την πρόνοια και συνδρομή που παρέχει το Δημόσιο».

Ειδικότερα, οι «δικαιούχοι του καθεστώτος διεθνούς προστασίας», τα πρόσωπα που έχουν αναγνωρισθεί από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές ως πρόσφυγες «έχουν πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη με τους όρους που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες» όπως προβλέπει το άρθρο 29 του Π.Δ. 96/2008 (Φ.Ε.Κ 152 Α' 30-07-2008). Για τις ευάλωτες ομάδες με ιδιαίτερες ανάγκες όπως οι εγκύους, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, τα πρόσωπα με ειδικές ανάγκες, τα πρόσωπα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας στα πρόσωπα που έχουν υποφέρει εξαιτίας ενόπλων συγκρούσεων, παρέχεται η αναγκαία ιατρική περίθαλψη, με τους όρους που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες.

Για τους αιτούντες άσυλο, το άρθρο 14 του Π.Δ. 220/2007 (Φ.Ε.Κ. 251 Α'13-11-2007) προβλέπει ότι «παρέχεται δωρεάν η απαραίτητη ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη, με την προϋπόθεση ότι αυτοί είναι ανασφάλιστοι και οικονομικά αδύναμοι». Συνάμα ορίζει ότι οι πρώτες βοήθειες προς τους αιτούντες παρέχονται σε κάθε περίπτωση

δωρεάν, καθώς επίσης ότι στους αιτούντες με ειδικές ανάγκες παρέχεται εξειδικευμένη ιατρική φροντίδα.

Συνεπώς, όλες οι κατηγορίες των δικαιούχων διεθνούς προστασίας σύμφωνα με τη σχετική εθνική νομοθεσία, έχουν δικαίωμα στη δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη (Σκλάβου, 2008:60-63). Για την παροχή των υπηρεσιών απαιτείται, οι αιτούντες άσυλονα έχουν στην κατοχή τους ειδικό δελτίο αιτούντος άσυλο ή σχετικό υπηρεσιακό σημείωμα, από το οποίο προκύπτει η υποβολή του αιτήματος ασύλου και οι πρόσφυγεςτο δελτίο ταυτότητας πολιτικού πρόσφυγα.

Όσον αφορά πρόσωπα που βρίσκονται στη χώρα χωρίς έγγραφα η πρόσβαση τους στο σύστημα υγείας είναι περιορισμένη. Το πρόσωπο χωρίς έγγραφα, που να αποδεικνύουν το καθεστώς του, στερείται της πρόσβασης ακόμα και άρνησης ή περιορισμού της παροχής υπηρεσιών υγείας από τα δημόσια νοσοκομεία (Mighealthnet, 2009:25). Για παράδειγμα, εφαρμόζονται «αυστηρότερες διαδικασίες πριν υποβληθεί σε εγχείρηση» και για να του χορηγηθούν μετέπειτα «ιατρικές συσκευές και υγειονομικό υλικό» (UNHCR, 2014). Ειδικότερα, για τις ευάλωτες ομάδες προσφύγων που δεν διαθέτουν νομιμοποιητικά έγγραφα, πρέπει να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας..

Η ισότιμη πρόσβαση των προσφύγων και αιτούντων άσυλο στις υπηρεσίες υγείας αποτελεί «βασική παράμετρο της ένταξής τους στην ελληνική κοινωνία, της διασφάλισης της δημόσιας υγείας και του σεβασμού του ανθρώπινου δικαιώματος στην αξιοπρέπεια και τη ζωή» (Mighealthnet, 2009).

Η εθνική νομοθεσία προβλέπει το δικαίωμα των προσφύγων για δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη όμως, συχνά η πραγματικότητα παρουσιάζει μία άλλη εικόνα.

Το Εθνικό Σύστημα Υγείας «δεν έχει εντάξει πρακτικές διαπολιτισμικής προσέγγισης» (Mighealthnet, 2009:31). Η ελλιπής ενημέρωση των κρατικών υπηρεσιών για το καθεστώς των προσφύγων (Σκλάβου, 2008:165), η περιορισμένη γνώση των δικαιωμάτων χρήσης των υπηρεσιών υγείας των προσφύγων (Εκθεση, 2013:14), η διαφορετική πολιτισμική κουλτούρα (π.χ. άρνηση μουσουλμάνας γυναίκας να εξετασθεί από άντρα γιατρό) συνάμα με την απουσία διερμηνέων επιφέρει αντικειμενικές δυσκολίες. Για παράδειγμα, οι αιτούντες άσυλο με δικαίωμα να λαμβάνουν την φαρμακευτική τους αγωγή από το φαρμακείο του νοσοκομείου να μην λαμβάνουν την αγωγή τους από αυτά (Εκθεση, 2013:14).

Εν κατακλείδι, σημαντικό έργο πραγματοποιούν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις όπως οι Γιατροί του Κόσμου, η PRAKSIS, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, η Βαβέλ, που καλούνται να καλύψουν το κενό παρέχοντας υπηρεσίες υγείας, συμβουλευτικής για ζητήματα υγείας και υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης.

Συγκεκριμένα, οι Γιατροί του Κόσμου και η PRAKSIS λειτουργούν πολυιατρεία στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη προσφέροντας δωρεάν πρωτοβάθμια ιατρική περίθαλψη, φάρμακα και συμβουλευτική για θέματα πρόνοιας και ένταξης, σε πρόσφυγες και πρόσωπα «χωρίς διοικητικά έγγραφα» που δεν έχουν πρόσβαση στο Εθνικό Σύστημα υγείας. Επιπροσθέτως, Οι Γιατροί του Κόσμου μέσω του προγράμματος Κινητών Μονάδων βρίσκονται στο Κέντρο Ταυτοποίησης στο Μερσινίδι της Χίου όπου παρέχουν πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη (ιατρικός έλεγχος, παροχή πρωτοβάθμιας περίθαλψης και φροντίδας, διανομή φαρμάκων και είδη ματισμού) (Γιατροί του Κόσμου, XXX).

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρέχουν πρωτοβάθμια ιατρική περίθαλψη και ανθρωπιστική βοήθεια σε καταυλισμούς προσφύγων. Λειτουργία κινητής ιατρικής μονάδας στα Δωδεκάνησα, Αργολίδα και Κω, με εισροή προσφύγων κυρίως από τη Συρία, το Αφγανιστάν και το Ιράκ. Η παρέμβαση τους ακόμα αποσκοπεί στη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και διαβίωσης σε καταυλισμούς παρέχοντας υπηρεσίες καθαρισμού, τη διανομή ειδών πρώτης ανάγκης και τη βελτίωση της ύδρευσης και της αποχέτευσης που πραγματοποιήθηκε συγκεκριμένα στους καταυλισμούς του Καρά Τεπέ και της Μόριας στη Αργολίδα (Γιατροί Χωρίς Σύνορα, 2015).

Ο «Συν-ειρμός», στα πλαίσια του προγράμματος «Ψυχαργός» λειτουργεί το Κέντρο Ημέρας Βαβέλ στην Αθήνα, το οποίο απευθύνεται σε μετανάστες που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας. Οι υπηρεσίες που παρέχονται από το Κέντρο Ημέρας Βαβέλ περιλαμβάνουν διάγνωση, θεραπευτική αντιμετώπιση και ψυχοκοινωνική αποκατάσταση ψυχικών διαταραχών, συστηματική παρακολούθηση ατόμων με ψυχική διαταραχή, οργάνωση ημερήσιας φροντίδας, εξατομικευμένη συνοδεία, συμβουλευτική ατόμων, οικογενειών, ομάδων, οργανισμών, ενημέρωση σε θέματα ψυχικής υγείας και ευαισθητοποίηση (Γκιωνάκης, 2008).

Ο αριθμός των προσφύγων που βρίσκονται αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα είναι πολύ μεγαλύτερος από τη δυναμική που έχουν οι οργανώσεις να ανταπεξέλθουν και να καλύψουν τις ανάγκες τους. Ο ρόλος τους είναι να στηρίζουν και όχι να υποκαταστήσουν το Εθνικό

Σύστημα Υγείας. Για το λόγο αυτό εύλογο είναι να λάβουν μέτρα οι αρμόδιες υπηρεσίες ώστε να υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης των ανθρώπων «χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα» στην «πρωτοβάθμια περίθαλψη, την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, την εκπαίδευση ενός πληροφορημένου και με γλωσσικές δεξιότητες προσωπικό και την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας και προσβασιμότητας στην ενημέρωση γύρω από ζητήματα υγείας» (Mighealthnet, 2009: 34).

3.2. Στέγαση

Η στέγαση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας αποτελεί ένα άμεσα σχετιζόμενο θέμα με την κοινωνική ένταξη. Είναι «ένα από τα βασικά δικαιώματα του ατόμου», (Εκθεση, 2013:13), «συνιστά βασικό στοιχείο κάθε συστήματος υποδοχής» (UNHCR, 2014:19) και «η ανάγκη εύρεσης στέγης αποτελεί πρωταρχική επιδίωξη για τους πρόσφυγες που καταφθάνουν στην Ελλάδα» (Σκλάβου, 2008:162).

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 του Π.Δ. 220/2007 (Φ.Ε.Κ. 251 Α΄ 13-11-2007) «οι αρμόδιες αρχές υποδοχής και φιλοξενίας», οι υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης «μεριμνούν ώστε να εξασφαλιστούν οι υλικές συνθήκες υποδοχής στους αιτούντες άσυλο». Δηλαδή, οι συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων που εισέρχονται στην χώρα να διασφαλίζουν «την υγεία, την κάλυψη βιοτικών αναγκών και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους».

Ωστόσο, στη πράξη, παρατηρείται στη χώρα έλλειψη δομών φιλοξενίας ενώ παράλληλα αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός νεοεισερχόμενων προσφύγων. Δικαίωμα παροχής στέγης έχουν τα πρόσωπα που έχουν αιτηθεί άσυλο και οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες. Οι δεύτεροι, μπορούν να διαμείνουν σε δομές, όπως και οι Έλληνες πολίτες, δηλαδή σε κοινωνικούς ξενώνες, ξενώνες αστέγων. Προβληματική είναι η κατάσταση για τους ανθρώπους χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα «sanraplers». Δυσκολία εύρεσης θέσης σε Κέντρο Φιλοξενίας παρατηρείται σε μονούς άνδρες αφού δίνονται κατά προτεραιότητα σε οικογένειες ή ευάλωτα άτομα ενώ αποκλείονται άτομα με κάποια νόσο, με αναπηρία και με ψυχιατρική διάγνωση διότι δεν υπάρχουν δομές με εξειδικευμένες υπηρεσίες (Εκθεση, 2013:13).

Σήμερα, στην Ελλάδα υπάρχουν δέκα οχτώ (18) Κέντρα Φιλοξενίας για αιτούντες άσυλο, από τα οποία έντεκα (11) φιλοξενούν μόνο ασυνόδευτους ανηλίκους, με συνολικό δυναμικό 1203 θέσεων (βλ. Πίνακα 3.1). Λειτουργούν από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις όπως η Άρσις και το Praksis. Παρέχεται στέγαση, σίτιση, συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη, μαθήματα ελληνικών. Τα Κέντρα Φιλοξενίας χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων (ΕΤΠ) (Έκθεση, 2013:13).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1. Κέντρα Υποδοχής - Φιλοξενίας

Περιοχή /Κέντρο	Φορέας	Δυναμικότητα	Ομάδες	Χρηματοδότηση
Κέντρο Υποδοχής Αιτούντων Άσυλο Λαυρίου	Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	260άτομα	Αφγανοί, Ιρακινοί Μονούς άνδρες – οικογένειες	Κρατικός προϋπολογισμός
Ξενώνας Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο «Μέλλον», Αθήνα	Νόστος, Ίασις Εργοερευνητική και ΕΑΔΑΠ	102 άτομα (60 ανήλικοι και 42 μονογονεϊκές)		Ενιαίος Οικονομικός Χώρος (Πρόγραμμα SOAM)
Ξενώνας Φιλοξενίας Αλλοδαπών Αιτούντων Άσυλο στην Άνω Καλλιθέα Σπερχειάδας Φθιώτιδας	Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	70 άτομα	Οικογένειες	
Ξενώνας Υποδοχής Αιτούντων Άσυλο στην Αθήνα	Γιατροί του Κόσμου	70άτομα		Ενιαίος Οικονομικός Χώρος (Πρόγραμμα SOAM)
Ξενώνας Υποδοχής Αιτούντων Άσυλο και Οικογενειών, Αθήνα	Νόστος	70 άτομα		ΕΤΠ
Διαμερίσματα (25) σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Αργολίδα	Praksis	120άτομα		ΕΤΠ
Εστία Προσφύγων - Ξενώνας Υποδοχής Μονογονεϊκών Οικογενειών και Οικογενειών, Αθήνα	ΑΡΣΙΣ	48 άτομα		ΕΤΠ
Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων Αλλοδαπών Ανωγείων, Κρήτη	Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας	25 άτομα	Ασυνόδευτους ανηλίκους	ΕΤΠ
Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων Αλλοδαπών, Αγριά Βόλου	Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	48άτομα	Ασυνόδευτους ανηλίκους	ΕΤΠ
Ξενώνας Ασυνόδευτων Αλλοδαπών Ανηλίκων Ωραιόκαστρο Θεσ/κης	ΑΡΣΙΣ	30άτομα	Ασυνόδευτους ανηλίκους	ΕΤΠ

Ξενώνας Ασυνόδευτων Αλλοδαπών Ανηλίκων στη Μακρινίτσα Βόλου	ΑΡΣΙΣ	30άτομα	Ασυνόδευτους ανηλίκους	ΕΤΠ
Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Αρρένων Κόνιτσας	Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Αρρένων Κόνιτσας	100άτομα	Ασυνόδευτους ανηλίκους	
Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων Αλλοδαπών, Αθήνα	Μ.Κ.Ο. Σύλλογος Μεριμνης Ανηλίκων	15άτομα	Ασυνόδευτους ανηλίκους	ΕΤΠ
Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων Αλλοδαπών , Αθήνα	Αποστολή της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών	20άτομα	Ασυνόδευτους ανηλίκους	ΕΤΠ
ΣΤΕΓΗ PLUS - Ξενώνας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, Αθήνα	Praksis και Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	30άτομα	Ασυνόδευτους ανηλίκους	Ενιαίος Οικονομικός Χώρος (Πρόγραμμα SOAM)
ΣΤΕΓΗ PLUS - Ξενώνας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και Αιτούντων Άσυλο, Πάτρα	Praksis και Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	70 άτομα (30 ασυνόδευτοι ανήλικοι και 40 κυρίως μονογονεϊκές)		Ενιαίος Οικονομικός Χώρος (Πρόγραμμα SOAM)
Ξενώνας Υποδοχής και Στήριξης Ασυνόδευτων Κοριτσιών, Γυναικών και Μονογονεϊκών Οικογενειών, Αθήνα	Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης- INEΔΙΒΙΜ	70άτομα	Ασυνόδευτους ανηλίκους	ΕΤΠ
Ξενώνας φιλοξενίας ασυνόδευτων ανήλικων, Αλεξανδρούπολη	ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων	25άτομα	Ασυνόδευτους ανηλίκους	ΕΤΠ

Τον Ιούλιο 2011 ορίστηκε ως υπεύθυνο για τις παραπομπές σε δομές υποδοχής το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) (ΦΕΚ Β' 2016 /09.09.2011). Από τα στατιστικά στοιχεία του φορέα για το έτος 2014 υποβλήθηκαν συνολικά 4.269 αιτήματα στέγης ενώ το 2013 είχαν υποβληθεί 3.220. Τα αιτήματα προήλθαν από τις Αρχές και τους Δημόσιους Φορείς (72,76%) και από ΜΚΟ (27,24,%). Το 53,55% προέρχεται από Αφγανούς, το 10,05% από υπήκοους Συρίας, το 4,90% από υπήκοους Αιγύπτου και το 4,01% από υπήκοους Σουδάν (ΕΚΚΑ, 2015).

Συγκεκριμένα, η κύρια ομάδα προσφύγων που αιτήθηκε στέγη είναι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι με 2.390 αιτήματα. Ακολουθούν, τα ενήλικα άτομα με 806, οι πυρηνικές οικογένειες με 103 (376 άτομα) και τέλος, οι μονογονεϊκές οικογένειες με 257 αιτήματα (697 άτομα) (ΕΚΚΑ, 2015).

Από τους ασυνόδευτους ανήλικους, τα αγόρια αποτελούν το 96,28% και τα κορίτσια το 3,72% (89 αιτήματα). Τα ανήλικα μικρότερα των 12 ετών ήταν 3,81% (91 αιτήματα). Το 60% των αιτημάτων είναι από ανήλικα Αφγανικής υπηκοότητας, το 12,76% ανήλικα από τη Συρία και το 8,24 ανήλικα από την Αίγυπτο (ΕΚΚΑ, 2015).

Από το σύνολο των αιτημάτων ικανοποιήθηκε το 86,16%. Σε ξενώνα τοποθετήθηκε το 36,6 % των ενηλίκων, ενώ ο μέσος όρος αναμονής για εξεύρεση στέγης ήταν πάνω από 6μήνες. Για τις πυρηνικές οικογένειες βρέθηκε στέγη για το σύνολο των ατόμων και για τις μονογονεϊκές οικογένειες ικανοποιήθηκε το 96,41% των αιτημάτων με αναμονή κατά μέσο όρο 24 ημερών (ΕΚΚΑ, 2015).

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης αναφέρει ότι, ικανοποιήθηκε σημαντικό ποσοστό των αιτημάτων χωρίς αντίστοιχα να αυξηθούν οι δομές φιλοξενίας. Αυτό συμβαίνει διότι, παρατηρείται «μεγάλη κινητικότητα και την συνεπακόλουθη απελευθέρωση των θέσεων λόγω αναχώρησης από τα κέντρα φιλοξενίας και από το σχετικά υψηλό ποσοστό μη προσέλευσης στη δομή υποδοχής αφού έχει βρεθεί θέση» (UNHCR, 2014:20).

Εκτός των Κέντρων Φιλοξενίας, η πλειοψηφία των προσφύγων είναι άστεγοι. Τους τελευταίους μήνες όπου ο αριθμός των προσφύγων αυξάνεται συνεχώς δεν υπάρχουν καταλύματα στέγασης και είναι ανεπαρκείς η κάλυψη βασικών αναγκών. «Πολλοί άστεγοι αιτούντες ανέφεραν στην Ύπατη Αρμοστεία ότι κοιμούνται έξω, σε δρόμους και πάρκα. Άλλοι ζουν σε εγκαταλελειμμένα κτήρια ή σε ρυπαρά διαμερίσματα με πολλούς άλλους μαζί με ανεπαρκείς ή ανύπαρκτες συνθήκες υγιεινής και μερικές φορές χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα ή

ακόμα και τρεχούμενο νερό» (Εκθεση, 2013:21), η κατάσταση αυτή δυσχεραίνει την ένταξη των προσφύγων και αιτούντων άσυλο (Σκλάβου, 2008:162).

Ο διευθυντής της Ύπατης Αρμοστείας για την Ευρώπη, Βενσάν Κοστέλ, μετά από επίσκεψή του στη Αργολίδα, την Κω και τη Χίο περιέγραψε την εικόνα που επικρατεί στο Αιγαίο όπου δεν υπάρχει ικανότητα υποδοχής και οι άνθρωποι δεν έχουν στέγη. Πρωταρχικής σημασίας ζήτημα είναι η εξασφάλιση στέγης των νεοαφιχθέντων προσφύγων και ο σχεδιασμός νέων δομών, που να μη μοιάζουν με στρατόπεδα, ώστε οι άνθρωποι να επιβιώνουν με αξιοπρέπεια» (UNHCR, 2015d).

Ένα σημαντικό βήμα υποδοχής και παροχής διαμονής νεοαφιχθέντων είναι η δημιουργία του νέου χώρου φιλοξενίας στον Ελαιώνα. Ο χώρος είναι δυναμικότητας σχεδόν 700 θέσεων όπου σε κάθε προκατασκευασμένο οικίσκο διατίθεται ατομική τουαλέτα και κλιματισμός. «Η παροχή σίτισης, ιατρικών υπηρεσιών και ψυχολογικής υποστήριξης γίνεται από εκπροσώπους των κεντρικών και των τοπικών αρχών, ΜΚΟ, ομάδες εθελοντών και προσφυγικές κοινότητες» (UNHCR, 2015g)

Τέλος, υπολογίζεται ότι ο αριθμός των προσφύγων που έχει εισέλθει στην Ελλάδα είναι 357,065 από τον Ιανουάριο έως 23 Σεπτεμβρίου του 2015 (UNHCR, 2015i), όπου «τα κέντρα φιλοξενίας δεν επαρκούν για τη στέγαση τους, με αποτέλεσμα πολλοί να παραμένουν άστεγοι για μεγάλα χρονικά διαστήματα» (Niagiaetall, 2010). Η χώρα οφείλει να αναλάβει «πολιτική πρωτοβουλία για την εκπόνηση εθνικής στρατηγικής για την οργάνωση της υποδοχής των αιτούντων διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα» (UNHCR, 2014:9).

3.3. Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση, αν την δει κανείς πέρα από τα συμβατικά όρια της, αποτελεί την ίδια την ουσία όλων των ενεργειών. Αυτό που γίνεται είναι αυτό που γνωρίζει κανείς και έχει μάθει, είτε μέσω οδηγιών είτε μέσω της παρατήρησης και της αφομοίωσης. Το μυαλό πάντα επεξεργάζεται νέες πληροφορίες ή προσπαθεί να αναλύσει τις ομοιότητες, καθώς και τις πιο μικρές υποθέσεις στο πλαίσιο που κάνουν το θέμα να ξεχωρίσει ή να φαίνεται διαφορετικό. Αν αυτό συμβαίνει τότε το μυαλό κατέχει σίγουρα τη δυνατότητα να μάθει περισσότερα, όμως, είναι ο καθένας που σταματά τον εαυτό του από το να επεκτείνει τους ορίζοντες της γνώσης με την αμφιβολίες ή άλλους κοινωνικούς, συναισθηματικούς, ή οικονομικούς περιορισμούς (Σαΐτης 2008:37-43).

Ενώ οι περισσότεροι θεωρούν ότι η εκπαίδευση είναι μια αναγκαιότητα, έχουν την τάση να τη χρησιμοποιήσουν ως εργαλείο για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου ή ενός προσωπικού στίγματος, μετά το οποίο δεν υπάρχει πλέον ανάγκη να επιδιωχθεί περαιτέρω εκπαίδευση. Παρ' όλα αυτά, η σημασία της εκπαίδευσης στην κοινωνία είναι γεγονός που υποδηλώνει το γιατί η κοινωνία και η γνώση δεν μπορεί να διαχωριστεί ποτέ σε δύο διαφορετικές οντότητες (Σαϊτης 2008:42-45).

Ως απάντηση στα προβλήματα που ανέκυψαν τις τελευταίες δεκαετίες από την εισροή προσφύγων στην Ευρώπη και στις Η.Π.Α. (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής), ήρθε η διαμόρφωση και η πειραματική εφαρμογή εκπαιδευτικών μοντέλων με στόχο την ομαλή ένταξη και προσαρμογή (ψυχολογική-κοινωνική-μαθησιακή) μαθητών διαφορετικών εθνοπολιτισμικών ομάδων στα εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών υποδοχής (Timmermann, et al, 2003:17-22).

Μέσα από τη σύντομη περιγραφή των μοντέλων, που ακολουθεί, θα γίνει αντιληπτό κατά πόσο η εκπαιδευτική πολιτική ενθαρρύνει ή όχι μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος τη διατήρηση των γλωσσικών και πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων.

Τα σχήματα που, κατά καιρούς, έχουν αναπτυχθεί από την επιστημονική θεωρία και πρακτική συνοψίζονται σε γενικές γραμμές ως εξής (Worbs, 2003):

Το αφομοιωτικό μοντέλο: Κυριάρχησε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 με κυριότερο χαρακτηριστικό του την «ανυπαρξία των εθνικών ή φυλετικών χαρακτηριστικών» των μελών των μεταναστευτικών ομάδων και την ολοκλήρωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με «την πλήρη αποδοχή των πολιτισμικών προτύπων της κοινωνίας υποδοχής». Στην εκπαιδευτική, δηλαδή, πρακτική υπάρχει εφαρμογή μέτρων με στόχο τη γρήγορη απορρόφηση των παιδιών των εθνοτικών / πολιτισμικών ομάδων από τον κυρίαρχο πολιτισμό. Συνεπώς ακολουθείται μεταγλωσσική και πολυπολιτισμική προσέγγιση και προωθείται η «πρωτοκαθεδρία» του κυρίαρχου πολιτισμού (Συνήγορος του Πολίτη).

Το μοντέλο ενσωμάτωσης: Εφαρμόστηκε μέχρι το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '60 ως συμπληρωματική φιλοσοφία και πρακτική του αφομοιωτικού μοντέλου. Αναγνωρίζεται η πολιτισμική ετερότητα, ο σεβασμός και η ανεκτικότητα των «άλλων» και αφορά πλευρές που δεν είναι ουσιαστικές στη διαμόρφωση της κοινωνίας (θρησκεία, ήθη-έθιμα, παραδόσεις, εορτές, κτλ.). Σχεδιάζονται και εφαρμόζονται περισσότερο λεπτομερή προγράμματα, χωρίς ωστόσο να υπάρχει ουσιαστική αλλαγή στη στάση και νοοτροπία της εκπαιδευτικής πολιτικής (Thomson & Crul, 2007:66).

Το πολυπολιτισμικό μοντέλο: Παρουσιάστηκε στη δεκαετία του '70 στις Η.Π.Α., στην Ευρώπη και την Αυστραλία. Η κυρίαρχη αρχή του, η οποία διαχέεται στα αναλυτικά σχολικά προγράμματα και βιβλία, είναι ότι η γνώση των πολιτισμών των άλλων θα περιορίσει τις προκαταλήψεις και την άγνοια, που οδηγούν στο ρατσισμό (Warikoo, 2005:41).

Το αντιρατσιστικό μοντέλο: Αναπτύχθηκε γύρω στα μέσα και τέλος της δεκαετίας του '80 και στηρίχτηκε στην έννοια του «θεσμικού ρατσισμού»: δηλαδή στη διαφορετική μεταχείριση των μελών των ομάδων μέσα από τους κρατικούς θεσμούς (νόμους, διατάγματα, κτλ.) (Κατσίκας & Πολίτου, 1999, σελ.44). Για την εξάλειψη του ρατσισμού κρίνεται απαραίτητη η αλλαγή των δομών κράτους και κοινωνίας (Zhou & Xiong, 2005:12).

Το διαπολιτισμικό μοντέλο: Συναντάται στη δεκαετία του '80 κατά κύριο λόγο στην Ευρώπη. Ενώ θεωρείται -κατά κάποιο τρόπο- εξέλιξη του πολυπολιτισμικού μοντέλου, εντούτοις διαφέρει σημαντικά, γιατί δεν απευθύνεται μόνο στα διαφορετικά παιδιά, αλλά στο σύνολο του μαθητικού πληθυσμού: γηγενείς, αλλοδαπούς, παλιννοστούντες. Ορίζεται ως μια «διαλεκτική σχέση, διαδικασία αναγνώρισης και συνεργασίας ανάμεσα σε άτομα διάφορων εθνικών/ μεταναστευτικών ομάδων» (Waldinger & Feliciano, 2004:72-73).

Στη διαπολιτισμική της διάσταση η εκπαιδευτική πρακτική δεν αποκλείει, βέβαια, από την αμοιβαία αλληλεπίδραση (interaction) τους εκπαιδευτικούς, εφόσον νοείται «ως επικοινωνία μέσα από την οποία οι εταίροι (διδάσκοντες-διδασκόμενοι) αυτοπραγματώνονται καλλιεργώντας την ατομικότητα τους μέσα σε μια σχέση αλληλεπίδρασης».

Όσον αφορά στην εκπαιδευτική πρακτική χρησιμοποιούνται αναλυτικά προγράμματα που αντισταθμίζουν την πολιτισμική στέρηση των παιδιών. Για το σκοπό αυτό (Παύλου & Χριστόπουλος, 2004b:36-38):

1. Δημιουργούνται Τάξεις Υποδοχής (Τ.Υ.) που λειτουργούν ενισχυτικά και παράλληλα με τις «κανονικές τάξεις», αρχικά για παιδιά ομογενών παλιννοστούντων και στη συνέχεια και για αλλοδαπούς μαθητές.
2. Λειτουργούν Φροντιστηριακά Τμήματα (Φ.Τ.) μετά το πέρας των μαθημάτων, για να καλύψουν τις τυχόν αδυναμίες και τα κενά των παιδιών από άλλες εθνογλωσσικές κοινότητες.

Συγχρόνως οργανώνονται δραστηριότητες από πρωτοβουλίες Πανεπιστημιακών Παιδαγωγών, έξω από το σχολικό σύστημα, όπως:

3. Ταχύρρυθμα τμήματα εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε πολλές περιοχές, για την εντατικότερη προπαρασκευή και είσοδο των συγκεκριμένων μαθητών στις «κανονικές τάξεις».
4. Παραγωγή διαπολιτισμικού υλικού, για να βοηθηθεί σημαντικά αφενός ο αλλοδαπός μαθητής στη βιωματική χρήση της ελληνικής γλώσσας και στη σωστή και ταχεία εκμάθησή της, αφετέρου ο εκπαιδευτικός στην επικοινωνία με τους αλλόγλωσσους μαθητές του.
5. Διεξαγωγή επιμορφωτικών σεμιναρίων εκπαίδευσης μαθητών, φοιτητών και εκπαιδευτικών.

Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστεί ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι μια αρχή που βασίζεται στην ισοτιμία των πολιτισμών, ένα ιδεώδες και όραμα χωρίς σαφή όρια έτσι, ώστε η εφαρμογή της να υλοποιείται από τους εκπαιδευτικούς φορείς ανάλογα με την εκάστοτε κρατική πολιτική. Αυτή η χαλαρή αντιμετώπιση έχει ως αποτέλεσμα διαφορετικά εκπαιδευτικά μέτρα στον τομέα αυτό από τις τοπικές αρχές και τα σχολεία στα διάφορα κράτη (Zambrana & Silva-Palacios, 1989:92).

Αν και η Ελλάδα έκλεισε τριακονταετία εμπειρίας ως χώρα υποδοχής αλλοδαπών η εκπαιδευτική πολιτική σχετικά με τα παιδιά από οικογένειες αλλοδαπών ή παλιννοστούντων είναι ακόμα ελάχιστα ανεπτυγμένη και πολλαπλά ανεπαρκής (Μαυρομμάτης & Τσιτσελίκης, 2004:111).

Δύο είναι τα καταρχήν προβλήματα που επηρεάζουν αρνητικά το θέμα της εκπαίδευσης των παιδιών που οι γονείς τους είναι πρόσφυγες. Το πρώτο είναι το γνωστό σε όλους θέμα των «χαρτιών». Ακόμα και σήμερα, μετά από τρεις μεταναστευτικούς νόμους (1975/1991, 2910/2001 και 3386/2005), τρία προγράμματα νομιμοποίησης (1998, 2001 και 2005) και με υπολογιζόμενους τους αλλοδαπούς να υπερβαίνουν το 10% του διαμέλλοντος πληθυσμού, οι μετανάστες τελούν υπό καθεστώς νομικής αβεβαιότητας και προσωρινότητας.

Το καθεστώς της νομιμότητας πολλών προσφύγων παραμένει αβέβαιο ή ασαφές λόγω καθυστερήσεων στην διεκπεραίωση των αιτήσεων για άδειες παραμονής, ασαφειών στην μεταβολή του καθεστώτος κάποιων αλλοδαπών από την λεγόμενη Πράσινη Κάρτα στο καθεστώς του νόμου 2910/2001 και πιο πρόσφατα από εκείνο στο σημερινό καθεστώς του νόμου 3386/2005 (Παύλου & Χριστόπουλος, 2004b). Η κατάσταση δυσχεραίνεται περαιτέρω από τα πρακτικά προβλήματα στην εφαρμογή των σχετικών νόμων που αφορούν στις υπερβολικές (συχνά δωδεκάμηνες) καθυστερήσεις στη χορήγηση των αδειών διαμονής, στην

αδυναμία εκπλήρωσης των προϋποθέσεων ανανέωσης (ένσημα, σύμβαση εργασίας) από τους αιτούντες (λόγω τόσο της άτυπης φύσης της εργασίας τους σε οικοδομές, νοικοκυριά, άλλες υπηρεσίες και τον αγροτικό τομέα, αλλά και της απροθυμίας των εργοδοτών να εκπληρώσουν τις νόμιμες υποχρεώσεις), και στην έλλειψη ενεργητικής μεταναστευτικής πολιτικής του ελληνικού κράτους για την διαχείριση των εισροών προσφύγων εργαζομένων από γειτονικές και άλλες χώρες (Thomson & Crul, 2007:93-95).

Η αβεβαιότητα του καθεστώτος διαμονής των γονέων αναπόφευκτα επηρεάζει αρνητικά την ένταξη των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον είτε γιατί αντιμετωπίζουν προβλήματα στο να εγγραφούν στα σχολεία είτε γιατί δεν γνωρίζουν αν πρέπει να επενδύσουν συναισθηματικά και γνωστικά στο νέο τους περιβάλλον αφού η διαμονή τους στη χώρα εξαρτάται από την γραφειοκρατία. Επιπλέον τα παιδιά που γεννιούνται στην Ελλάδα από αλλοδαπούς γονείς (εκτός ΕΕ) δεν έχουν τη δυνατότητα εγγραφής στο δημοτολόγιο του δήμου όπου διαμένουν για να μπορούν να πάρουν πιστοποιητικό γέννησης. Δεν υπήρχε επίσης καμία πρόβλεψη στον ελληνικό κώδικα ιθαγένειας για την πολιτογράφηση μέσα από ειδικές κατά προτίμηση διατάξεις των παιδιών που είναι γεννημένα στην Ελλάδα από αλλοδαπούς γονείς ή των παιδιών που ήρθαν στην Ελλάδα σε πολύ νεαρή (προσχολική) ηλικία (Μαρβάκης, 2004:112).

Αυτό είναι ωστόσο κάτι που άλλαξε με την πρόσφατη αλλαγή στον Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας. Σύμφωνα με τις αλλαγές αυτές φαίνεται ότι υπάρχει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση προς τους πρόσφυγες καθώς την ελληνική ιθαγένεια αποκτούν (Ιστοσελίδα Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας):

1. Τέκνα αλλοδαπών που γεννιούνται στην Ελλάδα, υπό την προϋπόθεση εγγραφής και φοίτησης σε σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και νόμιμης συνεχούς παραμονής ενός εκ των γονέων τους, για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.
2. Ανήλικοι αλλοδαποί που κατοικούν μόνιμα και νόμιμα στην Ελλάδα και έχουν ολοκληρώσει τη φοίτηση είτε εννέα τάξεων είτε έξι τάξεων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
3. Αλλοδαποί που κατοικούν μόνιμα και νόμιμα στην Ελλάδα και είναι απόφοιτοι ελληνικού ΑΕΙ ή ΤΕΙ, εφόσον διαθέτουν απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα.

4. Επανακαθορίζονται θέματα σχετικά με τη διαδικασία απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας από τέκνο αλλοδαπού που την απέκτησε με δήλωση ή πολιτογράφηση.

Επίσης, στον νέο κώδικα, ρυθμίζονται θέματα για τη χορήγηση άδειας διαμονής με δικαίωμα εργασίας στους πολίτες τρίτων χωρών. Ακόμα, προβλέπεται ότι:

1. Μειώνεται και ορίζεται στο ποσό των 50 ευρώ από 150 που ισχύει σήμερα, το απαιτούμενο τέλος που καταβάλλει ο εργοδότης για κάθε πολίτη τρίτης χώρας που απασχολεί με εποχική εργασία.
2. Ο εργοδότης οφείλει για κάθε απασχολούμενο στην αγροτική οικονομία ή σε εποχική εκμετάλλευση, να προκαταβάλλει στον ΟΓΑ ασφαλιστικές εισφορές που αντιστοιχούν σε διάστημα ενός μηνός.
3. Επιτρέπεται κατ' εξαίρεση, η χορήγηση θεώρησης εισόδου με δικαίωμα εργασίας σε εποχικά εργαζόμενους που εισέρχονται για περίοδο που δεν υπερβαίνει τις 90 μέρες.
4. Επιτρέπεται η χορήγηση θεώρησης εισόδου για εποχική εργασία πολλαπλών εισόδου μέγιστης διάρκειας διαμονής έξι μηνών ανά δωδεκάμηνο, με την οποία μπορεί να πραγματοποιήσει πολλαπλές εισόδους στην ελληνική επικράτεια.
5. Ενήλικες υπήκοοι τρίτων χωρών που έχουν αποφοιτήσει από το σχολείο δεν απαιτείται να πάρουν άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους (όπως μεταξύ άλλων, θύματα και μάρτυρες εγκλημάτων ρατσιστικής βίας).
6. Στα μέλη της οικογένειας που συνοδεύουν πολίτη τρίτης χώρας, ιδιοκτήτη ακινήτων και στα οποία χορηγείται ατομική άδεια διαμονής, περιλαμβάνονται και οι απευθείας ανιόντες των συζύγων.
7. Παρέχεται η δυνατότητα απόκτησης διαμονής μακράς διάρκειας και στους κατόχους Εθνικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς.
8. Σε περίπτωση γέννησης τέκνου στην Ελλάδα, ως την έναρξη ισχύος του νόμου, από γονέα που διαμένει σε χώρα με άδεια διαμονής, μπορεί να χορηγηθεί στον έτερο γονέα άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση.

9. Μειώνεται και ορίζεται στα 150 ευρώ, από 1.500-3.000 ευρώ που ισχύει σήμερα, το πρόστιμο που επιβάλλεται σε πρόσωπα που υποβάλλουν ανακριβείς δηλώσεις ή βεβαιώσεις στο πλαίσιο του Κώδικα.
10. Επιτρέπεται η διατήρηση του Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς των αλλοδαπών συζύγων ομογενών από την Αλβανία που έχουν πολιτογραφηθεί, εκτός των οριζόμενων περιπτώσεων (Ιστοσελίδα Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας).

Υπολογίζεται ότι το σύνολο των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στη χώρα νόμιμα από την ηλικία των έξι ετών ως και 23 ετών είναι 150 χιλιάδες. Αυτοί, μαζί με όσους δεν πρόλαβαν να λάβουν ιθαγένεια με το νόμο 3838 του 2010 και είναι άνω των 23 ετών αποτελούν το μέγιστο αριθμό όσων θα αιτηθούν την ιθαγένεια (Ιστοσελίδα Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας).

Το δεύτερο βασικό πρόβλημα που επηρεάζει το θέμα της εκπαιδευτικής πολιτικής προς τους αλλοδαπούς και ομογενείς μαθητές είναι η έλλειψη στοιχείων τόσο για το σύνολο του μεταναστευτικού πληθυσμού όσο και για τον μαθητικό πληθυσμό συγκεκριμένα. Αν και με την ίδρυση του Ινστιτούτου Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΠΠΟΔΕ) το 1996, η κατάσταση βελτιώθηκε σημαντικά με την καταγραφή των αλλοδαπών και ομογενών μαθητών, λείπουν ακόμα τα λεπτομερειακά δημογραφικά στοιχεία για το σύνολο του μεταναστευτικού πληθυσμού καθώς και του μαθητικού ούτως ώστε να υπάρχει μια συνολική εικόνα της οικογενειακής κατάστασης των μαθητών και των κοινωνικών και οικονομικών χαρακτηριστικών των οικογενειών της καθώς και της κατανομής τους στον ελλαδικό χώρο. Η ύπαρξη στοιχείων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση κρατικής πολιτικής στο θέμα της διαφυγής προσφύγων γενικά αλλά και στους συναφείς τομείς, όπως η εκπαίδευση (Πετράκου & Ξανθάκου, 2003, σελ.108).

Δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία (ποσοτικά και ποιοτικά) για τις επιδόσεις των αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών στα ελληνικά σχολεία και για τους παράγοντες που τις επηρεάζουν. Εικάζεται ότι υπάρχει διαρροή μη γηγενών μαθητών στην μετάβαση από το γυμνάσιο στο λύκειο αλλά το θέμα αυτό δεν έχει διερευνηθεί. Σχετικές μελέτες σημειώνουν τις μη ικανοποιητικές σχολικές επιδόσεις των αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών, καθώς και τις σχετικές απόψεις και προκαταλήψεις των εκπαιδευτικών. Τα προβλήματα είναι εντονότερα στους μαθητές που εντάχθηκαν στο ελληνικό σχολείο στις τελευταίες τάξεις του δημοτικού ή στο γυμνάσιο ενώ οι μαθητές που παρακολούθησαν το

ελληνικό σχολείο από τις πρώτες δύο τάξεις έχουν καλύτερες επιδόσεις και στην εκμάθηση της γλώσσας και γενικά (Μαυρομμάτης & Τσιτσελίκης, 2004, σελ.99).

Επίσης σημειώνεται ότι αλλοδαποί μαθητές συχνά εντάσσονται σε τάξεις κατώτερες από εκείνες στις οποίες αντιστοιχεί η ηλικία τους λόγω της ελλιπούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Επισημαίνεται ότι η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι μια τέτοια πρακτική αποτελεί ανασχετικό παράγοντα για την κοινωνικοποίηση των παιδιών και την ενσωμάτωσή τους στο σχολικό περιβάλλον. Η ένταξη τους σε χαμηλότερες τάξεις βιώνεται αρνητικά, η διαφορά ηλικίας εμποδίζει την σύναψη φιλικών σχέσεων με συμμαθητές/συμμαθήτριες και εντείνει την περιθωριοποίηση και «γκετοποίηση» τους (Παύλου & Χριστόπουλος, 2004a, σελ.105).

Το ελληνικό κράτος ασχολήθηκε ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 (1983) με το θέμα υποδοχής και υποστήριξης παλιννοστούντων παιδιών με τη δημιουργία τάξεων υποδοχής και φροντιστηριακών τμημάτων (Χάρης, 1980, σελ.58). Οι πρώτες τάξεις υποδοχής λειτούργησαν σύμφωνα με το νόμο 1894/1990 ως τμήματα ενταγμένα στο κανονικό δημόσιο σχολείο και αφορούσαν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και την διδασκαλία της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού για μαθητές που δεν έχουν ως μητρική τους γλώσσα την ελληνική. Από το 1994 με υπουργική απόφαση δόθηκε η δυνατότητα να διδάσκονται η γλώσσα και ο πολιτισμός των χωρών προέλευσης των μαθητών με την πρόσληψη ωρομίσθιων διδασκάλων. Επίσης από το 1999 θεσπίστηκαν νέες ρυθμίσεις για τις τάξεις υποδοχής και τα φροντιστηριακά τμήματα με σκοπό μια πιο ευέλικτη παρέμβαση στην ζωή του σχολείου με στόχο την ομαλότερη ένταξη των αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών. Το θέμα της διδασκαλίας της γλώσσας και του πολιτισμού της χώρας προέλευσης επανήλθε σε αυτή την υπουργική απόφαση αλλά το μέτρο αφέθηκε στην πρωτοβουλία του κάθε νομάρχη ενώ οι τάξεις εκμάθησης της ελληνικής σχεδιάζονται και υλοποιούνται κεντρικά από το Υπουργείο (Πετράκου & Ξανθάκου, 2003, σελ.79).

Η σημαντικότερη καινοτομία στο θέμα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ήρθε με τον νόμο 2413/1996 ο οποίος προβλέπει την δημιουργία διαπολιτισμικών σχολείων (δημόσιων ή ιδιωτικών) για την εκπαίδευση ατόμων με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ανάγκες. Ο νόμος είναι αρκετά ασαφής ως προς τους στόχους αυτών των σχολείων. Υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα 26 διαπολιτισμικά σχολεία: 13 δημοτικά, 9 γυμνάσια και 4 λύκεια επί συνόλου 15.174 σχολικών μονάδων (από τη βαθμίδα του νηπιαγωγείου ως τα λύκεια και ΤΕΕ (Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια). Σύμφωνα με σχετικές μελέτες, τα σχολεία αυτά έχουν εν πολλοίς μετατραπεί σε σχολεία αλλοδαπών γιατί

οι έλληνες γονείς τα εγκατέλειψαν φοβούμενοι ότι η πολιτιστική διαφορετικότητα και η γλωσσική ιδιαιτερότητα των μαθητών επηρεάζει αρνητικά το επίπεδο μάθησης. (Μαυρομμάτης & Τσιτσελίκης, 2004, σελ.56)

Στην περίοδο 1997-2000 και 2001-2004 λειτούργησαν επίσης δύο προγράμματα μεγάλης κλίμακας, τα Επιχειρησιακά Προγράμματα Εκπαίδευσης και Αρχικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΚ) που αφορούν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και την βελτίωση των επιδόσεων των Αθίγγανων, των Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων Μαθητών και των Μουσουλμάνων. Τα δύο πρώτα είχαν εθνικό ορίζοντα δράσης ενώ το τρίτο επικεντρώθηκε στην περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Μαυρομμάτης & Τσιτσελίκης, 2004, σελ.128).

Στα πλαίσια του ΕΠΕΑΚ ΙΙ λειτουργεί από το 2003 και το πρόγραμμα "Εκπαίδευση Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών" με στόχο την βελτίωση των συνθηκών ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα μαθητών από πληθυσμιακές ομάδες που απειλούνται από εκπαιδευτική ανισότητα και περιθωριοποίηση. Όπως τονίζει το ίδιο το πρόγραμμα (Παύλου & Χριστόπουλος, 2004a, σελ.58):

Οι γενικοί στόχοι του Προγράμματος είναι η αρμονική ένταξη των παιδιών με πολιτιστικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα, η διασφάλιση της αποδοχής των παιδιών αυτών από την εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και την ευρύτερη κοινωνία, η παροχή στους εκπαιδευτικούς γνώσεων, κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και τεχνικών μέσων, η υποστήριξη των οικογενειών με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

Τα μέτρα και οι παρεμβάσεις που προβλέπονται στα πλαίσια του έργου έχουν αφετηρία τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της σχολικής κοινότητας και προσβλέπουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και συμπεριφορών που μπορούν να βελτιώσουν τους όρους επικοινωνίας, μάθησης και δράσης για όλους τους μαθητές, γηγενείς και αλλοδαπούς. Οι παρεμβατικές ενέργειες δεν απευθύνονται μόνο σε αλλοδαπούς και παλιννοστούντες μαθητές αλλά και σε γηγενείς μαθητές (Western, 2002, σελ.110).

Το πρόγραμμα αυτό είναι πιλοτικό, αφορά το σύνολο της χώρας και δεν υπάρχει μέχρι τώρα αξιολόγηση του.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΙΠΟΔΕ (Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης), το 2003 λειτούργησαν 422 Τάξεις Υποδοχής και 556

Φροντιστηριακά Τμήματα στα πλαίσια των διατάξεων του νόμου. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Παύλου & Χριστόπουλος, 2004a, σελ.12):

Τα τμήματα αυτά λειτουργούν μέσα σε ένα ευέλικτο σχήμα διδακτικής και θεσμικής παρέμβασης, το οποίο επιτρέπει στο Σύλλογο διδασκόντων κάθε σχολικής μονάδας Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αφού σταθμίσει τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών αυτών και τις δυνατότητες της σχολικής μονάδας να επιλέξει εκείνο το σχήμα που μπορεί να λειτουργήσει ουσιαστικά και αποδοτικά. Στις τάξεις και τα τμήματα χρησιμοποιείται διδακτικό και εποπτικό υλικό που έχει παραχθεί στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών» και για το σκοπό αυτό έχουν προσληφθεί 500 εκπαιδευτικοί.

3.4. Εργασία

Η Τράπεζα της Ελλάδας έχει αποφανθεί σε (παλαιότερη) έκθεση του Διοικητή ότι οι επιπτώσεις των νόμιμων προσφύγων στο ΑΕΠ είναι θετικές. Σημαντική παράμετρος για το θέμα των δεικτών είναι και η επίδραση των προσφύγων στο θέμα της κατανάλωσης, όπου τα αποτελέσματα είναι και σε αυτόν τον τομέα θετικά, όχι όμως στον αναμενόμενο βαθμό. Αυτό συμβαίνει γιατί η ροπή προς κατανάλωση των προσφύγων είναι μικρότερη από την αντίστοιχη των Ελλήνων. Οι πρόσφυγες στέλνουν στις οικογένειές τους στις χώρες προέλευσης μέρος του εισοδήματός τους, ενώ αποταμιεύουν ένα άλλο μέρος του εισοδήματος με προφανή επίδραση στο τραπεζικό σύστημα (Παύλου & Χριστόπουλος, 2004a:51).

Όσον αφορά στο δεύτερο άξονα, αυτόν της απασχόλησης, τα αποτελέσματα κρίνονται θετικά καθώς υπήρχε είσοδος νέων εργαζομένων. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι πολλοί πρόσφυγες έχουν υποκαταστήσει την «εθελοντική οικογενειακή βοήθεια» με μισθωτή απασχόληση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Στον τρίτο άξονα – των δημοσίων δαπανών, η είσοδος των προσφύγων είναι σίγουρα θετική, διότι ενώ πληρώνουν έμμεσους ή άμεσους φόρους οι πρόσφυγες δεν παίρνουν ακόμα συντάξεις. Ακόμα και τη νοσοκομειακή περίθαλψη, επειδή είναι οι περισσότεροι νεαρής ηλικίας δεν τη χρησιμοποιούν όσο οι Έλληνες (Παύλου & Χριστόπουλος, 2004a:53).

Ωστόσο, η παραπάνω μελέτη, όπως και οι περισσότερες, δεν βασίζονται στους μη νόμιμους πρόσφυγες, οι οποίοι ούτε ασφαλισμένοι είναι, ούτε φόρους πληρώνουν, ενώ

παράλληλα επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό, μέσω εξόδων που πραγματοποιούνται για την στέγαση, διατροφή, τη νοσοκομειακή τους περίθαλψη και άλλων, σκοπός του οποίου είναι η διερεύνηση του βαθμού στον οποίον η παράτυπη μετανάστευση επηρεάζει τα προαναφερθέντα μεγέθη στην ελληνική οικονομία (Συνήγορος του Πολίτη).

Οι πληθυσμιακές εξελίξεις (αύξηση της αναλογίας των νέων ή των γερόντων, μεταβολές του συνολικού πληθυσμού) επηρεάζουν ολόκληρο τον εθνικό οργανισμό και την κοινωνική συνοχή.

Οι δημογραφικές διαφορές γειτονικών κρατών ή εθνοτήτων που ζουν στην ίδια χώρα, δημιουργούν προβλήματα με βαθμιαία επικράτηση των ισχυρότερων δημογραφικών δυνάμεων. Δεν είναι άλλωστε τυχαία η δήλωση του τέως Πρωθυπουργού της Τουρκίας Τ. Οζάλ κατά την επίσκεψη του στην Κύπρο “ότι το πρόβλημα του Αιγαίου και το Κυπριακό θα επιλυθούν από τις πληθυσμιακές εξελίξεις που σημειώνονται στις δύο χώρες”. Δηλαδή θα αυξηθούν στον αριθμό σε τέτοιο βαθμό, που θα αναζητήσουν χώρο εγκατάστασης στα έρημα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου (Warikoo, 2005:66).

Οι δημογραφικές μεταβολές που αφορούν στον πληθυσμό των παραγωγικών ηλικιών αποκτούν ιδιαίτερη σημασία για την λειτουργία της αγοράς εργασίας, αφού οι μεταβολές αυτές είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιων διαδικασιών και επομένως δύσκολα μπορούν να ανατραπούν σε μια βραχεία ή και μεσοπρόθεσμη χρονική περίοδο. Στον προβληματισμό σχετικά με την μακροπρόθεσμη κάλυψη των αναγκών της οικονομίας σε εργασία πρέπει να προστεθεί και μια ακόμα διάσταση η οποία δημιουργεί την ανάγκη για αύξηση της απασχόλησης τα επόμενα χρόνια. Η διάσταση αυτή συνδέεται με την αναμενόμενη αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων και τις απαραίτητες προσαρμογές στην λειτουργία του συνταξιοδοτικού συστήματος (Μαρβάκης, 2004:71).

Αναφορικά με τις οικονομικές επιπτώσεις, οι χώρες υποδοχής καθώς και οι χώρες προέλευσης μπορούν να αντλήσουν και οφέλη από τις διεθνείς προσφυγικές εισροές σύμφωνα με τις εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως αυτές αναλύονται στο EUROPA, που είναι ο κόμβος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο διαδίκτυο (<http://europa.eu>). Τα εμβάσματα των προσφύγων προς την χώρα καταγωγής τους αντιπροσωπεύουν για πολλές από αυτές τις αναπτυσσόμενες χώρες σημαντική θετική συνεισφορά στο ισοζύγιο πληρωμών και αποτελούν σημαντική πηγή συναλλάγματος. Κατά την άποψη της Επιτροπής, οι κρατικές αρχές των χωρών υποδοχής μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στα εμβάσματα

προς τις χώρες καταγωγής μέσω ασφαλών, νομίμων και μη δαπανηρών συστημάτων (Παύλου & Χριστόπουλος, 2004a:51).

Από την άλλη εκφράζονται επιφυλάξεις σχετικά με το θέμα της διαφυγής προσφύγων και της ανεργίας. Έτσι, μια από τις πιο σημαντικές συνέπειες της διαφυγής προσφύγων θεωρείται η επίπτωση στην ανεργία και στις αμοιβές των εργαζομένων-μόνιμων κατοίκων της χώρας παραμονής (Πετράκου & Ξανθάκου, 2003:33).

Ωστόσο, παρατηρείται επιβράδυνση των ρυθμών αύξησης των μισθών, ιδιαίτερα όσον αφορά το βασικό μισθό. Με βάση τα αποτελέσματα της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας για το έτος 2003, το 78,4% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι οι πρόσφυγες μειώνουν το μέσο μισθό και τα μέσα ημερομίσθια, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 80% πιστεύει ότι οι πρόσφυγες βλάπτουν περισσότερο την οικονομική κατάσταση των φτωχότερων νοικοκυριών (Worbs, 2003:98).

Με βάση αποτελέσματα της προαναφερόμενης εμπειρικής έρευνας, η διαφυγή προσφύγων δε φαίνεται να δημιουργεί ανεργία και τα επιχειρήματα που αποδίδουν στους αλλοδαπούς εργαζομένους τη μείωση της απασχόλησης αντικρούονται. Επίσης, δύο σημαντικές επιπτώσεις της εισροής αλλοδαπού εργατικού δυναμικού αφορούν τη μετάβαση από την οικογενειακή στη μισθωτή εργασία (σε τομείς όπως ο πρωτογενής για παράδειγμα), καθώς και στην αύξηση του αριθμού γυναικών στο ποσοστό συνολικής απασχόλησης (Westin, 2003:69). Η οικονομική θεωρία επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η εισροή μεγάλου αριθμού προσφύγων παρουσιάζει επιπτώσεις ως προς την αναδιανομή του εισοδήματος. Σχετική εμπειρική μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η διαφυγή προσφύγων στην Ελλάδα επηρεάζει την αναδιανομή του εισοδήματος εις βάρος των εργαζομένων με ομοειδείς δεξιότητες με τους πρόσφυγες (δηλαδή που βρίσκονται σε ανταγωνισμό με τους πρόσφυγες στην αγορά εργασίας) προς όφελος των εργαζομένων με συμπληρωματικές δεξιότητες (Πετράκου & Ξανθάκου, 2003:87).

Επιπρόσθετα, οι σχετικά χαμηλές αμοιβές και συνθήκες εργασίας των προσφύγων συνέβαλαν στην επιβίωση μιας σειράς μικρών επιχειρήσεων, των οποίων οι επιδόσεις βασίζονται κατά κύριο λόγο στην ανταγωνιστικότητα-τιμή. Αν και βραχυπρόθεσμα τα αποτελέσματα που προκύπτουν είναι θετικά για την παραγωγή και την απασχόληση, η εξέλιξη αυτή παρεμποδίζει τη μετάβαση σε νέες ανταγωνιστικές πρακτικές που να αποσκοπούν στην ενίσχυση των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών των εν λόγω επιχειρήσεων.

Το γεγονός αυτό εμποδίζει δηλαδή τη μετάβαση από τον τεχνικό στον γνωστικό καταμερισμό της εργασίας, δηλαδή τη μετάβαση στην «οικονομία της γνώσης». Σε γενικές γραμμές δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η διαφυγή προσφύγων μεταφράζεται σε αύξηση των κοινωνικών δαπανών ή ακόμα σε επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών (Πετράκου & Ξανθάκου, 2003:88).

3.5. Κοινωνική Αλληλεπίδραση Προσφύγων με Γηγενείς

Όπως αναφέρουν οι Kiagia, Kriona και Georgaca (2010:40), ο όρος κοινωνική ενσωμάτωση διακρίνεται από μερική ασάφεια ως προς το ακριβές περιεχόμενο της έννοιας που προσδοκεί να περιγράψει. Έτσι κάποιοι συγγραφείς προσδιορίζουν την κοινωνική ενσωμάτωση σαν τη διαδικασία κατά την οποία οι πρόσφυγες γίνονται μέλη της κοινωνίας στην οποία εγκαθίστανται, διατηρώντας παράλληλα τη πολιτιστική και εθνική τους ταυτότητα. Μια άλλη μερίδα συγγραφέων όμως θεωρεί πως η διαδικασία της κοινωνικής ενσωμάτωσης είναι αμφίδρομη, αφού πολύ σημαντικό ρόλο στην ένταξη των προσφύγων διαδραματίζουν όχι μόνο οι προσπάθειες των ίδιων των προσφύγων αλλά και οι απόψεις και συμπεριφορά των ήδη εγκατεστημένων κατοίκων της κοινότητας.

Η κοινωνική ένταξη εμπεριέχει διάφορα επίπεδα. Η απασχόληση, η διαμονή, η εκπαίδευση, η περίθαλψη, τα οποία αναφέρονται παραπάνω, είναι μόνο μερικοί από τους βασικότερους τομείς του εξαιρετικά πολύπλοκου έργου της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Ιδιαίτερη θέση όμως ανάμεσά τους καταλαμβάνει η κοινωνική αλληλεπίδραση των προσφύγων με τους γηγενείς κατοίκους της Ελλάδας. Οι διαπροσωπικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των δύο αυτών πληθυσμιακών ομάδων αποδεικνύονται κομβικής σημασίας ως προς την επίτευξη ή μη της δημιουργίας ενός συνολικότερου περιβάλλοντος στο οποίο οι πρόσφυγες δεν θα αισθάνονται αποξενωμένοι, αλλά θα έχουν τη δυνατότητα να προσχωρήσουν σταδιακά και να γίνουν ενεργά μέλη στη κοινωνία την οποία εγκαθίστανται (Kiafia κ.α., 2010:40-41).

Όπως μαρτυρούν οι ίδιοι οι πρόσφυγες σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2010, η συμπεριφορά του μεγαλύτερου μέρους των γηγενών απέναντί τους είναι αρκετά καλή και υποστηρικτική. Το μοναδικό σημείο, το οποίο θεωρούν οι αιτούντες άσυλο πως αποτελεί αφορμή δυσαρέσκειας προς το πρόσωπό τους είναι η διαφορετική θρησκεία, αφού η συντριπτική πλειοψηφία τους είναι Μουσουλμάνοι. Το γεγονός αυτό όμως δεν επηρεάζει τη

γενικότερη πεποίθηση τους για τη θετική στάση που έχει και με την οποία τους αντιμετωπίζει το μεγαλύτερο μέρος των γηγενών. Αποδίδουν μάλιστα τη δημιουργία φαινομένων όπως τη ξеноφοβία και το ρατσισμό σε συγκεκριμένες τακτικές που προωθούνται κυρίως από τη πολιτική σκηνή (Kiaγία κ.α., 2010:56).

Όσον αφορά την Ελλάδα, η Ορθόδοξη Χριστιανική Πίστη αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της ελληνικής ταυτότητας της χώρας. Κατά τη διάρκεια της οθωμανικής κατοχής η ορθόδοξη πίστη ήταν το βασικό χαρακτηριστικό ενότητας των Ελλήνων και διαφοροποίησής τους από τους μουσουλμάνους κατακτητές. Στα πρώτα κείμενα του Ελληνικού Συντάγματος αμέσως μετά την απελευθέρωση, οι έννοιες Έλληνας πολίτης και Έλληνας ορθόδοξος χριστιανός θεωρούνταν ταυτόσημες. Με το πέρασμα των χρόνων αρκετά πράγματα έχουν διαφοροποιηθεί στην καθημερινότητα του ελληνικού λαού ακολουθώντας συγχρόνως και των παλμό των παγκόσμιων εξελίξεων. Παρ'όλα αυτά για μια αρκετά μεγάλη μερίδα γηγενών το θρησκευτικό συναίσθημα παραμένει αρκετά ισχυρό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι 3 εκατομμύρια υπογραφές που συγκεντρώθηκαν το 2000 σε μια προσπάθεια να ανακληθεί η κρατική απόφαση της αφαίρεσης της ιδιότητας του θρησκευόμενου από τις ελληνικές ταυτότητες (Karyotis&Patrikios, 2010:47).

Αναφορικά με τους πρόσφυγες εντός της ελληνικής επικράτειας, οι ενστάσεις της εκκλησίας ανίστανται ως προς τα θρησκευτικά πιστεύω των νεοαφιχθέντων. Ο εκλιπών Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος είχε εκφράσει σε δημόσιο λόγο του τις ανησυχίες του ως προς την ολοένα και μεγαλύτερη προσέλευση αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, ενώ και κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για το χτίσιμο ενός τζαμιού στην Αθήνα, και ενώ οι αρχικές αντιδράσεις των κληρικών ήταν θετικές, στη συνέχεια εκφράστηκαν διάφορες αρνητικές σκέψεις σχετικά με την ανέγερσή του (Karyotis&Patrikios, 2010:47-48). Πάρα ταύτα δεν μπορεί να παραβλεφθεί η υποστήριξη και η ουσιαστική βοήθεια μιας μεγάλης μερίδας κληρικών προς τους αιτούντες άσυλο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο πατέρας Ευστράτιος ο οποίος ασκεί τα ιερατικά του καθήκοντα στη Μυτιλήνη, ένα από τα ελληνικά νησιά υποδοχής των μεγάλων κυμάτων προσφύγων που φθάνουν από την Ασία. Ο πατέρας Ευστράτιος είναι ο επικεφαλής της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης Αγκαλιά, η οποία παρέχει τρόφιμα, νερό, φάρμακα και χώρους διαμονής στους πρόσφυγες (UNHCR,2015b).

Στη παραπάνω έρευνα οι αιτούντες άσυλο ανέφεραν πως μεγαλύτερες δυσκολίες αντιμετωπίζουν από τον κρατικό μηχανισμό παρά από τους ίδιους τους πολίτες. Πράγματι η οργάνωση του Ελληνικού κράτους σχετικά με τη παραμονή, τα δικαιώματα και τις συνθήκες

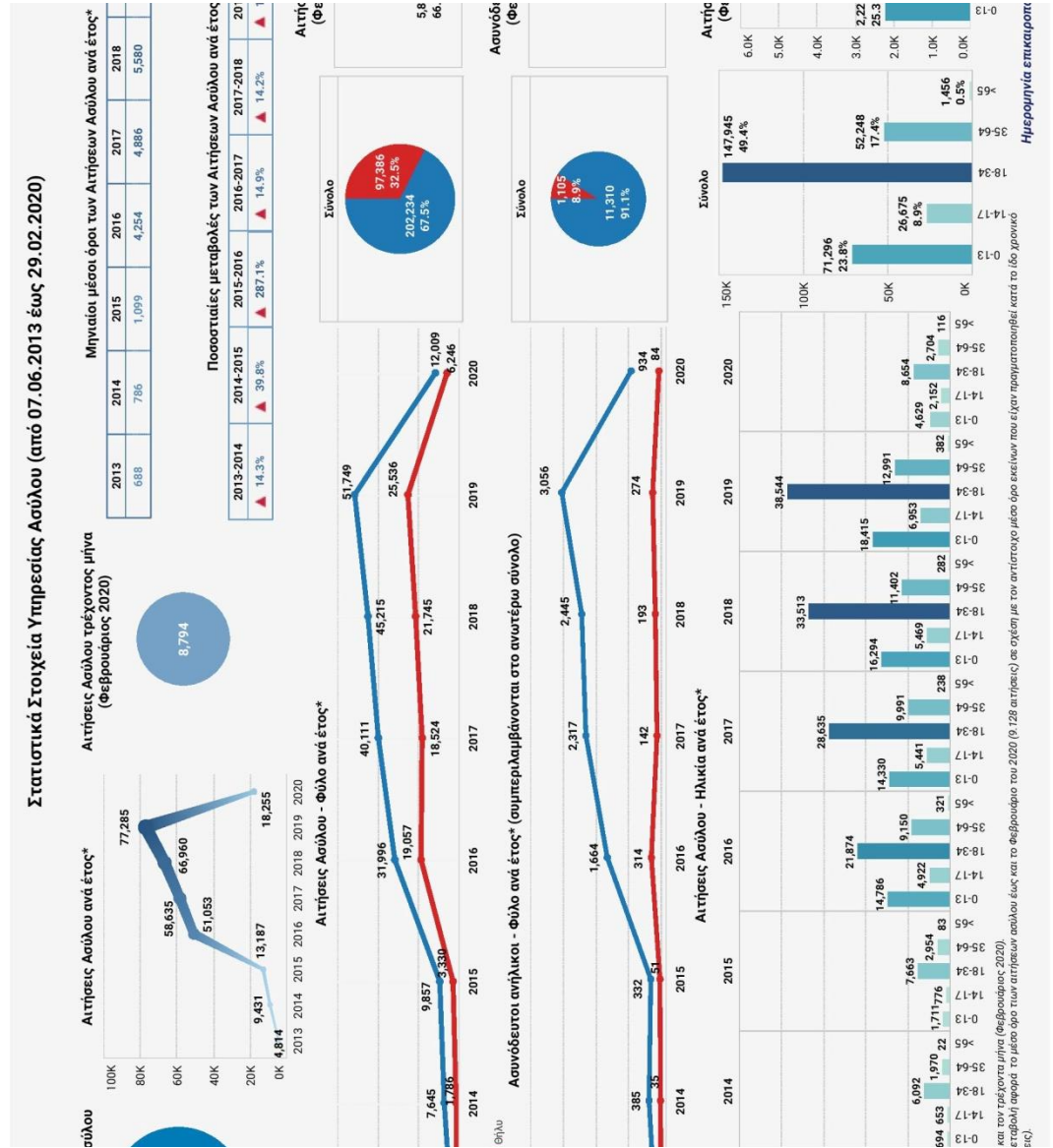
διαβίωσης των προσφύγων στην επικράτειά του θεωρείται ελλιπής. Η μη παράδοση ειδικού ενημερωτικού φυλλαδίου το οποίο προβλέπεται τόσο από την ελληνική νομοθεσία όσο και από το ευρωπαϊκό συμβούλιο δημιουργεί αρκετά μεγάλη σύγχυση και αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ακόμη όπως τονίζουν οι ερωτώμενοι, εισπράττουν μια γενικότερη δυσκολία από την κρατική διοίκηση ως προς τη προσπάθειά τους να προσαρμοστούν και να ενταχθούν στα νέα κοινωνικά δεδομένα. Η ανεπάρκεια ενός κατάλληλα δομημένου σχεδίου για τη συνολική κάλυψη των αναγκών των προσφύγων δημιουργεί την εικόνα μιας χώρας εχθρικής προς τους προσφυγικούς πληθυσμούς (Κιαγιά κ.α., 2010: 45,58).

Οι απόψεις των προσφύγων στην προαναφερόμενη έρευνα αναφορικά με τις αντιδράσεις των Ελλήνων απέναντί τους είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές συγκριτικά με παλαιότερη έρευνα που διεξήχθη το 2004 στη πόλη της Θεσσαλονίκης. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας η οποία είχε σαν ερευνητικά υποκείμενα Αλβανούς και Βούλγαρους ερωτώμενους προκαλούν εν μέρει προβληματισμό για την αντιμετώπιση που τύγχαναν από μερίδα γηγενών οι παραπάνω πληθυσμιακές ομάδες. Η εν λόγω έρευνα έδειξε πως ένας αρκετά μεγάλος αριθμός Αλβανών ερωτώμενων είχε αλλάξει το όνομά του σε ελληνικό, είχε βαπτιστεί, αποσιωπούσε το θρήσκευμα του ενώ ένα μικρό ποσοστό έκρυβε ακόμα και την εθνική του καταγωγή. Οι πρακτικές αυτές υιοθετήθηκαν με στόχο την αποφυγή αρνητικών σχολίων και συμπεριφορών από ομάδα ατόμων της ελληνικής κοινότητας. Οι επιθετικές αυτές συμπεριφορές απέναντι στους Αλβανούς βασιζόνταν στην αύξηση τόσο της ανεργίας όσο και της εγκληματικότητας κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Οι Βούλγαροι ερωτώμενοι δεν ανέφεραν στην πλειοψηφία τους επιθετικές συμπεριφορές απέναντί τους σε αντίθεση με τη πληθυσμιακή ομάδα των Αλβανών που το όνομά της είχε συνδεθεί με την παραβατικότητα, την παράνομη παραμονή στη χώρα, την ανασφάλιστη εργασία αλλά και την οπισθοδρομικότητα. Παρ' ολο αυτά σε άλλες περιπτώσεις οι γηγενείς φαίνονταν πρόθυμοι να βοηθήσουν στη προσαρμογή των νεοαφιχθέντων. Ο χώρος της δουλειάς αλλά και αυτός της γειτονιάς βοήθησαν σε σημαντικό βαθμό στη προσπέλαση των όποιων πολιτισμικών διαφορών υπήρχαν και στη δημιουργία ουσιαστικών σχέσεων οι οποίες είχαν ως συνέπεια τη πλήρη ενσωμάτωση των αλλοδαπών πληθυσμιακών ομάδων. Οι φιλίες μεταξύ των γηγενών και των νεοαφιχθέντων βοήθησαν τους τελευταίους στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αλλά και στην εύρεση εργασίας. Στο συνολικό εγχείρημα της ένταξης σπουδαίο ρόλο διαδραμάτισε και ο κοσμοπολίτικος χαρακτήρας της πόλης της Θεσσαλονίκης η οποία

ανέκαθεν αποτελούσε κέντρο συνάθροισης διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων (Hatziprokoriou, 2004:326).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου από το 2013 έως το 2020.

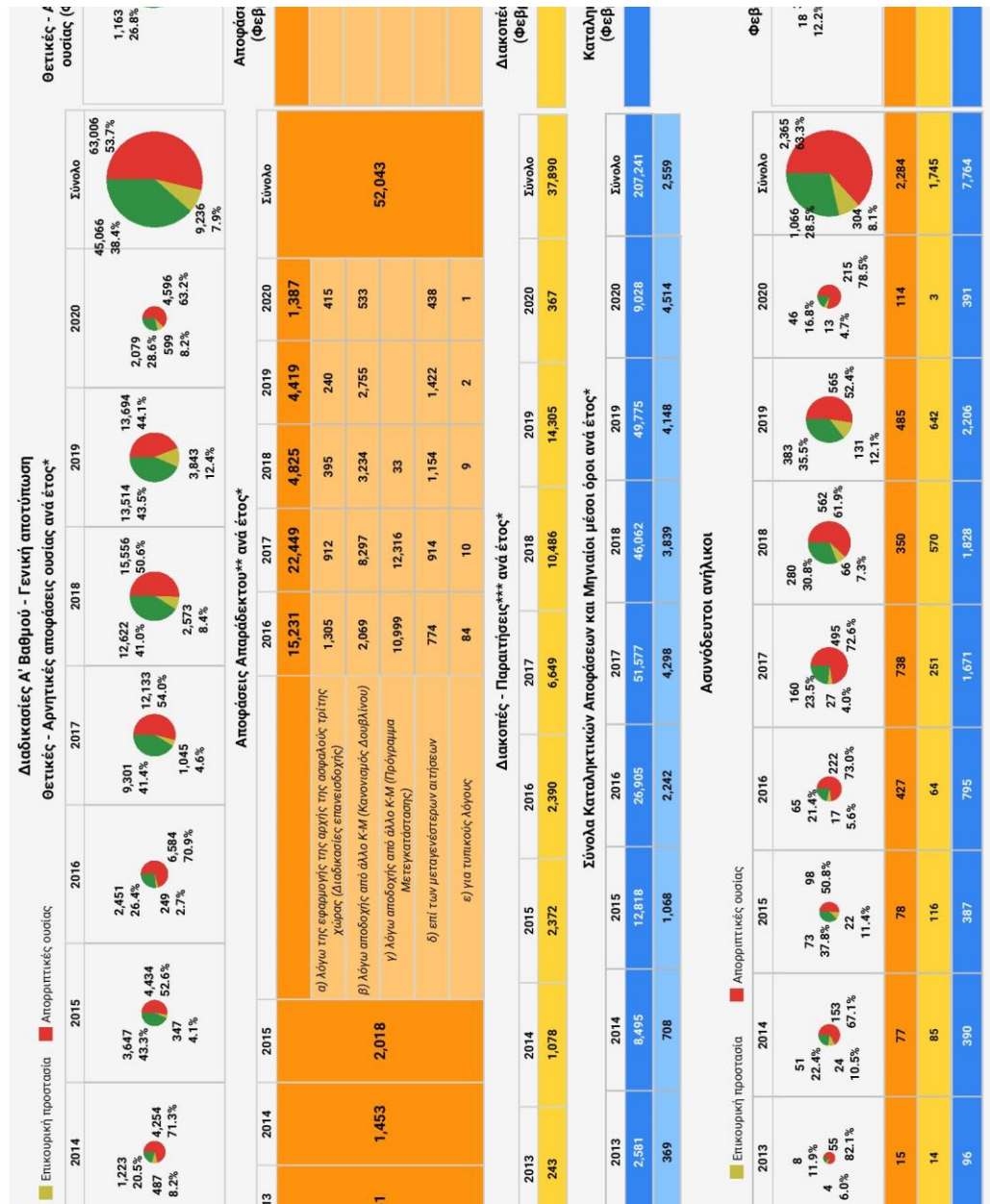
Αιτήσεις Ασύλου - (Φεβρουάριος)

Αιτήσεις Ασύλου - Τοποθεσία καταγραφής ανά έτος*											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Σύνολο
ΛΕΣΒΟΣ	30	209	692	5,091	11,947	17,267	22,251	6,909	64,396		
ΣΑΜΟΣ	4,398	6,357	7,830	14,141	8,838	7,988	7,988	1,204	59,131		
ΧΙΟΣ		412	1,190	11,410	7,624	7,367	7,387	1,057	36,447		
ΑΤΤΙΚΗ**				2,432	5,109	6,743	8,043	2,175	24,502		
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ***				3,394	6,599	4,082	5,374	1,814	21,173		
ΛΕΡΟΣ	166	900	829	4,458	2,040	2,385	3,080	652	13,426		
ΑΙΜΙΝΟΣ				3,141	3,258	2,571	3,080	652	12,702		
ΚΟΡΙΝΘΟΣ				2,472	3,973	2,053	2,579	504	11,581		
ΚΟΣ	122	399	412	448	955	4,182	3,755	421	10,694		
ΦΥΛΑΚΙΟ				871	1,389	1,783	3,814	934	8,791		
ΠΕΙΡΑΙΑΣ	98	606	588	451	1,544	1,901	2,130	328	7,646		
ΘΡΑΚΗ				685	1,695	2,141	2,342	619	7,482		
ΔΑΜΥΓΓΑΛΕΖΑ				324	1,065	1,972	2,058	590	6,009		
ΞΑΝΘΗ				40	386	689	1,232	236	4,485		
ΙΔΡΑΝΝΙΝΑ				454	803	931	727	111	4,406		
ΗΡΑΚΛΕΙΟ				54	265	414	987	117	3,426		
ΡΟΔΟΣ				4	315	775	814	117	1,865		
ΠΑΤΡΑ						639	667	152	1,458		
Σύνολο	4,814	9,431	13,187	51,053	58,635	66,960	77,285	18,255	299,620		

Αιτήσεις Ασύλου (Φεβρουάριος)

Αιτήσεις Ασύλου - Χώρες προέλευσης ανά έτος*											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Σύνολο & Ποσοστό
252	773	1,709	3,490	26,677	16,396	13,384	10,856	-3,214	75,042	25.0%	
303				4,362	7,563	11,924	23,826	7,547	59,454	19.8%	
510	1,618	1,822	4,692	8,922	7,743	7,140	7,140	1,212	33,759	11.3%	
107	174	661	4,810	7,919	9,731	5,738	5,738	649	29,789	9.9%	
119	569	1,003	1,420	2,450	3,319	3,053	3,053	421	12,654	4.2%	
17	41	42	189	1,826	4,834	3,804	3,804	488	11,241	3.8%	
230	633	738	1,215	1,383	1,552	1,552	2,524	542	8,817	2.9%	
131	361	241	1,096	1,316	1,763	1,763	2,391	451	7,750	2.6%	
142	91	120	225	1,087	1,469	1,469	3,603	820	7,557	2.5%	
17	74	60	850	1,304	1,520	1,520	2,157	574	6,556	2.2%	
186	3,388	3,290	5,517	8,469	9,721	12,193	12,193	2,337	47,001	15.7%	
114	9,431	13,187	51,053	58,635	66,960	77,285	18,255	299,620	100.0%		

* και τον τρέχοντα μήνα (Φεβρουάριος 2020).
 ** η τοποθεσία προέλευσης των αιτήσεων που κατατέθηκαν στα Π.Γ.Α. Αττικής, Αττικής-FastTrack, Αττικής/Πισιτών και Αττικής/Ποικίλων Χρησιμοποιώντων, καθ' έτος και κατά τον τρέχοντα μήνα (Φεβρουάριος 2020).
 *** η τοποθεσία προέλευσης των αιτήσεων που κατατέθηκαν στα Π.Γ.Α. Θεσσαλονίκης και στο Α.Κ.Α. Αθηνών/Γενικής, καθ' έτος και κατά τον τρέχοντα μήνα (Φεβρουάριος 2020).
 Ημερομηνία επικαιροποίησης

Σ και τον τρέχοντα μήνα (φεβρουάριος 2020).
 * οι αποφάσεις απαρόδεκτου (α) λόγω της εφαρμογής της αρχής της ασφαλείας τρίτης χώρας (Διαδικασίες επανεξέτασης), (β) λόγω αποδοχής από άλλο Κ-Μ (Κανονισμός Δοιμολογίας), (γ) λόγω αποδοχής από άλλο Κ-Μ (Πρόγραμμα Μετεγκατάστασης) και το 2019 η κατηγορία περιλαμβάνει πράξεις διακοπής και αιτήσεις παραίτησης που δεν έχουν αναλυθεί. Από το έτος 2020 και βάσει του ν.4636/2019 η κατηγορία περιλαμβάνει μόνον τις αιτήσεις παραίτησης που δεν έχουν αναλυθεί.
Ημερομηνία επικαιροποίησης:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 –ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1. Φιλοσοφία της έρευνας

Η φιλοσοφία της έρευνας αντικατοπτρίζει σημαντικές υποθέσεις του συγγραφέα. Οι υποθέσεις αυτές είναι η βάση για τη στρατηγική έρευνας και την ανάπτυξη της σχέσης μεταξύ της γνώσης και της διαδικασίας συλλογής δεδομένων στον τομέα της έρευνας. Αυτό περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα φιλοσοφικών προσεγγίσεων που σχετίζονται με μια μελέτη. Ωστόσο, οι ερευνητές διακρίνουν δύο θεωρητικά πλαίσια που έχουν στενή σχέση με τις ερευνητικές σπουδές: τον θετικισμό και την φαινομενολογία. Παρόλα αυτά υπάρχουν και άλλα αρκετά βασικά θεωρητικά πλαίσια όπως η οντολογία, ο ρεαλισμός ή ο διερμηνευτισμός (Hammersley, 1993).

Ο θετικισμός ως φιλοσοφία εμμένει στην άποψη ότι μόνο η «πραγματική» γνώση που έχει αποκτηθεί μέσω της παρατήρησης (αισθήσεις), συμπεριλαμβανομένης της μέτρησης, είναι αξιόπιστη. Σε θετικιστικές μελέτες ο ρόλος του ερευνητή περιορίζεται στη συλλογή και ερμηνεία δεδομένων μέσω αντικειμενικής προσέγγισης και τα ευρήματα της έρευνας είναι συνήθως παρατηρήσιμα και μετρήσιμα (Hammersley, 1993).

Η φαινομενολογία υποστηρίζει την επιστημονική μελέτη των άμεσων εμπειριών και επικεντρώνεται σε γεγονότα και εκδηλώσεις, με ελάχιστη μέριμνα για την εξωτερική, φυσική πραγματικότητα.

Ο επαγωγικός συλλογισμός συμβαίνει όταν ένας ερευνητής εργάζεται από τις πιο γενικές πληροφορίες προς το πιο ειδικό. Αυτό αιτιολογείται, επειδή ο ερευνητής ξεκινά από την κορυφή με ένα πολύ ευρύ φάσμα πληροφοριών και το έργο του είναι να φτάσει μέσω συνεχούς επεξεργασίας σε ένα συγκεκριμένο συμπέρασμα. Για παράδειγμα, ένας ερευνητής μπορεί να αρχίσει με μια θεωρία σχετικά με το θέμα του ενδιαφέροντος του. Από εκεί, θα περιοριστεί σε πιο συγκεκριμένες υποθέσεις που μπορούν να ελεγχθούν. Οι υποθέσεις στην συνέχεια περιορίζονται ακόμη περισσότερο, όταν συλλέγονται οι παρατηρήσεις για τη δοκιμή των υποθέσεων. Αυτό τελικά οδηγεί στον ερευνητή να είναι σε θέση να δοκιμάσει τις υποθέσεις με συγκεκριμένα στοιχεία, που οδηγούν σε επιβεβαίωση (ή όχι) της αρχικής θεωρίας και να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα.

Στην παρούσα έρευνα επιλέγεται ο θετικισμός και ως μέθοδος προσέγγισης, η παραγωγική μέθοδος.

5.2. Ερευνητική προσέγγιση

Οι ποσοτικές επιλογές έρευνας είναι προκαθορισμένες και εμπλέκεται ένας μεγάλος αριθμός ερωτηθέντων. Εξ ορισμού, η μέτρηση πρέπει να είναι αντικειμενική, ποσοτική και στατιστικά έγκυρα. Με απλά λόγια, πρόκειται για αριθμούς, αντικειμενικά δεδομένα του σκληρού. Το μέγεθος του δείγματος για την έρευνα υπολογίζεται από τους στατιστικούς χρησιμοποιώντας τύπους για να προσδιοριστεί πόσο μεγάλη θα χρειαστεί ένα μέγεθος δείγματος από έναν δεδομένο πληθυσμό, προκειμένου να επιτευχθούν ευρήματα με ένα αποδεκτό βαθμό ακρίβειας. Σε γενικές γραμμές, οι ερευνητές αναζητούν μεγέθη δείγματος που προκύπτουν συμπεράσματα με τουλάχιστον ένα 95% διάστημα εμπιστοσύνης (πράγμα που σημαίνει ότι εάν επαναλάβετε την έρευνα του 100 φορές, 95 φορές στις εκατό, θα πάρετε την ίδια απάντηση), συν / πλην ένα περιθώριο σφάλματος 5 ποσοστιαίων μονάδων. Πολλές έρευνες έχουν σχεδιαστεί για να παράγουν μικρότερο περιθώριο λάθους (Hammersley, 1993).

Η ποιοτική έρευνα είναι η συλλογή, η ανάλυση και η ερμηνεία των δεδομένων παρατηρώντας τι κάνουν οι άνθρωποι. Αν και, η ποσοτική έρευνα αναφέρεται σε μέτρα των πραγμάτων, η ποιοτική έρευνα αναφέρεται στις έννοιες, τους ορισμούς, τα χαρακτηριστικά, τα σύμβολα, καθώς και τις περιγραφές των πραγμάτων .

Στην περίπτωση της έρευνας η οποία προτείνεται από την παρούσα διαδικασία, θα επιλεγεί περισσότερο η ποσοτική στρατηγική προσέγγιση.

Ο λόγος που επιλέγεται η ποσοτική διερεύνηση, είναι διότι μας ενδιαφέρει να εξετάσουμε σε ποσοστιαίες μονάδες, τις απόψεις των κατοίκων αλλά και τον επιχειρηματιών σχετικά με τον τρόπο που οι προσφυγικές ροές επηρέασαν την τουριστική κίνηση και να κρίνουμε κατά πόσο υπάρχει συμφωνία σε κάποια συγκεκριμένη άποψη ή όχι.

5.3. Σχεδιασμός έρευνας

Τα στοιχεία της έρευνας αφορούν τόσο ποιοτικά δεδομένα που έχουν συλλεχθεί από την βιβλιογραφική ανασκόπηση αλλά και από άλλες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί πάνω στο αντικείμενο της μελέτης, καθώς και από ποσοτικά δεδομένα που συλλέχθηκαν από την διεξαγωγή της προσωπικής έρευνας.

5.4. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτημάτα, βάσει των οποίων πρόεκυψε και η δομή των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου, τα αποτελέσματα του οποίου θα δούμε αναλυτικά στο επόμενο κεφάλαιο, συνοψίζονται ως ακολούθως:

Ερευνητικό ερώτημα 1:

Ποιο είναι το είδος και η ηλικία των τουριστών που δέχεται η περιοχή;

Ερευνητικό ερώτημα 2:

Παρατηρείται αύξηση ή μείωση των μεταναστευτικών ροών στην περιοχή τα τελευταία χρόνια;

Ερευνητικό ερώτημα 3:

Οι προσφυγικές ροές επηρεάζουν τον τουρισμό στην περιοχή;

Ερευνητικό ερώτημα 4:

Ποιες είναι οι κύριες αρνητικές επιπτώσεις τον προσφυγικών ροών στην περιοχή; Είναι επιλύσιμες;

Ερευνητικό ερώτημα 5:

Οι προσφυγικές ροές επηρεάζουν την οικονομία και τους ανθρώπους στην περιοχή;

Συγκεκριμένα στο ερευνητικό ερώτημα 1 απαντούν οι ερωτήσεις:

1. Πόσους τουρίστες δέχεται η περιοχή κάθε χρόνο?
2. Τι είδος τουρισμού έχουμε?
3. Εθνικότητα τουριστών
4. Ηλικία τουριστών
5. Μορφωτικό επίπεδο

Στο ερευνητικό ερώτημα 2 απαντά η ερώτηση:

1. Οι μεταναστευτικές ροές έχουν μειωθεί κατά το τελευταίο έτος;

Στο ερευνητικό ερώτημα 3 απαντούν οι ερωτήσεις:

2. Θεωρείτε πως οι μεταναστευτικές εισροές επηρεάζουν την Αργολίδα αρνητικά;
3. Ποιες υποδομές που σχετίζονται με τον τουρισμό θεωρείτε ότι επηρεάζουν οι μεταναστευτικές εισροές στην περιοχή;
4. Πιστεύετε πως η Αργολίδα δυσφημίζεται λόγω της προσφυγικής κρίσης;
5. Πόσο σημαντική θεωρείτε την διαφήμιση της περιοχής στο εξωτερικό για την αποφυγή φαινομένων παραμέλησης του λόγω της προσφυγικής κρίσης;
6. Πόσο σημαντική θεωρείτε την λήψη κυβερνητικών μέτρων για τον περιορισμό των αρνητικών φαινομένων του προσφυγικού;
7. Πόσο σημαντική θεωρείτε την μη γκετοποίηση των προσφύγων;
8. Πόσο σημαντική θεωρείτε την απομάκρυνση των προσφύγων από τις δημοφιλείς παραλίες και περιοχές της περιοχής σε μέρη περισσότερο ήσυχα και λιγότερο πολυσύχναστα από τουρίστες;

Στο ερευνητικό ερώτημα 4 απαντούν οι ερωτήσεις:

1. Αρνητικές επιπτώσεις του προσφυγικού για η περιοχή
2. Θεωρείτε ότι εκτός της επιρροής στην περιοχή, οι μεταναστευτικές ροές θα δημιουργήσουν κινδύνους για τους κατοίκους της περιοχής;
3. Πιστεύετε ότι το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο;

Τέλος, στο ερευνητικό ερώτημα 5 απαντά η ερώτηση:

1. Πόσο σημαντική θεωρείτε την γενικότερη επιρροή του προσφυγικού στην οικονομία της περιοχής;

5.5. Τεχνικές έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε:

Με βιβλιογραφική μελέτη σε πρώτη φάση σε πρωτογενές υλικό και κυρίως σε άρθρα που έχουν πραγματοποιηθεί από διάφορους επιστήμονες πάνω στις μεταναστευτικές ροές και στον τρόπο διαχείρισης τους από τα διάφορα κράτη.

Με κατάρτιση ερωτηματολογίου ερωτήσεων κλειστού τύπου, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα συγκέντρωσης αποτελεσμάτων περισσότερο διευρυμένα. Ο αριθμός των απαντήσεων που αναμένεται να ληφθούν από το σύνολο των ερωτηματολογίων είναι περίπου 50.

Στόχος της συγκεκριμένης ενέργειας, είναι να διερευνηθεί το κατά πόσο η άφιξη μεταναστών και προσφύγων επηρεάζει τον τουρισμό σε νησιωτικές περιοχές.

5.5.1. Σχεδιασμός Ερευνητικού Ερωτηματολογίου

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της παρούσας έρευνας, μελετήθηκαν τα δεδομένα που προέκυψαν από ερωτηματολόγιο, το οποίο σχεδιάστηκε με συγκεκριμένες ερωτήσεις που αφορούσαν το πώς κρίνουν τα διάφορα άτομα τις ροές των μεταναστών στην περιοχή τους και το αν έχουν επηρεάσει τον τουρισμό και την τοπική οικονομία.

Για τη συλλογή δεδομένων, σχεδιάστηκε ένα ερωτηματολόγιο, σχετικά σύντομο και ευχάριστο, ώστε να δεχθούμε σαφέστερες απαντήσεις και να μην κουραστούν όσοι ανταποκριθούν σε αυτό. Συγκεκριμένα το ερωτηματολόγιο περιείχε 17 ερωτήσεις. Η μέθοδος

διανομής του ερωτηματολογίου, ήταν πραγματική, με την βοήθεια του σχεδιασμού ερωτηματολογίου μέσω της ειδικής πλατφόρμας Google Form.

5.5.2. Πεδίο Διεξαγωγής Έρευνας - Διαδικασία Δειγματοληψίας - Δείγμα Έρευνας

Το πλήθος των απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν στο σύνολο του, ανέρχεται στις 50, για να μπορέσουν να προκύψουν τα γραφήματα και μια σαφέστερη ανάλυση που θα μπορέσει να αποφέρει αποτελέσματα που έχουν μια συγκεκριμένη ισχύ. Ας αναφερθεί εδώ, ότι δεν υπήρχε κριτήριο επιλογής των ατόμων καθώς έγινε επιχείρηση να καλυφθούν οι προϋποθέσεις, λαμβάνοντας απαντήσεις από άτομα όλων των ηλικιών που θεωρήθηκαν απαραίτητες και από όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα για να αναλυθεί η καταναλωτική συμπεριφορά των ατόμων με μεγαλύτερη ευκολία. Μια γενική πρώτη άποψη, φαίνεται να είναι πως το θέμα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον και τα αποτελέσματα συγκεντρώθηκαν αρκετά σύντομα.

Τα ερωτηματολόγια προωθήθηκαν στους ερωτηθέντες, σε εισόδους καταστημάτων και café. Επίσης, στο ερωτηματολόγιο, δεχθήκαμε απαντήσεις τόσο από γυναίκες όσο και από άνδρες (με ελαφριά υπερέρηση των ανδρών).

Όσον αφορά στην μέθοδο δειγματοληψίας που επιλέχθηκε αυτή ήταν η δειγματοληψία ευκολίας. Η δειγματοληψία ευκολίας είναι ίσως ο ευκολότερος τρόπος δειγματοληψίας, επειδή οι συμμετέχοντες επιλέγονται με τον πιο πρόσφορο τρόπο, και συχνά υπάρχει η δυνατότητα να επιλέξουν ή να λάβουν μέρος εθελοντικά. Καλά αποτελέσματα μπορούν να επιτευχθούν, αλλά το σύνολο των δεδομένων μπορεί να είναι σοβαρά μεροληπτικό, γιατί όσοι προσφέρονται εθελοντικά να λάβουν μέρος μπορούν να είναι διαφορετικοί από εκείνους που επιλέγουν να μην λάβουν μέρος.

5.5.3. Δικαιολόγηση Τρόπου Στατιστικής Ανάλυσης

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έγινε με συλλογή των δεδομένων και εκκαθάριση τους, όπου τροποποιήθηκαν οι λίστες για να μπορέσουμε να εξάγουμε τα αποτελέσματα με σωστό

τρόπο. Τα δεδομένα εισήχθησαν στο λογισμικό πακέτο SPSS, όπου και ακολούθησε η παραγωγή μέσω αυτού, γραφημάτων. Είναι δεδομένο πως το συγκεκριμένο πρόγραμμα αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για την ανάλυση αποτελεσμάτων με σαφή και ιδιαίτερα επαγγελματικό τρόπο.

Εάν οι απαντήσεις στα στοιχεία ενός ερωτηματολογίου αποτελούνται από δύο κατηγορίες (π.χ. «ναι» και «όχι» ή «σωστό» και «λάθος»), τότε η αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας εκτιμάται με το συντελεστή Kuder-Richardson, ενώ εάν οι απαντήσεις στα στοιχεία ενός ερωτηματολογίου αποτελούνται από >2 κατηγορίες (όπως π.χ., στην περίπτωση των κλιμάκων Likert), τότε η αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας εκτιμάται με το συντελεστή Cronbach's alpha. Οι τιμές του συντελεστή Kuder-Richardson και του συντελεστή Cronbach's alpha πρέπει να είναι τουλάχιστον $\geq 0,7$.

5.6. Στοιχεία που επηρεάζουν τις απαντήσεις – εξαρτημένες μεταβλητές

Τα στοιχεία που επηρεάζουν τις απαντήσεις των ερωτηθέντων είναι κατά κύριο λόγο οι μεταβλητές που αφορούν στα δημογραφικά τους στοιχεία. Κρίνεται ότι κυρίαρχο ρόλο στην επιλογή των απαντήσεων τους διαδραματίζουν η ηλικία, το μορφωτικό τους επίπεδο και το αν πρόκειται για μόνιμους κάτοικους της περιοχής ή επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται μόνον κατά τους θερινούς μήνες στην περιοχή.

5.7. Στρατηγική έρευνας

Στην περίπτωση της συγκεκριμένης έρευνας θα χρησιμοποιηθεί η έρευνα επισκόπησης. Στοχεύει στην συλλογή στοιχείων μέσω της ανασκόπησης. Αποτελεί την συχνότερη μέθοδο ειδικότερα στις περιπτώσεις που αφορούν τις έρευνες που διεξάγονται από τις επιχειρήσεις. Παρόλα αυτά υπάρχουν και προβλήματα στην διαδικασία της έρευνας λόγω του ότι μπορεί στην διαδικασία ερωτηματολογίων ή συνεντεύξεων να μην υπάρχει η αντίστοιχη προθυμία για απάντηση από τους ερωτώμενους.

5.8. Διασφάλιση αξιοπιστίας έρευνας

Μια από τις βασικές απαιτήσεις της έρευνας είναι αυτή να διεξαχθεί σεβόμενη κατά βάση την επιστημονική αλήθεια. Ο σεβασμός της θα πρέπει να είναι γενικός και να περιλαμβάνει ως στοιχεία την ζωή, το περιβάλλον, αλλά και τον άνθρωπο και τις βιολογικές ή κοινωνικές προεκτάσεις του, καθώς επίσης και την αξιοπρέπεια του. Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να προβλέπεται και ο σεβασμός στην πνευματική ιδιοκτησία αλλά και τα προσωπικά δεδομένα.

Αν και η έρευνα μπορεί να έχει κάποιους περιορισμούς όσον αφορά την έρευνα και την ομάδα στην οποία θα πραγματοποιηθεί, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση, αν αυτό δεν αποτελεί περιορισμό της έρευνας λόγω της διερεύνησης μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας, να αποφεύγονται οι διακρίσεις που μπορεί να οφείλονται σε διαφορετική εθνότητα, θρησκεία, γλώσσα, οικονομική κατάσταση και γενικότερες αντιλήψεις. Επιπλέον, θεωρείται απαραίτητο το γεγονός ότι η διεξαγωγή της έρευνας θα συνεπάγεται την τήρηση του ερευνητικού πρωτοκόλλου και της επαγγελματικής δεοντολογίας.

Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει, η έρευνα που παρουσιάζεται να αποτελεί μια επανάληψη ερευνητών που έχουν πραγματοποιηθεί σε προηγούμενη φάση, εκτός και αν αναφέρεται στους στόχους της έρευνας πιθανή σύγκριση της προσωπικής έρευνας με άλλες έρευνες που έχουν ήδη εκπονηθεί. Απαγορευμένη είναι επίσης και η λογοκλοπή, καθώς θεωρείται αντιδεοντολογική. Οι ερευνητές δεν πρέπει να επαναλαμβάνουν προηγούμενες έρευνες άλλων παρά μόνο αν δικαιολογείται επιστημονικά η επανάληψη. Επίσης, η έρευνα θα πρέπει να είναι σε όλα τα σημεία σύμφωνη με την νομοθεσία της προστασίας της πνευματικής περιουσίας και πιο συγκεκριμένα τους νόμους Ν. 1733/1987, 1883/1990, 2029/1992, 2128/1993, 8121/1993.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

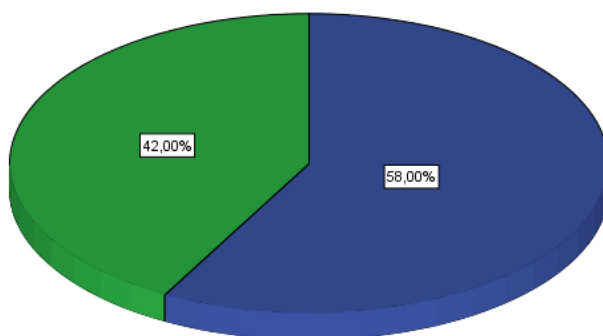
6.1. Δημογραφικά δείγματος

Το ερωτηματολόγιο που πραγματοποιήθηκε περιλάμβανε τέσσερις ερωτήσεις που αφορούσαν τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος και παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 1. Φύλο ερωτηθέντων

Φύλο					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Ανδρας	29	58,0	58,0	58,0
	Γυναίκα	21	42,0	42,0	100,0
	Total	50	100,0	100,0	

■ Ανδρας
■ Γυναίκα

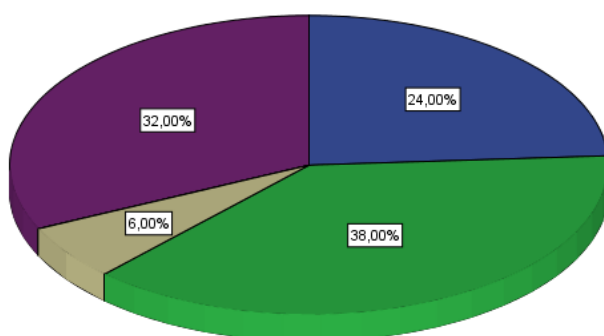
Διάγραμμα 1. Φύλο ερωτηθέντων

Όπως παρατηρείται στον παραπάνω πίνακα και στο αντίστοιχο γράφημα, το ποσοστό των ανδρών που απάντησαν στην έρευνα ήταν 58% και το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών ήταν 42%.

Πίνακας 2. Ηλικία ερωτηθέντων

Ηλικία					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	18-25	12	24,0	24,0	24,0
	26-35	19	38,0	38,0	62,0
	36-50	3	6,0	6,0	68,0
	51-65	16	32,0	32,0	100,0
	Total	50	100,0	100,0	

■ 18-25
■ 26-35
■ 36-50
■ 51-65

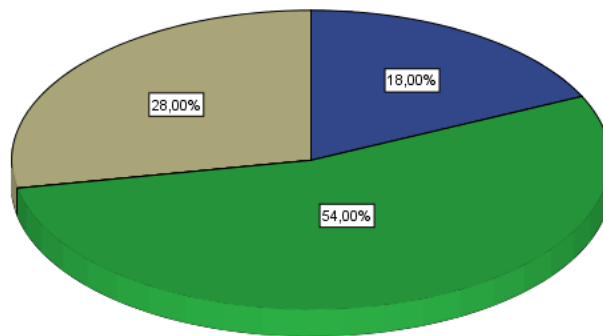
Διάγραμμα 2. Ηλικία ερωτηθέντων

Αυτό που παρατηρείται από τα παραπάνω, είναι ότι όσον αφορά στην ηλικία των ερωτηθέντων, αυτοί κατά 24% ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 18-25, κατά 38% στην ηλικιακή ομάδα 26-35, κατά 6% στην ηλικιακή ομάδα 36-50 και κατά 32% στην ηλικιακή ομάδα 51-65.

Πίνακας 3. Εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτηθέντων

Εκπαίδευση					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	A' Βάθμια	9	18,0	18,0	18,0
	B' Βάθμια	27	54,0	54,0	72,0
	Γ' Βάθμια	14	28,0	28,0	100,0
	Total	50	100,0	100,0	

■ Α' Βάθμι
 ■ Β' Βάθμι
 ■ Γ' Βάθμι

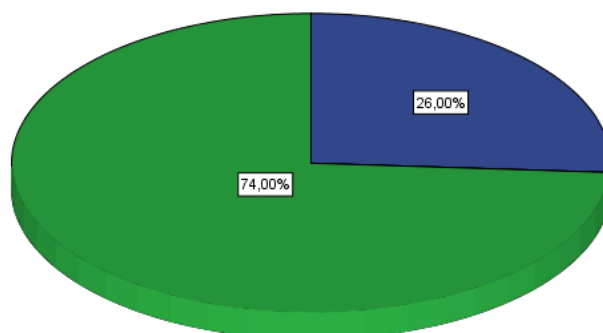
Διάγραμμα 3. Εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτηθέντων

Όσον αφορά στο εκπαιδευτικό επίπεδο των ερωτηθέντων, εδώ παρατηρείται ότι το 18% δηλώνουν απόφοιτοι Α' βάθμιας εκπαίδευσης, το 54% δηλώνουν απόφοιτοι Β'βάθμιας εκπαίδευσης και το 28% δηλώνουν απόφοιτοι Γ' βάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 4. Ιδιότητα ερωτηθέντων

		Ιδιότητα			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Επιχειρηματίας	13	26,0	26,0	26,0
	Μόνιμος κάτοικος	37	74,0	74,0	100,0
Total		50	100,0	100,0	

■ Επιχειρηματίας
 ■ Μόνιμος κάτοικος

Διάγραμμα 4. Ιδιότητα ερωτηθέντων

Τέλος, όσον αφορά την ιδιότητα των ερωτηθέντων, εδώ παρατηρείται ότι το 74% δηλώνουν μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής, και το 26% δηλώνουν επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή.

6.2. Στατιστικά στοιχεία έρευνας

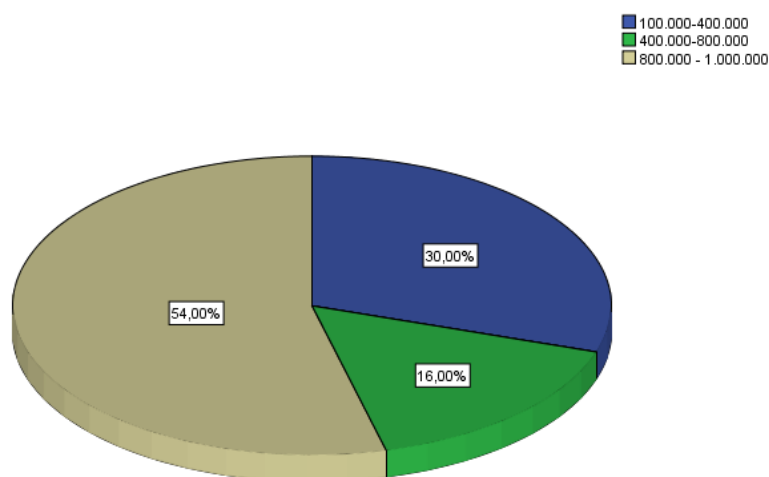
Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που συλλέχθηκαν από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε. Αξίζει να αναφερθεί ότι η σειρά παρουσίασης των αποτελεσμάτων είναι βάσει των απαντήσεων που δίνονται στα ερευνητικά ερωτήματα που παρουσιάζονται στο μεθοδολογικό μέρος.

6.2.1. Ερευνητικό ερώτημα 1

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στις ερωτήσεις που απαντούν στο ερευνητικό ερώτημα 1 είναι οι ακόλουθες:

Πίνακας 5. Αριθμός τουριστών που δέχεται η περιοχή κάθε χρόνο

Πόσους τουρίστες δέχεται η περιοχή κάθε χρόνο?				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
100.000-400.000	15	30,0	30,0	30,0
400.000-800.000	8	16,0	16,0	46,0
800.000 - 1.000.000	27	54,0	54,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

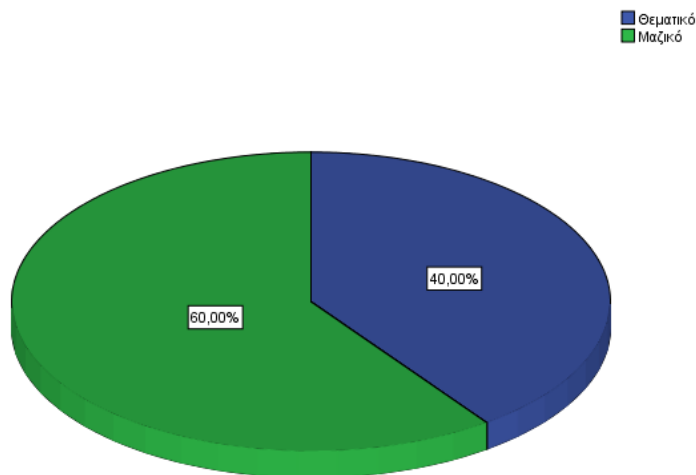

Διάγραμμα 5. Αριθμός τουριστών που δέχεται η περιοχή κάθε χρόνο

Οι ερωτηθέντες όσον αφορά στον αριθμό των τουριστών που δέχεται η περιοχή κάθε χρόνο, κατά 30% απαντούν ότι δέχεται 100000-400000, κατά 16% απαντούν ότι δέχεται 400000-800000 και κατά 54% απαντούν ότι δέχεται 800000 – 1000000.

Πίνακας 6. Κύριο είδος τουρισμού της περιοχής

Τι είδος τουρισμού έχουμε?				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Θεματικό	20	40,0	40,0	40,0
Μαζικό	30	60,0	60,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Διάγραμμα 6. Κύριο είδος τουρισμού της περιοχής

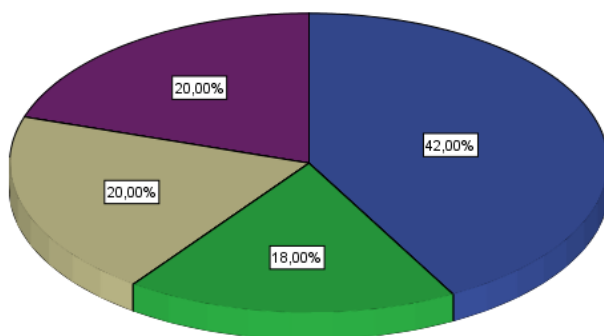
Όσον αφορά στο είδος τουρισμού που έχει η περιοχή, εδώ το 40% απαντούν ότι έχει θεματικό τουρισμό, ενώ το 60% απαντά ότι έχει μαζικό τουρισμό.

Πίνακας 7. Εθνικότητα τουριστών στην περιοχή

Εθνικότητα τουριστών				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Άγγλοι	21	42,0	42,0	42,0
Γερμανοί	9	18,0	18,0	60,0
Έλληνες	10	20,0	20,0	80,0
Ρώσοι	10	20,0	20,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Άγγλοι
 ■ Γερμανοί
 ■ Έλληνες
 ■ Ρώσοι

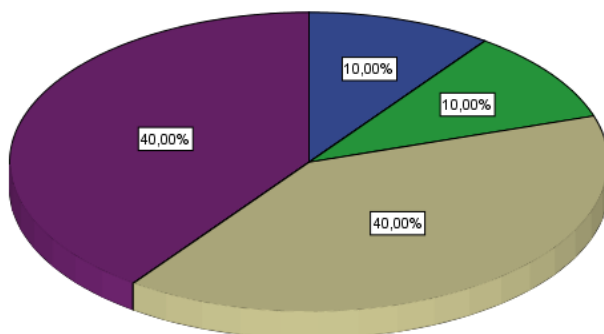
Διάγραμμα 7. Εθνικότητα τουριστών στην περιοχή

Στην ερώτηση που αφορά στην εθνικότητα των τουρισμών που δέχεται η περιοχή, εδώ οι ερωτηθέντες απαντούν ότι οι τουρίστες είναι κατά 42% Άγγλοι, κατά 18% Γερμανοί, κατά 20% Έλληνες και κατά ένα επιπλέον 20% Ρώσοι.

Πίνακας 8. Ηλικία τουριστών στην περιοχή

Ηλικία τουριστών				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 18-25	5	10,0	10,0	10,0
26-35	5	10,0	10,0	20,0
36-50	20	40,0	40,0	60,0
51-65	20	40,0	40,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ 18-25
 ■ 26-35
 ■ 36-50
 ■ 51-65

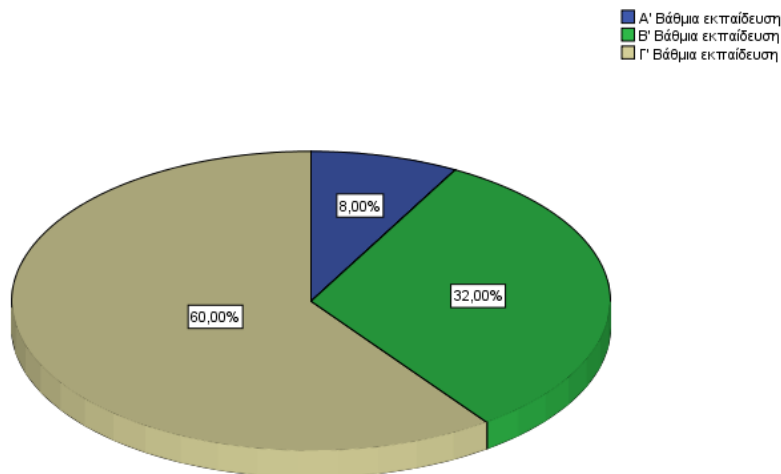

Διάγραμμα 8. Ηλικία τουριστών στην περιοχή

Όσον αφορά στην ηλικία των τουριστών που δέχεται η περιοχή, οι ερωτηθέντες απαντούν ότι κατά 10% είναι ηλικίας 18-24 ετών, κατά επιπλέον 10% είναι ηλικίας 26-35 ετών, κατά 40% είναι ηλικίας 36-50 ετών και κατά επιπλέον 40% είναι ηλικίας 51-65 ετών.

Πίνακας 9. Μορφωτικό επίπεδο τουριστών στην περιοχή

Μορφωτικό επίπεδο				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
A' Βάθμια εκπαίδευση	4	8,0	8,0	8,0
B' Βάθμια εκπαίδευση	16	32,0	32,0	40,0
Γ' Βάθμια εκπαίδευση	30	60,0	60,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Διάγραμμα 9. Μορφωτικό επίπεδο τουριστών στην περιοχή

Στην ερώτηση που αφορά στην κρίση των ερωτηθέντων σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των τουριστών στην περιοχή, εδώ το 8% απαντά ότι είναι απόφοιτοι Α' βάθμιας εκπαίδευσης, το 32% απαντούν ότι είναι απόφοιτοι Β' βάθμιας εκπαίδευσης και το 60% ότι είναι απόφοιτοι Γ' βάθμιας εκπαίδευσης.

6.2.2. Ερευνητικό ερώτημα 2

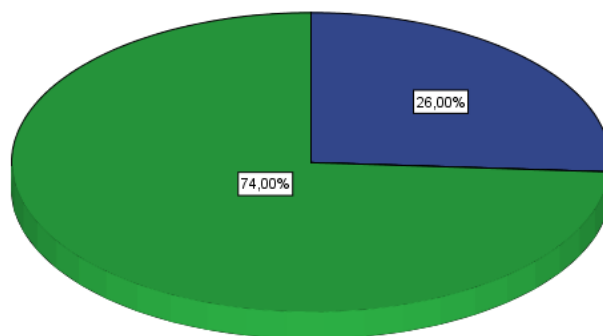
Οι απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση που απαντά στο ερευνητικό ερώτημα 2 είναι οι ακόλουθες:

Πίνακας 10. Αύξηση ή μείωση των μεταναστευτικών ροών κατά το τελευταίο έτος στην περιοχή

Οι μεταναστευτικές ροές έχουν μειωθεί κατά το τελευταίο έτος;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	13	26,0	26,0	26,0
Valid Όχι	37	74,0	74,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Ναι
■ Όχι

Διάγραμμα 10. Αύξηση ή μείωση των μεταναστευτικών ροών κατά το τελευταίο έτος στην περιοχή

Όσον αφορά στο αν οι ερωτηθέντες κρίνουν ότι οι μεταναστευτικές ροές αυξήθηκαν ή μειώθηκαν κατά το τελευταίο έτος, εδώ το 26% απαντά θετικά και το 74% απαντά αρνητικά. Η αρνητική απάντηση βέβαια ενδέχεται να σηματοδοτεί ότι παρέμειναν στάσιμες.

6.2.3. Ερευνητικό ερώτημα 3

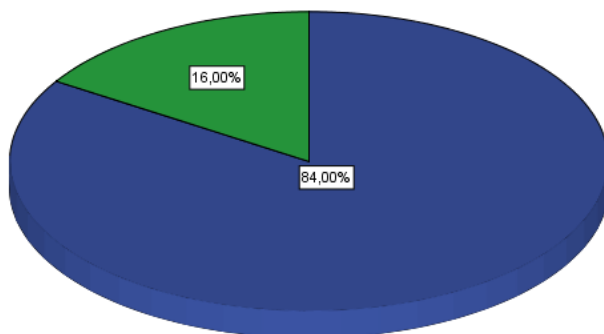
Οι απαντήσεις που δόθηκαν στις ερωτήσεις που απαντούν στο ερευνητικό ερώτημα 3 είναι οι ακόλουθες:

Πίνακας 11. Άποψη για την αρνητική επιρροή των μεταναστευτικών ροών στην Αργολίδα

Θεωρείτε πως οι μεταναστευτικές εισροές επηρεάζουν την Αργολίδα αρνητικά;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	42	84,0	84,0	84,0
Valid Όχι	8	16,0	16,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Ναι
■ Όχι

Διάγραμμα 11. Άποψη για την αρνητική επιρροή των μεταναστευτικών ροών στην Αργολίδα

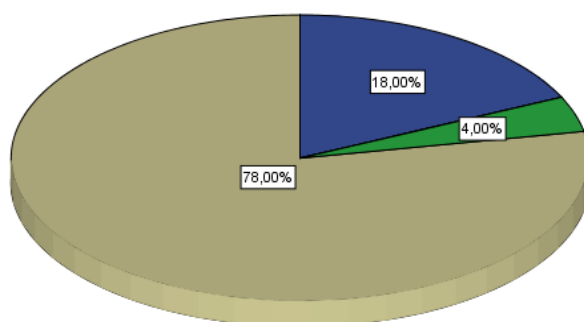
Σχετικά με το αν οι μεταναστευτικές ροές επηρεάζουν αρνητικά την Αργολίδα, το 84% των ερωτηθέντων απαντά καταφατικά και το 16% απαντά αρνητικά.

Πίνακας 12. Υποδομές της περιοχής που δέχονται την επιρροή των μεταναστευτικών ροών

Ποιες υποδομές που σχετίζονται με τον τουρισμό θεωρείτε ότι επηρεάζουν οι μεταναστευτικές εισροές στην περιοχή;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Αστικές υποδομές	9	18,0	18,0	18,0
Λιμενικές υποδομές	2	4,0	4,0	22,0
Τουριστικές υποδομές	39	78,0	78,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Αστικές υποδομές
■ Λιμενικές υποδομές
■ Τουριστικές υποδομές

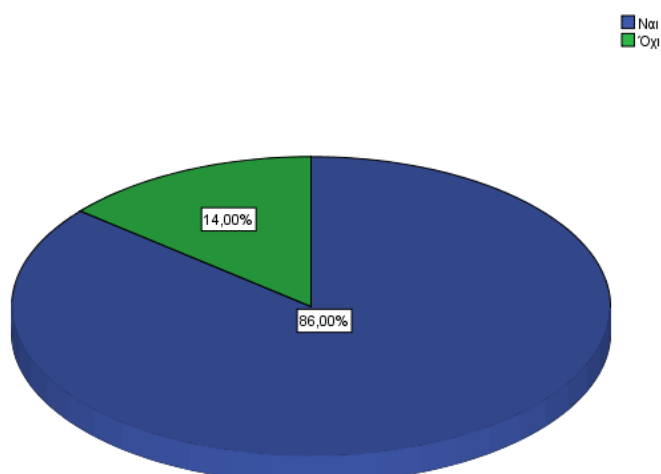
Διάγραμμα 12. Υποδομές της περιοχής που δέχονται την επιρροή των μεταναστευτικών ροών

Όσον αφορά στις υποδομές της περιοχής που επηρεάζονται περισσότερο από τις μεταναστευτικές ροές στην περιοχή, οι ερωτηθέντες κρίνουν ότι κατά 18% είναι οι αστικές υποδομές, κατά 4% οι λιμενικές υποδομές και κατά 78% οι τουριστικές υποδομές.

Πίνακας 13. Άποψη για δυσφήμιση της Αργολίδας λόγω της προσφυγικής κρίσης

Πιστεύετε πως η Αργολίδα δυσφημίζεται λόγω της προσφυγικής κρίσης;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	43	86,0	86,0	86,0
Όχι	7	14,0	14,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Διάγραμμα 13. Άποψη για δυσφήμιση της Αργολίδας λόγω της προσφυγικής κρίσης

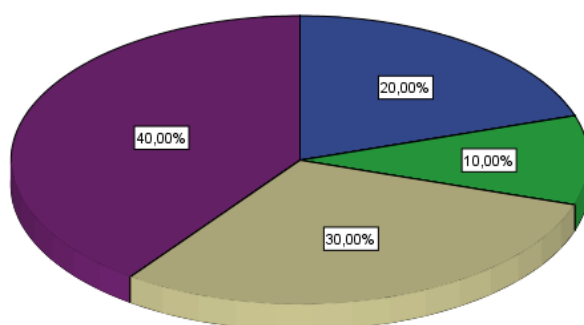
Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων για το αν η Αργολίδα δυσφημίζεται λόγω της προσφυγικής κρίσης, εδώ οι ερωτηθέντες κατά 86% απαντούν καταφατικά και κατά 14% απαντούν αρνητικά.

Πίνακας 14. Σημαντικότητα διαφήμισης περιοχής στο εξωτερικό προς αποφυγή παραμέλησης λόγων προσφυγικής κρίσης

Πόσο σημαντική θεωρείτε την διαφήμιση της περιοχής στο εξωτερικό για την αποφυγή φαινομένων παραμέλησης του λόγω της προσφυγικής κρίσης;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Αρκετά σημαντική	10	20,0	20,0	20,0
Καθόλου σημαντική	5	10,0	10,0	30,0
Λίγο σημαντική	15	30,0	30,0	60,0
Πολύ σημαντική	20	40,0	40,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Αρκετά σημαντική
■ Καθόλου σημαντική
■ Λίγο σημαντική
■ Πολύ σημαντική

Διάγραμμα 14. Σημαντικότητα διαφήμισης περιοχής στο εξωτερικό προς αποφυγή παραμέλησης λόγων προσφυγικής κρίσης

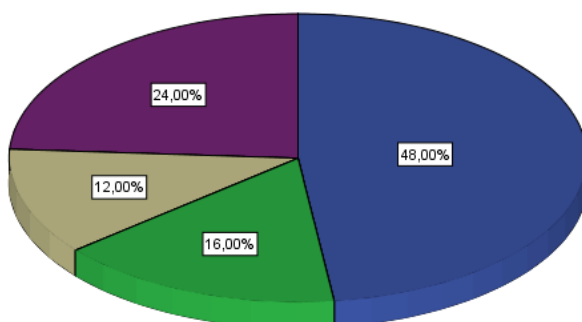
Όσον αφορά το πόσο σημαντική κρίνουν οι ερωτηθέντες την διαφήμιση της περιοχής στο εξωτερικό για να αποφευχθεί η παραμέληση του από τους τουρίστες λόγω της προσφυγικής κρίσης, το 20% απαντά πως είναι αρκετά σημαντική, το 10% απαντά πως δεν είναι καθόλου σημαντική, το 30% απαντά πως είναι λίγο σημαντική και το 40% απαντά πως είναι πολύ σημαντική.

Πίνακας 15. Σημαντικότητα λήψης κυβερνητικών μέτρων για περιορισμό αρνητικών συνεπειών προσφυγικού

Πόσο σημαντική θεωρείτε την λήψη κυβερνητικών μέτρων για τον περιορισμό των αρνητικών φαινομένων του προσφυγικού;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Αρκετά σημαντική	24	48,0	48,0	48,0
Καθόλου σημαντική	8	16,0	16,0	64,0
Λίγο σημαντική	6	12,0	12,0	76,0
Πολύ σημαντική	12	24,0	24,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Αρκετά σημαντική
 ■ Καθόλου σημαντική
 ■ Λίγο σημαντική
 ■ Πολύ σημαντική

Διάγραμμα 15. Σημαντικότητα λήψης κυβερνητικών μέτρων για περιορισμό αρνητικών συνεπειών προσφυγικού

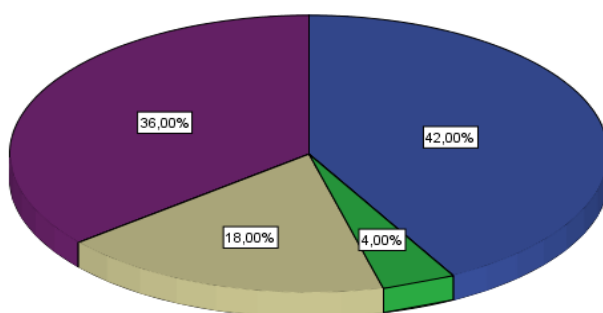
Σχετικά με την σημαντικότητα της λήψης κυβερνητικών μέτρων για τον περιορισμό των αρνητικών φαινομένων που επιφέρει το προσφυγικό, το 48% των ερωτηθέντων απαντά ότι είναι αρκετά σημαντική, το 16% απαντά ότι δεν είναι καθόλου σημαντική, το 12% απαντά ότι είναι λίγο σημαντική, και το 24% απαντά ότι είναι πολύ σημαντική.

Πίνακας 16. Σημαντικότητα μη γκετοποίησης προσφύγων

Πόσο σημαντική θεωρείτε την μη γκετοποίηση των προσφύγων;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αρκετά σημαντική	21	42,0	42,0	42,0
Καθόλου σημαντική	2	4,0	4,0	46,0
Valid Λίγο σημαντική	9	18,0	18,0	64,0
Πολύ σημαντική	18	36,0	36,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Αρκετά σημαντική
 ■ Καθόλου σημαντική
 ■ Λίγο σημαντική
 ■ Πολύ σημαντική

Διάγραμμα 16. Σημαντικότητα μη γκετοποίησης προσφύγων

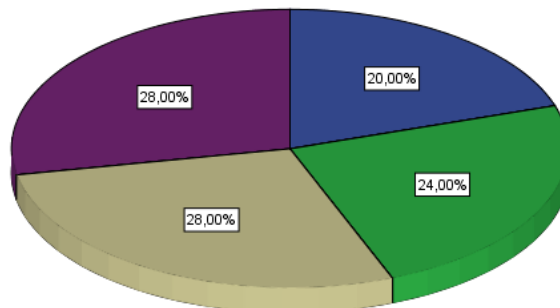
Όσον αφορά το πόσο σημαντικό κρίνουν οι ερωτηθέντες την μη γκετοποίηση των προσφύγων, το 42% απαντά ότι είναι αρκετά σημαντική, το 4% απαντά ότι δεν είναι καθόλου σημαντική, το 18% απαντά ότι είναι λίγο σημαντική, και το 36% απαντά ότι είναι πολύ σημαντική.

Πίνακας 17. Σημαντικότητα απομάκρυνσης προσφύγων από δημοφιλείς περιοχές της περιοχής

Πόσο σημαντική θεωρείτε την απομάκρυνση των προσφύγων από τις δημοφιλείς παραλίες και περιοχές της περιοχής σε μέρη περισσότερο ήσυχα και λιγότερο πολυσύχναστα από τουρίστες;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αρκετά σημαντική	10	20,0	20,0	20,0
Καθόλου σημαντική	12	24,0	24,0	44,0
Valid Λίγο σημαντική	14	28,0	28,0	72,0
Πολύ σημαντική	14	28,0	28,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Αρκετά σημαντική
■ Καθόλου σημαντική
■ Λίγο σημαντική
■ Πολύ σημαντική

Διάγραμμα 17. Σημαντικότητα απομάκρυνσης προσφύγων από δημοφιλείς περιοχές της περιοχής

Σχετικά με την σημαντικότητα της απομάκρυνσης των προσφύγων από τις δημοφιλείς παραλίες και περιοχές της περιοχής σε μέρη περισσότερο ήσυχα και λιγότερο πολυσύχναστα από τουρίστες, εδώ το 20% κρίνει ότι είναι αρκετά σημαντική, το 24% κρίνει ότι δεν είναι καθόλου σημαντική, το 28% κρίνει ότι είναι λίγο σημαντική και ένα επιπλέον 28% ότι είναι πολύ σημαντική.

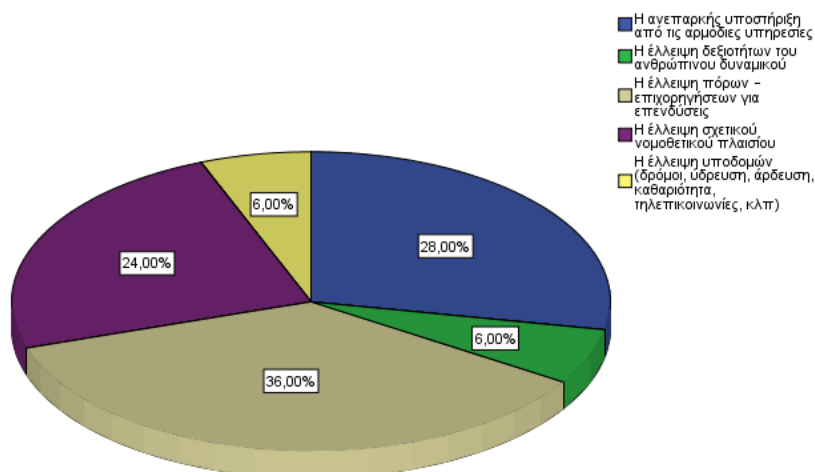
6.2.4. Ερευνητικό ερώτημα 4

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στις ερωτήσεις που απαντούν στο ερευνητικό ερώτημα 4 είναι οι ακόλουθες:

Πίνακας 18. Αρνητικές επιπτώσεις του προσφυγικού για την περιοχή

Αρνητικές επιπτώσεις του προσφυγικού για την περιοχή					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Η ανεπαρκής υποστήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες	14	28,0	28,0	28,0
	Η έλλειψη δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού	3	6,0	6,0	34,0
	Η έλλειψη πόρων – επιχορηγήσεων για επενδύσεις	18	36,0	36,0	70,0
	Η έλλειψη σχετικού νομοθετικού πλαισίου	12	24,0	24,0	94,0
	Η έλλειψη υποδομών (δρόμοι, ύδρευση, άρδευση, καθαριότητα, τηλεπικοινωνίες, κλπ)	3	6,0	6,0	100,0
	Total	50	100,0	100,0	

Διάγραμμα 18. Αρνητικές επιπτώσεις του προσφυγικού για την περιοχή

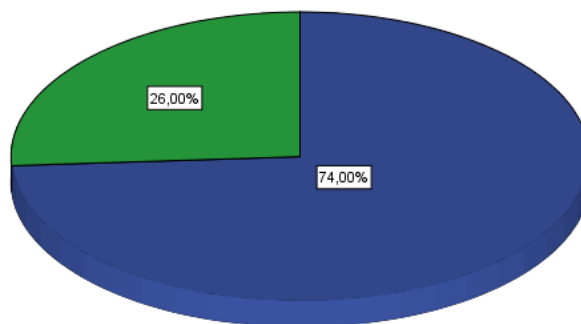
Όσον αφορά στις αρνητικές επιπτώσεις του προσφυγικού στην περιοχή, εδώ το 28% κρίνει ότι αφορούν την ανεπαρκή υποστήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες, το 6% κρίνει ότι αφορούν την έλλειψη δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, το 36% κρίνει ότι αφορούν την έλλειψη πόρων – επιχορηγήσεων για επενδύσεις, το 24% κρίνει ότι αφορούν την έλλειψη σχετικού νομοθετικού πλαισίου, και τέλος, ένα επιπλέον 24% κρίνει ότι αφορούν την έλλειψη υποδομών (δρόμοι, ύδρευση, άρδευση, καθαριότητα, τηλεπικοινωνίες, κλπ).

Πίνακας 19. Άποψη για ύπαρξη κινδύνων προς τους κατοίκους από τις μεταναστευτικές ροές

Θεωρείτε ότι εκτός της επιρροής στην περιοχή, οι μεταναστευτικές ροές θα δημιουργήσουν κινδύνους για τους κατοίκους της περιοχής;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	37	74,0	74,0	74,0
Όχι	13	26,0	26,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Ναι
■ Όχι

Διάγραμμα 19. Άποψη για ύπαρξη κινδύνων προς τους κατοίκους από τις μεταναστευτικές ροές

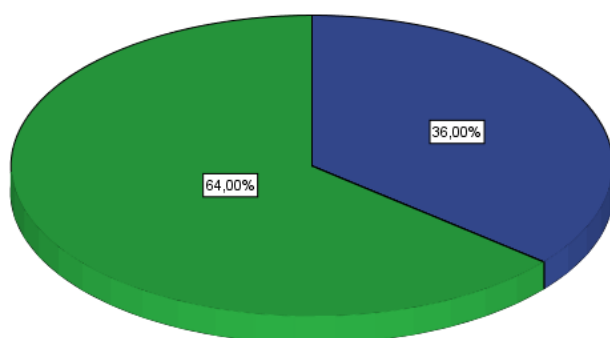
Σχετικά με το αν οι ερωτηθέντες κρίνουν ότι οι προσφυγικές ροές θα επιφέρουν κινδύνους προς τους κατοίκους της περιοχής, εδώ το 74% απαντά καταφατικά και το 26% απαντά αρνητικά.

Πίνακας 20. Άποψη για το αν το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο

Πιστεύετε ότι το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	18	36,0	36,0	36,0
Όχι	32	64,0	64,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Ναι
■ Όχι

Διάγραμμα 20. Άποψη για το αν το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο

Τέλος, όσον αφορά στην άποψη των ερωτηθέντων για το αν το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο, εδώ το 36% απαντά καταφατικά και το 27% απαντά αρνητικά.

6.2.5. Ερευνητικό ερώτημα 5

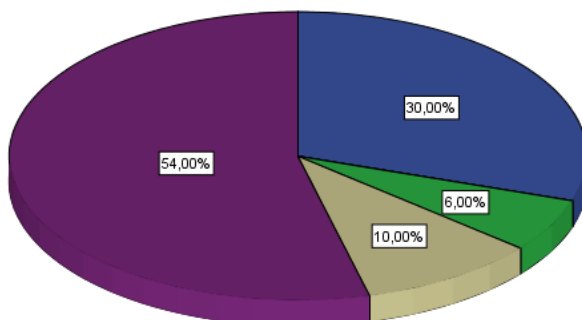
Οι απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση που απαντά στο ερευνητικό ερώτημα 2 είναι οι ακόλουθες:

Πίνακας 21. Σημαντικότητα επιρροής του προσφυγικού στην οικονομία της περιοχής

Πόσο σημαντική θεωρείτε την γενικότερη επιρροή του προσφυγικού στην οικονομία της περιοχής;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αρκετά σημαντική	15	30,0	30,0	30,0
Καθόλου σημαντική	3	6,0	6,0	36,0
Valid Λίγο σημαντική	5	10,0	10,0	46,0
Πολύ σημαντική	27	54,0	54,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

■ Αρκετά σημαντική
■ Καθόλου σημαντική
■ Λίγο σημαντική
■ Πολύ σημαντική

Διάγραμμα 21. Σημαντικότητα επιρροής του προσφυγικού στην οικονομία της περιοχής

Όσον αφορά την σημαντικότητα της επιρροής του προσφυγικού στην γενικότερη οικονομία της περιοχής, οι ερωτηθέντες κρίνουν κατά 30% ότι είναι αρκετά σημαντική, κατά 6% ότι δεν είναι καθόλου σημαντική, κατά 10% ότι είναι λίγο σημαντική και κατά 54% ότι είναι πολύ σημαντική.

6.3. Συσχετισμός δημογραφικών στοιχείων με τις απόψεις των ερωτηθέντων

Στα παρακάτω στατιστικά παρουσιάζεται η συσχέτιση του φύλου με το αν οι ερωτηθέντες κρίνουν ότι εκτός της επιρροής στην περιοχή οι μεταναστευτικές ροές θα δημιουργήσουν κινδύνους για τους κατοίκους της περιοχής. Εδώ παρατηρείται ότι οι άνδρες τείνουν να απαντούν περισσότερο θετικά, ενώ οι γυναίκες στην πλειονότητά τους αρνητικά.

Crosstab

		Θεωρείτε ότι εκτός της επιρροής στην περιοχή, οι μεταναστευτικές ροές θα δημιουργήσουν κινδύνους για τους κατοίκους της περιοχής;		Total
		Ναι	Όχι	
Φύλο	Άνδρας	29	0	29
	Γυναίκα	8	13	21
Total		37	13	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	24,260 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	21,149	1	,000		
Likelihood Ratio	29,395	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	50				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,46.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

Εν συνεχεία, παρατηρείται η συσχέτιση του φύλου με το αν οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο. Εδώ παρατηρείται ότι οι απαντήσεις των ανδρών είναι σχεδόν μοιρασμένες, ενώ οι γυναίκες απαντούν ως επί το πλείστον αρνητικά.

Crosstab

Count

		Πιστεύετε ότι το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο;		Total
		Ναι	Όχι	
Φύλο	Άνδρας	18	11	29
	Γυναίκα	0	21	21
Total		18	32	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	20,366 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	17,761	1	,000		
Likelihood Ratio	26,846	1	,000		

Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	50				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,56.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are

available for numeric data only.

Στα παρακάτω στατιστικά εμφανίζεται ο συσχετισμός του φύλο με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν πως οι μεταναστευτικές εισροές επηρεάζουν την Αργολίδα αρνητικά. Εδώ παρατηρείται ότι οι άνδρες απαντούν εξ ολοκλήρου θετικά, ενώ οι γυναίκες είναι σχεδόν μοιρασμένες μεταξύ θετικών και αρνητικών απαντήσεων, αν και σε γενικές γραμμές και σε αυτές οι θετικές απαντήσεις είναι περισσότερες.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε πως οι μεταναστευτικές εισροές επηρεάζουν την Αργολίδα αρνητικά;		Total
		Ναι	Όχι	
Φύλο	Άνδρας	29	0	29
	Γυναίκα	13	8	21
Total		42	8	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	13,152 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	10,470	1	,001		
Likelihood Ratio	16,057	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	50				

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,36.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures ^a	
	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Όσον αφορά τον συσχετισμό της ηλικίας των ερωτηθέντων με το αν θεωρούν ότι εκτός της επιρροής στην περιοχή, οι μεταναστευτικές ροές θα δημιουργήσουν κινδύνους για τους κατοίκους της περιοχής, εδώ οι ηλικίες που έχουν μεγαλύτερη συγκέντρωση σε αρνητικές απαντήσεις είναι οι ηλικίες 51-65, ενώ όλες οι άλλες ηλικίες απαντούν εξ ολοκλήρου θετικά.

Crosstab

Count

	Θεωρείτε ότι εκτός της επιρροής στην περιοχή, οι μεταναστευτικές ροές θα δημιουργήσουν κινδύνους για τους κατοίκους της περιοχής;		Total
	Ναι	Όχι	
18-25	12	0	12
26-35	19	0	19
36-50	3	0	3
51-65	3	13	16
Total	37	13	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	37,331 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	41,863	3	,000
N of Valid Cases	50		

a. 5 cells (62,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,78.

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Όσον αφορά στον συσχετισμό της ηλικίας με το αν οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο, οι ηλικίες 36 – 50 και 51 – 65 απαντούν εξ' ολοκλήρου αρνητικά, οι ηλικίες 18-25 απαντούν εξ' ολοκλήρου θετικά ενώ στις ηλικίες 26-35 οι απαντήσεις είναι μοιρασμένες αν και περισσότερες είναι οι αρνητικές.

Crosstab

Count

	Πιστεύετε ότι το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο;		Total
	Ναι	Όχι	
18-25	12	0	12
26-35	6	13	19
36-50	0	3	3
51-65	0	16	16
Total	18	32	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,182 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	41,643	3	,000
N of Valid Cases	50		

a. 3 cells (37,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,08.

Symmetric Measures^a

	Value
--	-------

N of Valid Cases	50
------------------	----

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Εν συνεχεία, και όσον αφορά τον συσχετισμό της ηλικίας με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν πως οι μεταναστευτικές εισροές επηρεάζουν την Αργολίδα αρνητικά, οι ηλικίες 18 – 25, 26-35 και 36 – 50 απαντούν εξ ολοκλήρου θετικά ενώ στις ηλικίες 51-65 είναι ακριβώς μοιρασμένες.

Crosstab

Count

	Θεωρείτε πως οι μεταναστευτικές εισροές επηρεάζουν την Αργολίδα αρνητικά;		Total
	Ναι	Όχι	
18-25	12	0	12
26-35	19	0	19
36-50	3	0	3
51-65	8	8	16
Total	42	8	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,238 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	21,786	3	,000
N of Valid Cases	50		

a. 5 cells (62,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,48.

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Στον συσχετισμό του επιπέδου εκπαίδευσης με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι εκτός της επιρροής στην περιοχή, οι μεταναστευτικές ροές θα δημιουργήσουν κινδύνους για τους κατοίκους της περιοχής, εδώ παρατηρείται ότι οι απόφοιτοι Α' Βάθμιας και Β' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν εξ' ολοκλήρου θετικά, ενώ οι απόφοιτοι της Γ' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν ως επί το πλείστον (πλην ενός) αρνητικά.

Crosstab

Count

	Θεωρείτε ότι εκτός της επιρροής στην περιοχή, οι μεταναστευτικές ροές θα δημιουργήσουν κινδύνους για τους κατοίκους της περιοχής;	Total		
		Ναι	Όχι	
A' Βάθμι		9	0	9
B' Βάθμι		27	0	27
Γ' Βάθμι		1	13	14
Total		37	13	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	45,174 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	50,101	2	,000
N of Valid Cases	50		

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,34.

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Στα παρακάτω στατιστικά στοιχεία, κρίνεται ο συσχετισμός του επιπέδου εκπαίδευσης με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο. Εδώ παρατηρείται ότι οι απόφοιτοι της Α' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν εξ ολοκλήρου θετικά, οι απόφοιτοι της Β' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν ως επί το πλείστον αρνητικά (με 18 έναντι 9) και οι απόφοιτοι της Γ' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν εξ ολοκλήρου αρνητικά.

Crosstab

Count

		Πιστεύετε ότι το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο;		Total
		Ναι	Όχι	
Εκπαίδευση	A' Βάθμι	9	0	9
	B' Βάθμι	9	18	27
	Γ' Βάθμι	0	14	14
Total		18	32	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,958 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	30,970	2	,000
N of Valid Cases	50		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,24.

Symmetric Measures^a

	Value
--	-------

N of Valid Cases	50
------------------	----

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Όσον αφορά τον συσχετισμό του επιπέδου εκπαίδευσης με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν πως οι μεταναστευτικές εισροές επηρεάζουν την Αργολίδα αρνητικά, εδώ οι απόφοιτοι της Α' Βάθμιας και της Β' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν εξ ολοκλήρου θετικά ενώ στους απόφοιτους της Γ' Βάθμιας εκπαίδευσης οι απαντήσεις είναι σχεδόν μοιρασμένες.

Crosstab

Count

	Θεωρείτε πως οι μεταναστευτικές εισροές επηρεάζουν την Αργολίδα αρνητικά;		Total
	Ναι	Όχι	
A' Βάθμι	9	0	9
Εκπαίδευση B' Βάθμι	27	0	27
Γ' Βάθμι	6	8	14
Total	42	8	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,490 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	24,846	2	,000
N of Valid Cases	50		

a. 3 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,44.

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Όσον αφορά τον συσχετισμό της ιδιότητας με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι εκτός της επιρροής στην περιοχή, οι μεταναστευτικές ροές θα δημιουργήσουν κινδύνους για τους κατοίκους της περιοχής, εδώ οι επιχειρηματίες απαντούν εξ' ολοκλήρου θετικά ενώ οι μόνιμοι κάτοικοι εξ' ολοκλήρου αρνητικά.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε ότι εκτός της επιρροής στην περιοχή, οι μεταναστευτικές ροές θα δημιουργήσουν κινδύνους για τους κατοίκους της περιοχής;		Total
		Ναι	Όχι	
Ιδιότητα	Επιχειρηματίας	0	13	13
	Μόνιμος κάτοικος	37	0	37
Total		37	13	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	50,000 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	44,938	1	,000		
Likelihood Ratio	57,306	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	50				

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,38.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Στον συσχετισμό της ιδιότητας με το αν οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο, εδώ οι επιχειρηματίες απαντούν εξ' ολοκλήρου αρνητικά, ενώ οι απόψεις των μόνιμων κατοίκων είναι σχεδόν μοιρασμένες.

Crosstab

Count

		Πιστεύετε ότι το θέμα με τις κατάλληλες τακτικές είναι επιλύσιμο;		Total
		Ναι	Όχι	
Ιδιότητα	Επιχειρηματίας	0	13	13
	Μόνιμος κάτοικος	18	19	37
Total		18	32	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	9,882 ^a	1	,002		
Continuity Correction ^b	7,883	1	,005		
Likelihood Ratio	14,076	1	,000		
Fisher's Exact Test				,002	,001
N of Valid Cases	50				

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,68.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Στα παρακάτω στατιστικά φαίνεται ο συσχετισμός της ιδιότητας με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν πως οι μεταναστευτικές εισροές επηρεάζουν την Αργολίδα αρνητικά, εδώ 5 εκ των επιχειρηματιών απαντούν θετικά και 8 αρνητικά, ενώ οι μόνιμοι κάτοικοι απαντούν εξ' ολοκλήρου θετικά.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε πως οι μεταναστευτικές εισροές επηρεάζουν την Αργολίδα αρνητικά;		Total
		Ναι	Όχι	
Ιδιότητα	Επιχειρηματίας	5	8	13
	Μόνιμος κάτοικος	37	0	37
Total		42	8	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	27,106 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	22,721	1	,000		
Likelihood Ratio	26,644	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	50				

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,08.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η χώρα βιώνει μια από τις πιο κρίσιμες περιόδους της ελληνικής ιστορία. Η κρίση που μαστιάζει την σημερινή εποχή έχει προκαλέσει οδυνηρές επιπτώσεις σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας. Παρόλα, αυτά η κατάσταση μπορεί να αντιμετωπιστεί και ειδικότερα αν ληφθούν υπόψιν όσα αναφέρονται στα παραπάνω κεφάλαια. Επιπλέον ο τουρισμός, είναι ένα έρεισμα στο οποίο μπορεί να στηριχθεί η οικονομία. Ο αυτοδύναμος χαρακτήρας του, είναι το γρανάζι το οποίο συνεχίζει να κινεί τη τουριστική ανάπτυξη κόντρα στα εμπόδια. Για αυτό ακριβώς, θεωρείται η «βαριά βιομηχανία» της χώρας. Παραπάνω αναφέρεται εκτενώς, τόσο η αξία όσο και οι ελλείψεις που ταλαιπωρούν το τουρισμό τα τελευταία χρόνια. Συμπερασματικά, η οργάνωσή του όπως αναφέρεται παραπάνω όχι μόνο θα τονώσει την οικονομία αλλά θα βοηθήσει και στην αντιμετώπιση της κρίσης. Είναι ίσως το μοναδικό μέσο που μπορεί να προωθήσει στο μέγιστο βαθμό την οικονομία. Αυτό όμως θα συμβεί μόνο με την αλλαγή του, και τη δημιουργία μιας καλύτερης και αξιόλογης τουριστικής πολιτικής.

Καταρχάς, θα πρέπει να γίνει οργάνωση της μετανάστευσης κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι προτεραιότητες, οι ανάγκες και οι ικανότητες υποδοχής των χωρών της Ε.Ε. και να ενθαρρύνεται η ένταξη των μεταναστών. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να εφαρμοσθούν πολιτικές μετανάστευσης του εργατικού δυναμικού που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες της αγοράς εργασίας κάθε χώρας. Θα πρέπει να γίνει χάραξη πολιτικών για την προώθηση της αρμονικής ένταξης των μεταναστών. Επίσης θα πρέπει να αυξηθεί η ελκυστικότητα της Ε.Ε. για τους εργαζομένους υψηλής εξειδίκευσης επιτρέποντας έτσι την ανταλλαγή γνώσεων σε διάφορους τομείς.

Άλλος ένας τρόπος βελτίωσης είναι να γίνεται αποτελεσματικός έλεγχος στα σύνορα της Ε.Ε. και ειδικά σε σημεία που είναι γνωστά για την είσοδο λαθρομεταναστών. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο θα πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία ανάμεσα στις χώρες καταγωγής και στις χώρες διέλευσης στο πλαίσιο του ελέγχου των συνόρων και της καταπολέμησης της λαθρομετανάστευσης. Για την αποτελεσματική φύλαξη των συνόρων θα πρέπει οι χώρες διέλευσης να είναι προμηθευμένες με τα κατάλληλα τεχνολογικά μέσα.

Όσον αφορά την λαθρομετανάστευση, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η επιστροφή των παράνομων μεταναστών στην χώρα καταγωγής τους. Αυτό θα μπορούσε να γίνεται εφικτό με τους παρακάτω τρόπους. Καταρχάς φροντίζοντας για την απέλαση αυτών και την νομιμοποίηση τους μόνο κατά περιπτώσεις. Καθώς επίσης να προβεί σε αυστηρές κυρώσεις εναντίον όσων εκμεταλλεύονται παράνομους αλλοδαπούς που διαμένουν σε Ευρωπαϊκές χώρες και έτσι υποβοηθούν την παράνομη μετανάστευση. Για θέματα άσυλου θα πρέπει να ακολουθηθεί μια ενιαία πολιτική από όλα τα εμπλεκόμενα κράτη και έτσι σε περίπτωση που κάποια χώρα – μέλος δεχθεί δυσανάλογες δημογραφικές πιέσεις λόγω έξαρσης του αριθμού αιτούντων ασύλου να μπορεί να γίνει αναδιανομή αυτών. Φυσικά το προσωπικό που εμπλέκεται με θέματα ασύλου θα πρέπει να έχει εκπαιδευτεί σχετικά με τα δικαιώματα και υποχρεώσεις σχετικά με τη διεθνή προστασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ύπατη Αρμοστεία, ενημερωτικό φυλλάδιο με τίτλο « Προστατεύοντας τους πρόσφυγες και ο ρόλος της Ύπατης Αρμοστείας» , Ελληνική έκδοση: Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, Γραφείο στην Ελλάδα (Μάρτιος 2010) (ανακτήθηκε από <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2017/05/PDF-LOW-1.pdf> στις 10/12/2018)
2. Ύπατη Αρμοστεία, ενημερωτικό φυλλάδιο με τίτλο «Προστατεύοντας τους πρόσφυγες, Ερωτήσεις & Απαντήσεις» Τομέας Προστασίας Προσφύγων, Αντιπροσωπία στην Ελλάδα, Α' Έκδοση 09/2006, Επανεκδοση 02/2013 (Ανακτήθηκε από http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-F102/416/2794,10581/extras/texts/en_6_prosfyges.pdf στις 12/12/2018)
3. Ρόντος Κ., Ναγόπουλος Ν., Πανάγος Ν. (2017),«Το προσφυγικό – μεταναστευτικό φαινόμενο της Αργολίδας και η τοπική κοινωνία. Στάσεις και συμπεριφορές.», Εκδ. Τζιόλας, Αθήνα, σελ. 210.
4. Σακελλαρόπουλος, Σ., «Κρίση και Κοινωνική Διαστρωμάτωση στην Ελλάδα του 21ου Αιώνα», Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα, 2014 (Ανακτήθηκε από <https://media.public.gr/Books-PDF/9789604991099-1035910.pdf> στις 12/12/2018)
5. Ύπατη Αρμοστεία , Έκθεση «Παρατηρήσεις της Υ.Α. για την τρέχουσα κατάσταση του ασύλου στην Ελλάδα», UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), (Ανακτήθηκε από <http://www.refworld.org/docid/54cb3af34.html> στις 15/10/2018)
6. Ύπατη Αρμοστεία (Unhcr Greece), «Sea Arrivals Dashboard», 2018 (Ανακτήθηκε από <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/66190> τελευταία προσπέλαση στις 10/9/2019)
7. Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, «Δουβλίνο III», (Ανακτήθηκε από http://asylo.gov.gr/?page_id=113 τελευταία προσπάθεια 13/1/2019)
8. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2017), «Η ΕΕ ΚΑΙ...Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ» , (Ανακτήθηκε από <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/el/> τελευταία προσπέλαση στις 05/01/2019)

9. Δελτίο Τύπου Ύπατης Αρμοστείας,(2016), «Ξεκινά η καταγραφή όσων βρίσκονται σε χώρους υποδοχής στην ενδοχώρα και επιθυμούν να ζητήσουν διεθνή προστασία.»(Ανακτήθηκε από http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2016/05/JPR-pre-registration_gr.pdf στις 05/1/2019)
10. CNN, (2016), «Η συμφωνία Ε.Ε-Τουρκίας για το προσφυγικό», (Ανακτήθηκε από <https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/25744/h-symfonia-e-e-toyrkias-gia-to-prosfygiko> τελευταία προσπέλαση στις 13/1/2019)
11. Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, (χ.χ.), «Ζητώντας Άσυλο» (Ανακτήθηκε από http://asylo.gov.gr/?page_id=107 τελευταία προσπέλαση στις 13/1/2019)
12. Ευρωπαϊκή ένωση, Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής Frontex (χ.χ.), (Ανακτήθηκε από https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_el τελευταία προσπέλαση στις 13/1/2019)
13. Ν. 4251 του 2014 (Ανακτήθηκε από <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/877> τελευταία προσπέλαση στις 13/1/2019)
14. Άρθρο 5- Νόμος 4540/2018- Ενημέρωση (Άρθρο 5 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ) (Ανακτήθηκε από <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4540-2018/arthro-5-nomos-4540-2018-enimerosi-arthro-5-tis-odigias> τελευταία προσπέλαση στις 13/1/2019)
15. Unhcr, (2016), «Κοινό Δελτίο Τύπου: Ξεκινά η καταγραφή όσων βρίσκονται σε χώρους υποδοχής στην ενδοχώρα και επιθυμούν να ζητήσουν διεθνή προστασία», (Ανακτήθηκε από <https://www.unhcr.org/gr/2917-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8C-%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%AF%CE%BF-%CF%84%CF%8D%CF%80%CE%BF%CF%85-%CE%BE%CE%B5%CE%BA%CE%B9%CE%BD%CE%AC-%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE.html> τελευταία προσπέλαση στις 13/1/2019)
16. Τράπεζα Πληροφοριών Νομοθεσιών, Ν. 4540/2018 αρθ. 18 της οδηγίας 2013/33/ΕΕ, «Ρυθμίσεις για τις υλικές συνθήκες υποδοχής», (Ανακτήθηκε από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-allodapoi/prosphuges-politiko-asulo/nomos-4540-2018-phek-91a-22-5-2018.html?q=4540> τελευταία προσπέλαση στις 13/1/2019)

17. Καθημερινή, (2018) «Ανατομία του προσφυγικού στην Ελλάδα - Η μεγάλη έρευνα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ», (Ανακτήθηκε από <http://www.kathimerini.gr/990202/gallery/epikairothta/ellada/anatomia-toy-prosfygikoy-sthn-ellada---h-megalh-ereyna-ths-ypaths-armosteias-toy-oh-e> τελευταία προσπέλαση 14/1/2019)
18. Xypolytas Nikos, (2018), «*The refugee Crisis as a Preparation Stage for Future Exclusion*», International Journal of Sociology and Social Policy 38(7-8): 637 – 650 (Ανακτήθηκε από https://www.researchgate.net/publication/325170623_The_Refugee_Crisis_as_a_Preparation_Stage_for_Future_Exclusion?iepl%5BviewId%5D=uEjf0djzimi5X0ZXIVXapUdh&iepl%5BsingleItemViewId%5D=XFi11YrucmV5A7fFwcd2CQTP&iepl%5BpositionInFeed%5D=48&iepl%5BhomeFeedVariantCode%5D=ncls&iepl%5BactivityId%5D=988369861615621&iepl%5BactivityType%5D=pers on_produce_publication_project&iepl%5BactivityTimestamp%5D=1530086938&iepl%5Bcontexts%5D%5B0%5D=homeFeed&iepl%5BtargetEntityId%5D=PB%3A325170623&iepl%5BinteractionType%5D=publicationTitle στις 14/1/2019)
19. Zambrana, R.E. & Silva-Palacios, V. (1989). 'Gender Differences in Stress among Mexican Immigrant Adolescents in Los Angeles, California', Journal of Adolescent Problems, vol. 4, pp. 426-442.
20. Zanfrini, L. (2013). Immigration in Italy. Migration citizenship education. Ανακτήθηκε 5 Ιουλίου, 2015 από <http://migrationeducation.de/38.0.html>
21. Zhou, M. and Bankston, C. (1996) 'Social capital and the adaptation of the second generation: The case of Vietnamese youth in New Orleans', pp. 197–220, in A. Portes (ed.) *The New Second Generation*, New York: Russell Sage Foundation.
22. Zhou, M. and Xiong, Y.S. (2005) 'The multifaceted American experiences of the children of Asian immigrants: Lessons for segmented assimilation', *Ethnic and Racial Studies*, vol. 28:6, pp. 1119 – 1152.
23. Ζυγούρης, Φ. (2014). Νέες τάσεις του Ελληνικού Δικαίου στον τομέα της μετανάστευσης. Μεταπτυχιακή Διατριβή, Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
24. Zürcher, E. (2003). Greek and Turkish refugees and deportees 1912-1924. Universiteit Leiden.
25. Fell, B. & Fell, P. (2014). Welfare across borders: a social work process with adult asylum seekers. *British Journal of Social Work*, 44, 1322-1339.
26. Gatrell, P. (2014). Refugees. In Neiberg M. & Schaepdrijver S.(Ed.), 1914-1918 online international encyclopedia of the first world war. University of Manchester.

Ανακτήθηκε 27 Ιουλίου, 2015 από <http://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/refugees>

27. Hatziprokopiou, P. (2004). Balkan immigrants in the greek city of Thessaloniki local processes of incorporation in an international perspective. *European Urban and Regional Studies*, 11(4), 321-338.
28. International Federation of Social Workers (IFSW) & International Association of Schools of Social Work (IASSW). (2004). *Ethics in Social Work, Statement of Principles*. Ανακτήθηκε 1 Ιουλίου, 2015, από http://www.iassw-aiets.org/uploads/file/20130506_Ethics%20in%20Social%20Work,%20Statement,%20IFSW,%20IASSW,%202004.pdf
29. Jacobs, D. & Rea, A. (2007). The end of national models? Integration courses and citizenship trajectories in Europe. *International Journal on multicultural societies*, 9(2), 264-283.
30. Ιωακειμίδης, Β. *Κοινωνική Εργασία για την κοινωνική δικαιοσύνη: Ριζοσπαστική και κριτική θεωρία, πρακτική, παραδείγματα*. Αθήνα: Ιων.
31. Καλλιδικάκη, Θ. (2011). *Εισαγωγή στη θεωρία & την πρακτική της κοινωνικής εργασίας*. Αθήνα: Τόπος.
32. Κανδυλάκη, Α. (2009). *Κοινωνική εργασία σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον*. Αθήνα: Τόπος
33. Karyotis, G. & Patrikios, S. (2010). Religion, securitization and anti-immigration attitudes: the case of Greece. *Journal of Peace Research*, 47(1), 43-57.
34. Kasimis, C. (XXX). From growth to crisis: the 'suspended step' of immigrants in Greece. *Migration citizenship education*. Ανακτήθηκε 5 Ιουλίου, 2015 από <http://migrationeducation.de/23.0.html>
35. Kiagia, M., Kriona, M., & Georgaca, E. (2010). Social integration of refugees and asylum applicants in Greece. *Hellenic Journal of Psychology*, 7, 38-68. Greece: Aristotle University of Thessaloniki.
36. Korac, M. (2003). Integration and how we facilitate it: a comparative study of the settlement experiences of refugees in Italy and the Netherlands. *Sociology* 37(1), 51-68.
37. Μαρβάκης, Α. (2004). «Κοινωνική Ένταξη ή Κοινωνικό Απαρτχάιντ». Στο Παύλου, Μ. & Χριστόπουλος, Δ. (επιμ.) *Η Ελλάδα της Μετανάστευσης*, Αθήνα: ΚΕΜΟ/Κριτική.

38. Μαυρομμάτης, Γ., & Τσιτσελίκης, Κ. (2004) «Η εκπαίδευση των μεταναστών στην Ελλάδα (1990-2003): Πολιτικές και Πρακτικές». Στο Παύλου, Μ. & Χριστό-πουλος, Δ. (επιμ.) Η Ελλάδα της Μετανάστευσης, Αθήνα: ΚΕΜΟ/Κριτική.
39. Marrus, M. R. (1985). *The unwanted : European refugees in the twentieth century.* New York: Oxford University Press
40. Mighealthnet (2009). Δίκτυο πληροφόρησης για καλές πρακτικές που αφορούν στην παροχή υπηρεσιών υγείας σε μετανάστες και μειονότητες στην Ευρώπη. Έκθεση για την υγεία των μεταναστών στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε 15 Μαΐου, 2015 από http://www.mighealth.net/el/images/3/30/Εκθεση_για_την_υγεία_των_μεταναστών_στην_Ελλάδα_17Μαρτίου2009.pdf
41. Nash, M. , Wong, J. & Tril, A. (2006). Civic and social integration: A new field of social work practice with immigrants, refugees and asylum seekers. *International Social Work*, 49(3), 345-363.
42. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών Website <http://www.unric.org/>
43. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης & Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014). Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης. Ανακτήθηκε 8 Ιουλίου, 2015, από http://www.echr.coe.int/Documents /Handbook_asylum_ELL.pdf.
44. Παγκόσμια Τράπεζα Website <http://www.worldbank.org/>
45. Παπαντωνίου, Α. (2003). Η Ελλάδα ως χώρα υποδοχής μεταναστών: Η εικόνα του προβλήματος. Εισήγηση που παρουσιάστηκε στο Β΄ Ιερατικό Συνέδριο Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, Ποιμαντική των οικονομικών μεταναστών Αθήνα, 13 & 14 Μαΐου. Ανακτήθηκε 30 Ιουνίου, 2015 από
46. http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/metanastes/papantoniou_052003.pdf
47. Παπαστεργίου, Β. & Τάκου, Ε. (2013). Η μετανάστευση στην Ελλάδα. Αθήνα/ Βρυξέλλες: Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ.
48. Παπαχρήστου, Κ. (2007). Η έμφυλη διάσταση της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής – ανιχνεύοντας πτυχές της/του διαπολιτισμικού συμβούλου. Στο: πρακτικά του 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Θέμα: Σχολείο Ίσο για Παιδιά Άνισα, Ελληνικό Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, 4-6 Μαΐου 2007, σσ. 399- 414.
49. Πασσά, Ξ. (2012). Η σπουδαιότητα της ένταξης των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην τοπική κοινωνία. Στο Ρόντος, etall (Επιμ.), Θεωρητική και τεχνική

τεκμηρίωση ενταξιακής πολιτικής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο εφαρμογής ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος. Ευρωπαϊκό ταμείο ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

50. Παύλου, Μ. & Χριστόπουλος, Δ. (επιμ.), (2004). Η Ελλάδα της Μετανάστευσης: Κοινωνική Συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη, Αθήνα: Κριτική/ΚΕΜΟ.
51. Πετράκου, Η. & Ξανθάκου, Γ., (2003). Μετανάστευση και Εκπαίδευση στην Ελλάδα, Τόμος ΙΙ, Αθήνα: Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα Ελλάδος.
52. Πολυδύναμο Κέντρο Προσφύγων - Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός-Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας Website <https://eespolydynamo.wordpress.com/>
53. Ποσονίδου, Ο. & Παπαδημητρίου, Ε. (2011). Αναζητώντας προστασία και ασφάλεια. Πρακτικός οδηγός για την υποστήριξη των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων ώστε να ασκούν τα δικαιώματά τους και να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα. Κέντρο Ημέρας “Βαβέλ” & “Συν-ειρμός” ΑμΚΕ Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Αθήνα.
54. Praksis. Ανακτήθηκε 7 Αυγούστου, 2015 από
55. <http://www.praksis.gr/el/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%B9%CE%B5%CE%B9%CE%BC%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5>
56. Robinson, K. (2014). Voices from the front line: social work with refugees and asylum seekers in Australia and the UK. *British Journal of Social Work*, 44, 1602-1620.
57. Σαϊτής, Χ. (2008). Οργάνωση & Διοίκηση Δομών Εκπαίδευσης. Εκπαιδευτικό Υλικό, Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών,.
58. Σακελλαρόπουλος Θ. (2011). Ζητήματα κοινωνικής πολιτικής. Αθήνα: Διόνικος
59. Συνήγορος του Πολίτη: Συνήγορος για τον Μετανάστη, τον Πρόσφυγα και τον Ομογενή. Ανακτήθηκε στις 10 Αυγούστου, 2015 από
60. <http://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el>
61. Segal, Uma A. & Mayadas, Nazneen S. (2005). Assessment of Issues Facing Immigrant and Refugee Families. *Child Welfare: Journal of Policy, Practice, and Program*, Vol 84(5), 563-584
62. Σκλάβου, Κ. (Επιμ.) - Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (2008). Οδηγός διαπολιτισμικής συμβουλευτικής. Αθήνα: Παπαζήση.
63. Συνήγορος του Πολίτη (2013). Το φαινόμενο της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα και η αντιμετώπιση του. Αθήνα.

64. Talbani, A. & Hasanali, P. (2000) 'Adolescent Females between Tradition and Modernity: Gender Role Socialization in South Asian Immigrant Culture', *Journal of Adolescence*, vol. 23(5), pp. 615-627.
65. Τελώνη, Δ. (2012). Κοινωνική Δράση και Κοινωνική Εργασία στην Κοινότητα με Μετανάστες /Πρόσφυγες: Η περίπτωση της Πάτρας ως Ένα Εναλλακτικό Μοντέλο Δράσης. Στο Ιωακειμίδης, Β. Κοινωνική Εργασία για την κοινωνική δικαιοσύνη: Ριζοσπαστική και κριτική θεωρία, πρακτική, παραδείγματα. Αθήνα: Ιων.
66. Timmermann, C., Vanderwaeren, E., & Crul, M. (2003) 'Second Generation in Belgium', *International Migration Review*, vol. 37(4), pp. 1065-1090.
67. The Catholic University of America. Refugees and displaced persons before, during and after the ww2, Ανακτήθηκε στις 3 Αυγούστου, 2015 από http://cuomeka.wrlc.org/exhibits/show/u-s--catholic-bishops--refugee/so-what-/refugees_circa_wwii
68. Thomson, M., & Crul, M. (2007) 'The Second Generation in Europe and the United States: How is the Transatlantic Debate Relevant for Further Research on the European Second Generation?', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33:7, pp. 1025 – 1041
69. Toloudis, N. (2014). The golden dawn: the financial crisis and greek fascism's new day. *New Labor Forum*, 23(1), 38-43.
70. Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (1997). Παιδιά πρόσφυγες. Κατευθυντήριες Αρχές για την Παιδική Προστασία & Πρόνοια. Αθήνα, σελ 123
71. Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (2009). Θέσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Εκδόθηκαν στο πλαίσιο των προδικαστικών ερωτημάτων του Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου της Γερμανίας για την ερμηνεία του άρθρου 12 (2) (β) και (γ) της Οδηγίας για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα.
72. <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=4c2300ba2>
73. Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, Ανακτήθηκε στις 10 Αυγούστου, 2015 από <http://www.unhcr.gr/genikes-plirofories.html>
74. Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής/ Ετήσια Έκθεση (2013). Μέρος Β' - Πρώτη υποδοχή παράνομα εισερχόμενων υπηκόων Τρίτων χωρών. Ανακτήθηκε 8 Ιουλίου, 2015 από

[http://www.firstreception.gov.gr/PRImages/Prints/11_FORYOU_NONSPREADS%20\(3\).pdf](http://www.firstreception.gov.gr/PRImages/Prints/11_FORYOU_NONSPREADS%20(3).pdf)